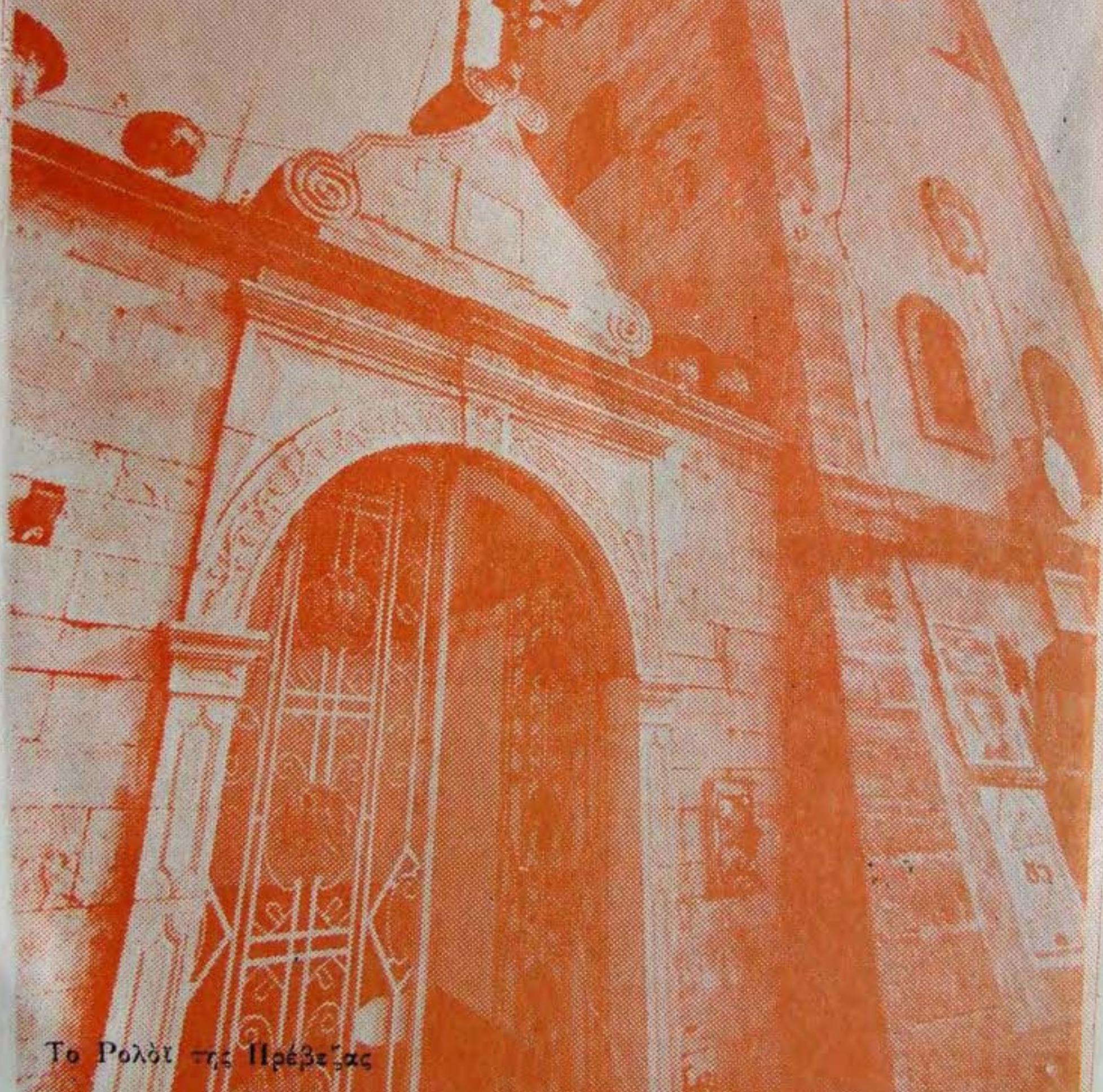

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Το Ρολόι της Πρέβεζας

Οκτώβριος - Νοεμβρίος - Δεκέμβριος 1985

Τεύχος 8

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
 Τριμηνιαίο Περιοδικό ποικίλου
 προβληματισμού
 Έκδοση ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
 ΕΔΡΑ: ΠΡΕΒΕΖΑ

Φιλοδέρωται από Σπιροπήν

Υπόθυμος ΣΠΥΡΟΣ Β. ΝΤΟΥΣΙΑΣ
 Ζαλόγγος 33 τηλ. 28375
 ΠΡΕΒΕΖΑ
ΧΡΟΝΙΑ Β'

1985

Η Εποχή

Ντούσιας Σπύρος Συντζός Δάσκαλος
 Κατσάνος Ορέστης Καθηγητής
 Τζίμας Κώστας Δάσκαλος
 Ζιανίκας Λάμπρος Δάσκαλος
 Καλοβός Θεόδωρος Καθηγητής
 Καλιός Βαγγέλης Δάσκαλος

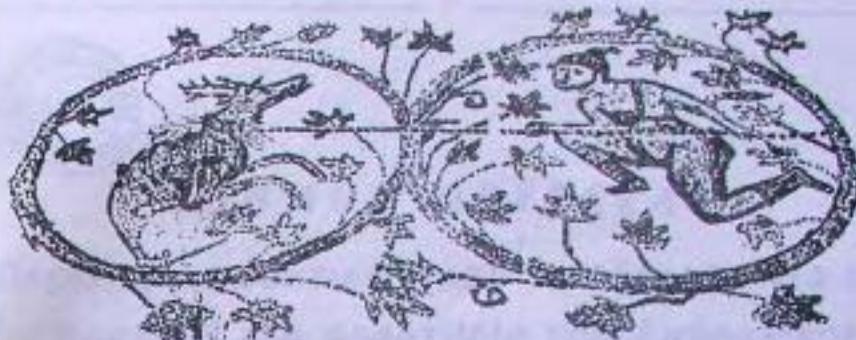
Υπόθυμος ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΕΟΚΑΣ
 Τυπογραφείου Λ. Βύρωνος 7 - τηλ. 28522
 Πρέβεζα

Εμβληματα-επιταγές: Λάμπρος Ζιανίκας Πάροδος Χανιών τηλ. 22110

Συνεργασία-Επιστολές: Βαγγέλης Κολιός Ζαλόγγου 9 τηλ. 27206

Σημ. Τα ευπόγραφα άρθρα κ.λ.π. εκφράζουν
 τη γνώμη των συγγραφέων τους.

Συνδρομές Ιδιωτών δργ. 800
 Εταιριών, τραπεζών, Ν.Π.
 Δ.Δ. κ.λ.π. δργ. 1600
 Εξωτερικού δολ. 20
 Τ.μή τεύχους δργ. 200

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Περίληψη πρακτικών από τη σύσκεψη για την ποιοθολή
και προστασία του Αιγαίου	σελ. 3
2. ΝΙΚΟΠΟΛΗ (ποίημα), του Γιώργου Βρέλλη	" 20
3. 'Οψεις από το προνομιακό καθεστώς της Πάργας,
Πρέβεζας και Βόνιτσας του Σπ. Ασδράχα	" 21
4. "Φευγάτε φίδια και σκουνταρέλες" (Λαογραφικό),
του Χριστόφ. Πανούση	" 36
5. ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ 21: Ο Πρεβεζάνος ήρωας του 21 ΟΔΥΣ.
ΑΝΤΡΟΥΤΣΟΣ, του Γιάννη Μπενέκου	" 40
6. ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ: Σουλιώτες-
Ζάλογγο, του Σπ. Ντούσια	" 47
7. ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ. Παρουσίαση Στέλλου Μαφρέδα	" 64
8. Αυτοκρατορική εξάστηση ποωινού θριάμβου (ποίημα)
από το βιβλίο του Π. Παναγιωτούνη "ΠΡΕΒΕΖΑ"	" 69
9. ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ του Χρ. Κατσάνου	" 70
- Λόγω πληθώρας ύλης, οι συνέχειες:
- 1) "Συμβολή στήν Ιστορία των Μοναστηρίων της Πρέβεζας" του κ. ΟΔ. ΓΛΕΤΣΟΥ και
 - 2) "Απειλή στο Αιγαίο" αναβάλλονται για το επόμενο τεύχος.

ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Περίληψη πρακτικών από τη σύσκεψη για την προβολή και προστασία του Αμβρακικού

Στη σύσκεψη πήραν μέρος οι παρακάτω φορείς:

1. Εργαστήριο Ζωολογίας Πανεπιστημίου Αθήνας (Θ. Μαχιάς και Λουκία Λλεζανδρίδη)
2. Έδρα Ιχθυολογίας Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Πνευματικάτος)
3. Φυσικομαθηματική Σχολή Πανεπιστημίου Πάτρας (Λυκάκης Ιωσήφ, καθηγητής Οικολογίας)
4. Τομέας Φυσικών Πόρων-Υδραυλικής και Θαλάσσιας Μηχανικής Ε. Μ. Πολυτεχνείου (Ανδρεαδάκης και Παππά)
5. ΥΧΟΠ/Διεύθυνση Γ' (Κώστας Μαυροειδής)
6. Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών (Βαλλιανάτου)
7. Οικολογική Ομάδα Πάτρας (Βλάσης Βελόπουλος)
8. Τμήμα Βιολογίας Πανεπιστημίου Πάτρας (καθηγητής Ντίνος Χριστοδούλου)
9. Λέκτορας Πανεπιστημίου Πάτρας Ιχθυολόγος-Βιολόγος Παναγιώ - της Καστίρης
10. Τμήμα Γεωλογίας Πανεπιστημίου Πάτρας (καθηγητής Φερεντίνος)
11. Βιολόγοι Νικ. Δούμας, Κων. Γιώτης
12. Βιολόγος Βανάσης Οικονόμου
13. Ένωση Ελλήνων Χημικών (Τορλαντάφυλλος Αλμπάνης)
14. δη Περιφερειακή Διεύθυνση Έγγειων Βελτιώσεων (Νιενέλαος Θεοχάρης)
15. Ομάδα μελέτης για την ΕΠΑ Βόνιτσας-Άμφιλοχίας (Φ. Κατσαρός, Κ. Θλώρου)
16. ΕΠΑ Πρέβεζας (Κων. Λιακόπουλος)
17. Θόδωρος Σαρηγιαννίδης, Χημικός Μηχανικός-Περιβαλλοντολόγος
18. Εκπρόσωπος Διοικούσας ΤΕΕ Ηπείρου (Δημήτρος Πανταζόπουλος)
19. Εκπρόσωπος Μόνιμης Επιτροπής ΤΕΕ Πρέβεζας (Παναγιώτα Καζάκα)
20. Ανθή Κέντρου, Βιολόγος
21. Χάρης Σμυρνιώτης, Υδρογεωλόγος, εκπρόσωπος Εργατικού Κέντρου Πρέβεζας και Συλλόγου Εργαζομένων στο ΙΓΜΕ Πρέβεζας
22. Μαρία Δούλη, Αρχιτέκτων, Πρόεδρος Συλλόγου Διπλωματούχων Νησ/κών Πρέβεζας
23. Αντιπροσωπεία της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας

- (Λεωνίδας Διαμάντης, Σπύρος Καραμούτσος)
 24. Σύλλογος Ελεύθερων Αλιέων Πρέβεζας
 25. Πρόεδρος Κοινότ. Λουτρού Αιτωλ/νίας
 26. Πρόεδρος Κοινότ. Μενίδε Αιτωλ/νίας
 27. Πρόεδρος Κοινότ. Θρυμού Αιτωλ/νίας
 28. Πρόεδρος Κοινότ. Τρύφου Αιτωλ/νίας
 29. Ομοσπονδία Συλλόγων Βάλτου Αιτωλ/νίας
 30. Ομοσπονδία Επαγγελματοβιοτεχνών Νομού Πρέβεζας
 31. Αδελφότητα Σκαφιδών
 32. Αλιευτικός Συνεταιρισμός Πρέβεζας
 33. Σύλλογος Γυναικών Νομού Πρέβεζας
 34. ΙΠΕ Πρέβεζας
 35. Κοινότητα Κρανιάς
 36. Ιχθυογεννητικός Σταθμός Λούρου (Θεοχάρη, Ιχθυολόγος)
 37. Κοινότητα Ανέζας 'Άρτας
 38. Κοινότητα Γραβιάς 'Άρτας
 39. Αδελφότητα Ρεζοβούνι
 40. Τοπικό Παράρτημα Συνδικάτου ΙΓΜΕ
 41. Αλιευτικός Συνεταιρισμός Κομμένου 'Άρτας
 42. Σύλλογος Θεσπρωτών
 43. Σύλλογος Αλιευτών
 44. Αγροτοκτηνοτροφικός Σύνδεσμος Ανέζας 'Άρτας
 45. Αδελφότητα Κάτω Ραβένια
 46. Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου 'Άρτας
 47. Πρόεδρος Αλιέων Αμφιλοχίας
 48. Αλιευτικός Συνεταιρισμός Μύτικα - Νικόπολης
 49. Αλιευτικός Συνεταιρισμός Αλυκής 'Άρτας
 50. Αλιευτικός Συνεταιρισμός Κορωνησίας - Καλογερικού
 51. Τμήμα Οικολογίας - Προστασίας Περιβάλλοντος πολεοτοπικού συλλόγου "Νακρυγιάννης" 'Άρτας
 52. Κοινότητα Σαρδενίων Βάλτου Αμφιλοχίας
 53. Κίνηση Περιφερειακής ανάπτυξης Αιτωλοακαρνανίας
 54. Εκπρόσωπος Συνεταιρισμών Λογαρού (Γκανάλας Δημήτριος)
 55. Θεοφύλος Θεοφύλακτος, Αρχιεπέκτανας
 56. Εφημερίδα "Ριζοσπάστης", Αθήνα
 57. Εφημερίδα "Πρωτοπορία" Αιτωλ/νίας
 58. Περιοδικό "Γυναίκα", Αθήνα
 59. Περιοδικό "Αλιευτικά Νέα", Αθήνα

Το Προεδρείο αποτέλεσαν οι:

1. Νίκος Γιαννούλης, Δήμαρχος Πρέβεζας
2. Χάρης Σμυρνιώτης (ΙΓΜΕ)
3. Παναγιώτα Καζούκα (εκπρόσωπος ΤΕΕ)
4. Θόδωρος Σαρηγιαννίδης, Περιβαλ/νος
5. Μαρία Δούλη, Πρόεδρος Συλλ. Μηχ/κών
6. Πνευματικός (Παν/μιο Θεο/νίκης)

7. Ιωάνης Λυκάκης (Παν/μιο Πάτρας)
8. Λ. Διαμάντης (Πρόεδρος Πανηπειρ/κής)
9. Χ. Σουρτζής (Πρόεδ. Αλιευτ. Συν. Πρέβ.)
- 10.Σ. Παπαθωάς (Ομοσπ. Συλλ. Βάλτου)
- 11.Κ. Τανταρούδας (Πρόεδ. Κοινότ. Λουτρού)
- 12.Γ. Φωτονιάτας (εκπρόσ. ΤΕΔΚ 'Άρτας)

Στην αρχή μίλησε ο Δήμαρχος Πρέβεζας Νίκος Γιαννούλης εκφράζοντας την ικανοποίηση της Οργανωτικής Επιτροπής για τη μαζικότητα της Σύσκεψης και την ανταπόκριση που έδειξαν οι Φορείς στο κάλεσμά της. Στη συνέχεια τόνισε τη μεγάλη πλουτοποραγωγική αξία του Αιμβρακικού Κόλπου και τη σημασία της στην ανάπτυξη της πόλης και της περιοχής γενικότερα αλλά και τη ραγδαία μείωση του πλούτου του λόγω της μη αποτελεσματικής προσποσίας και αξιοποίησής του μέχρι σήμερα. Τελειώνοντας ζήτησε την άμεση ένταξη του Αιμβρακικού στο 5ετές και ανακοίνωσε την πρόθεση της Οργανωτικής Επιτροπής να προχωρήσει, την Ανοιξη του 1984, στη διοργάνωση Επεστημονικής Ημερίδας όπου θ' αναπτυχθούν οι επιστημονικές μελέτες για τη διάσωση και την ανάπτυξη του Αιμβρακικού Κόλπου.

Στη συνέχεια χαρέτησε ο Βουλευτής του Νομού Σπύρος Κατηνιώτης που είπε ότι ο Αιμβρακικός αποτελεί εθνικό θέμα με τεράστιες διαστάσεις και σαν τέτοιο πρέπει ν' αντιμετωπιστεί. Τόνισε επίσης ότι δεν έχει αναπτυχθεί ο θεσμός της περιφερειακής ανάπτυξης και υπογράμμισε την έλλειψη του 2ου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ανάφερε ότι υπάρχουν ενδοτοπικές διαφορές, διαφορές ανάμεσα στους Νομούς, και αυτό αποτελεί αναστατωτικό παράγοντα. Για να πρωθηθεί όμως το θέμα του Αιμβρακικού οι διαφορές αυτές πρέπει να παραμεριστούν. Χαρακτήρισε την πρωτοβουλία του Δημάρχου για τη σύγκλιση της Σύσκεψης σαν θετική και σξιλόλογη. Σαν εκπρόσωπος της Κυβέρνησης είπε ότι ο Αιμβρακικός έχει προτεραιότητα στις επιλογές της Κυβέρνησης, και είναι μέσα στο 5ετές που κατατίθεται σύντομα στη Βουλή για ψήφιση. Τελειώνοντας κάλεσε το Δήμαρχο να προχωρήσει σε συνεργασία με τα Νομαρχιακά Συμβούλια των τριών Νομών.

Απαντώντας ο Δήμαρχος Πρέβεζας είπε ότι το θέμα έχει ήδη τεθεί στο Νομαρχιακό Συμβούλιο Πρέβεζας και θα γίνει προσπάθεια να τεθεί και στα Νομαρχιακά Συμβούλια των άλλων Νομών.

Στη συνέχεια έλαβε το λόγο ο Νομάρχης Πρέβεζας Βασίλης Γιαννούλης που είπε τα εξής: "Εκφράζω την ικανοποίησή μου για την Σύσκεψη πάνω στο καυτό θέμα του Αιμβρακικού. Θέμα που ξεπέρνα το επίπεδο του Νομού ή των Νομών κι έχει διαστάσεις εθνικές. Γιατί η παραγωγή του θα μπορέσει (σως να γίνει τόσο μεγάλη ώστε να καλύψει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες της εθνικής κατανάλωσης. Έίναι αδιανότητο η χώρα μας, χώρα ναυτική και με τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης της αλιευτικής παραγωγής, να εισάγει το 30% των αναγκών της σε αλιεύματα και να ξοδεύει συ-

νάλλαγμα. Μπορούμε και πρέπει να πετύχουμε την αυτοδύναμη ανάπτυξη. Με την αξιοποίηση του Αιμβρακικού είναι δεμένο και το θέμα της κατασκευής της γέφυρας Ακτίου-Πρέβεζας. Από το άνοιγμα του Κόλπου τα φάσια μπαίνουν κατά κοπάδια σε αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης και υπάρχει φυσικός γενετικός δυναμικός του Κόλπου. Η μόλινη μείωση την παραγωγή. Υπάρχει επίσης μείωση από άλλες πηγές. Ποώτος στόχος είναι η προστασία του Κόλπου από τα διάφορα λύματα της περιοχής. Ο λούρος και ο Άραχθος που μεταφέρουν τις θρεπτικές ουσίες και συντηρούν το πλαγκτό, ταυτόχρονα διοχετεύουν τα απόβλητα των χωροτροφικών επιχειρήσεων. Επίσης τα δελφίνια δημιουργούν πρόβλημα, και η αντιμετώπιση τους ίσως προκαλέσει διαμαρτυρίες των ζωάκιλων της Ευρώπης.

Τελειώνοντας θα ήθελα επιγραμματικά να πω ότι το Νομαρχιακό Συμβούλιο Πρέβεζας έχει εντάξει τον Αιμβρακικό στο δετές και βάσει της υπάρχουσας μελέτης που η αξία της όμως αμφισβητείται (απροσάρμοστη στις ελληνικές συνθήκες, δημιουργία περιβαλλοντικών προβλημάτων κλπ) ζητήσαμε 5 δις. Για την αξιοποίηση αυτής της Σύσκεψης προτείνω το εξής: Επειδή τα Νομαρχιακά Συμβούλια περιλαμβάνουν αεροτούς εκπροσώπους των Νομών, να τεθεί το θέμα υπό την ευρύτερη φροντίδα και προώθηση των τριών Ν.Σ.: Πρέβεζας, Άρτας και Αιτωλίας ή να πάρουν το θέμα όλοι οι φορείς για να βοηθήσουν με τις γνώσεις και προτάσεις τους. Από πλευράς Νομαρχίας θα δόσουμε κάθε δυνατή ώθηση για την επιτυχία".

Στη συνέχεια μίλησε ο Γραμματέας της Νομαρχιακής Επιτροπής Πρέβεζας του ΚΚΕ Γιάννης Σαμαντάς που ευχήθηκε επιτυχία της σύσκεψης. Τόνισε ότι οι κυβερνήσεις της Δεξιάς άφησαν τα σημάδια της εγκατάλειψης στον τομέα της αλιείας. Αναφέρθηκε στο Ν. 921 που είναι ανοιχτή πληγή για τους συνεταιρισμούς. Ήσημερινή κυβέρνηση αντιμετωπίζει το πρόβλημα με διακρηγύεις. Το Υπουργείο Γεωργίας απάντησε το εξής σε ερώτηση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΚΚΕ στη Βουλή: "Το Υπουργείο μας καταβάλλει προσπάθειες για την ανάπτυξη και αξιοποίηση των κατάλληλων εχθυστροφικά υδατικών εκτάσεων και ειδικότερα του Αιμβρακικού Κόλπου, για τον θόδουφ εκμετάλλευσή του. Με το χρονοδιάγραμμα της μελέτης προβλέπεται κλιμάκωση έργων σε 15ετές χρονικό διάστημα σε συνολικό κόστος έργων που υπερβαίνει τα 6,5 δις (εκτίμηση κόστους 1980-81). Το θέμα του Αιμβρακικού με τα έργα του είναι υψηλού κόστους και υπάρχουν προβλήματα περιβαλλοντολογικά, οικολογικά, δημογραφικά κ.ά. γι' αυτό και η αντιμετώπισή του γίνεται με μεσαίες για μελέτη και εκτέλεση επιμέρους έργων στον Αιμβρακικό Κόλπο. Επίσης έχουμε υποβάλει στην ΕΟΚ προγράμματα χρηματοδότησης για εκσυγχρονισμό του αλιευτικού στόλου μας και αντικατάσταση

σκαφών και για την κατασκευή μονάδων υδατοκαλλιέργειών. Το θέμα προστασίας του Κόλπου εξάλλου από τη ρύπανση είναι αρμοδιότητας και άλλων Υπουργείων στα οποία έχουμε κάνει σχετικές ενέργειες. Ο Υφυπουργός Π. Κατσάρος". Συνεχίζοντας τόνισε ότι η Κυβέρνηση δεν διαθέτει βούληση και δεν αντιμετωπίζει σωστά το θέμα. Η ΕΟΚ ενδιαφέρεται για την ιδιωτική πρωτοβουλία και τα μονοπάλια. Το ΚΚΕ υποστηρίζει τις προτάσεις των μαζικών οργανώσεων για δημιουργία Κρατικού Φορέα - Οργανισμού για αξιοποίηση. Επίσης υποστηρίζει ότι χρειάζεται γενναία χρηματοδότηση από το Κράτος και ολοκληρωμένη ένταξη στο δετές, όχι μόνο επιμέρους έργων. Ο οικληπτής τόνισε ότι τα 4,5 δις που ξεδεύονται για τη συμμετοχή της χώρας μας στο πρόγραμμα ΑΒΑΚΣ στο Άκτιο, ποσά που δικαιολογούνται για αμυντικές δαπάνες, είναι ακριβώς αυτά που χρειάζονται για το έργο αξιοποίησης του Αιμβρακικού. Ακόμα, η Βάση στο Άκτιο αποτελεί αναστατωτικό παράγοντα για την ανάπτυξη της περιοχής. Τελειώνοντας είπε ότι το ΚΚΕ θα σταθεί δύο πάντα στο πλευρό των εργαζομένων και όλων των μαζικών φορέων για το θέμα του Αιμβρακικού.

Το λόγο έλαβε ο Πρόεδρος της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας Λεωνίδας Διαμάντης που είπε ότι έγινε ημερίδα από την Πανηπειρωτική για το θέμα του Αιμβρακικού στις 24/10/83 με συμμετέα των Νομών Άρτας, Πρέβεζας και Αιτωλίας. Πραγματοποίησαν επίσκεψη στον Υφυπουργό Κατσάρο. Από το Υπουργείο Γεωργίας συμμετείχαν ο Διευθυντής Αλιείας Ρηγόπουλος και Μελετών Κεφαλληνός. Από την ΠΣΕ πάρθηκε αμόφωνη απόφαση για προστασία και αξιοποίηση του Αιμβρακικού. Δήλωσε ότι είναι αντίθετος με την εκμετάλλευση του Αιμβρακικού από ιδιώτες και ξένες επιχειρήσεις και επίσης ότι δεν πρέπει να μας σταματήσει το γεγονός ότι δεν υπάρχουν εμπειριστατικές μελέτες.

Τελειώνοντας ζήτησε να συντονιστούν τα 3 Νομαρχιακά Συμβούλια και να βγάλουν Επιτροπή που να παρακολουθεί και να συντονίζει κι όχι νάχει αποφασιστικές αρμοδιότητες.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο καθηγητής Οικολογίας στο Πανεπιστήμιο Πάτρας Ιωάννης Λυκάκης που είπε τα εξής: "Η σημερινή πρωτοβουλία είναι μια θετική πράξη και ελπίζω να καρποφορήσει. Απαντώντας στον κ. Νομάρχη λέγω ότι το Πανεπιστήμιο Πάτρας μπορεί να βοηθήσει από πλευράς μελέτης του Αιμβρακικού σήμερα και υπάρχει μια εμπειρία από τη μελέτη του Πατραϊκού Κόλπου. Αυτό θα γίνει αν υπάρξει πρόσκληση στο Πανεπιστήμιο. Επίσης θα βοηθήσουμε σε οικολογικά θέματα, στην εχθυστροφική κλπ. Σήγουρα θα δημιουργήσει πρόβλημα αν σκοτώσουμε τα δελφίνια. Θα πρέπει να υπάρξει έλεγχος και όχι απηνής διώγμος τους".

Απαντώντας ο Δήμαρχος Πρέβεζας είπε ότι πρόθεσή μας δεν είναι να σκοτώσουμε τα δελφίνια αλλά αντίθετα να τα αξιοποιήσουμε (αναφέρθηκε σε σχετικό δημοσίευμα του περιοδικού "Ταχυδρό-

μος"). Επίσης παρακάλεσε να τοποθετούνται στους σύνεδρους σύμφωνα με το πνεύμα της ομιλίας του κ. Λυκάκη και να δηλώσει ο κάθε φορέας τι μπορεί να προσφέρει.

Σύντομο χαρτετισμό προς τους συνέδρους απεύθυνε ο Γραμματέας της Νομαρχιακής Επιτροπής Πρέβεζας του ΠΑΣΟΚ Τάκης Ντούσκας.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο καθηγητής Ιχθυολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Πνευματικάτος που ευχαρίστησε την Οργάνωση Επιτροπή για την πρόσκληση. Το θέμα του Αιμβρακικού, είναι κοινωνικό και εθνικό. Αναφέρθηκε στην ιχθυοκαλλιέργεια στον ευρύτερο ελληνικό χώρο και τόνισε ότι προστασία και ανάπτυξη είναι αλληλένδετα. Η Ελλάδα έχει μείνει πολύ πίσω, σε σχέση με άλλες χώρες, στην προστασία του θαλάσσιου πλούτου και στην αλιευτική αξιοποίηση. Η Μεσόγειος είναι φτωχή και γίνεται ακόμα φτωχότερη με τη ρύπανση και την κακώς εννοούμενη ερασιτεχνική αλιεία. Το κόστος απορρύπανσης είναι ψηλότερο από το κόστος προστασίας και αξιοποίησης. Έχουν καταστραφεί οι λίμνες της Καστοριάς, των Γλαννίνων, του Πόρτο-Λάγο. Ο ομιλητής αναφέρθηκε επίσης στις άσχημες συνθήκες που ζουν οι ψαράδες και τόνισε ότι στη χώρα μας δεν έχει αναπτυχθεί το ψαράδικο επάγγελμα. Ανάφερε ότι το οικοσύστημα του Αιμβρακικού και της λιμνοθάλασσας στο Μεσολόγγι είναι από τα μεγαλύτερα της Ευρώπης. Τα ιχθυοτροφεία στις λιμνοθάλασσες, είπε, είναι πολύ πλούσια σε ουσιαστικά και μπορούν να φτάσουν σε απόδοση πολύ υψηλή με εντατικές μορφές αξιοποίησης. Γι' αυτό πρέπει ν' αρχίσει αμέσως η αξιοποίηση του Αιμβρακικού. Αναφέρομενος στο πρόβλημα της ρύπανσης είπε ότι ποικιλίες σατρακοειδών που παλιότερα υπήρχαν σε αψθονία, σήμερα τείνουν να εξαφανιστούν. Δεν μπαίνει, δήλωσε, θέμα ανάπτυξης και εκμετάλλευσης από ιδιώτες ή ξένες εταιρίες. Μπορούμε απλά να επωφεληθούμε από τις εμπειρίες τους στις υδατοκαλλιέργειες. Σε πρώτη φάση μελέτης έχουν τεθεί τα ιχθυοτροφεία. Ο ομιλητής ζήτησε να γίνει ένας σταθμός πανεπιστημιακής δομής στην Πρέβεζα για εκπαίδευση φοιτητών. Τελειώνοντας είπε ότι θέτει τον εαυτό του και το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης στη διάθεση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για να βοηθήσουν επιστημονικά την ιχθυοκαλλιέργεια στον Αιμβρακικό.

Υστέρα πήρε το λόγο ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Αρτούρος Γιώργος Φωτονιάτας που είπε ότι το θέμα του Αιμβρακικού έχει περάσει από Νομαρχιακά Συμβούλια και έχουν γίνει και ελαγγήσεις στην Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων. Επομένως η πληροφόρηση της Κυβέρνησης είναι επαρκέστατη. Και παρόλο που ο νονταλ έθνικοι προγραμματισμοί ερωτά που σκοντάφτει το θέμα. Εκφράζει την άποψη μήπως το θέμα περνάει από άλλους δρόμους που κεκρύ η πρωτοβουλία δεν πρέπει να αφεθεί στα Νομαρχιακά Συμβούλια γιατί δεν έχουν σφαιρική αντίληψη του προβλήματος και θα το

υποβαθμίσουν. Ο ρόλος τους να είναι ννωμοδοτικός. Τέλος τόνισε ότι το πρόβλημα του Αιμβρακικού πρέπει να αντιμετωπιστεί μέσα στα πλαίσια μιας γενικότερης αναπτυξιακής πολιτικής.

Στη συνέχεια μίλησε ο Βανάσης Μαχιάς από το Εργαστήριο Ζωολογίας του Πανεπιστημίου Αθήνας που είπε τα εξής: "Εδώ κι ένα χρόνο το Υπουργείο Γεωργίας σε συνεργασία με το Εργαστήριο Ζωολογίας του Πανεπιστημίου Αθήνας έχει ξεκινήσει μελέτη για τη δυνατότητα εμπορικής καλλιέργειας της γαρίδας PENAUS KERATHurus (γάμπαρη). Η μελέτη, πέρα από τη γενικότερη εφαρμογή της, υπαρχει προσπάθεια να ειδικευτεί για τις συνθήκες και δυνατότητες του Αιμβρακικού Κόλπου και συνδυάζεται με γενικότερη μελέτη των συνθηκών του Κόλπου. Έχουν πραγματοποιηθεί 9 δειγματοληψίες πλαγκτού-αβιοτικών παραγόντων σε 15 σταθμούς σ' όλο τον Κόλπο. Σκοπός η μελέτη της θιολονίας και οικολογίας των προνυμφών της γαρίδας και των συνθηκών του Κόλπου. Αυτή τη στιγμή βρίσκομαστε στο στάδιο επεξεργασίας των ποώτων αποτελεσμάτων.

(1) Οι πρώτες ωφόρες γαρίδες εμφανίζονται τέλη Απρίλη - αρχές Μαΐου όταν η μέση θερμοκρασία του Κόλπου είναι $21,04 \pm 2,66$ Βαθμοί Κελσίου και η αλατότητα $27,40 \pm 3,58\%$. Δεν έχει παρατηρηθεί μια συγκεκριμένη περιοχή ωστοκλας στον Κόλπο. Η ωστοκία φαίνεται να διαρκεί μέχρι τα μέσα Σεπτέμβρη όταν η μέση θερμοκρασία είναι $27,45 \pm 2,10^{\circ}\text{C}$ και η αλατότητα $31,15 \pm 2,68\%$. (2) Στην αρχή και στο τέλος της περιόδου ωστοκίας έχουμε και τις λιγότερες γέννετες. Το Μάη η μέση πυκνότητα των σταθμών σε προνύμφες είναι 1 άτομο / 2 κυβικά μέτρα (μεγάλη αν σκεφτούμε ότι ο κύριος ογκός της ωστοκίας γίνεται Ιούνη-Ιούλη). Στο τέλος της αναπαραγωγικής περιόδου, όταν το σύνολο των γαρίδων έχει γεννήσει και η ωστοκία είναι περιορισμένη, η πυκνότητα ξεπερνά το 1 άτομο / κυβικό μέτρο. Στην ακυή της αναπαραγωγικής περιόδου (Ιούνη - Ιούλη) η πυκνότητα ξεπερνά τα 6 άτομα / κυβικό μέτρο. (3) Οι προνύμφες έχουν την τάση συγκέντρωσης σε περιοχές μειωμένης αλατότητας (γλυκύτερα νερά). Παρατηρείται μετακίνηση προνυμφών προς το τέλος της αναπαραγωγικής περιόδου προς Βορρά (γλυκά νερά - περιοχή ποταμών). Αυτό γίνεται προσπάθεια να καταγραφεί πληρέστερα (γιατί θα βοηθήσει τη μελέτη για περαιτέρω αξιοποίηση των ιχθυοτροφείων). (4) Οι γαρίδες φτάνουν σε εμπορεύσιμο μέγεθος ελεύθερες μέσα στον Κόλπο ύστερα από τρεις μήνες. (5) Σε συνθήκες τεχνητής καλλιέργειας η καλύτερη πυκνότητα για ανάπτυξη φαίνεται να είναι 25 άτομα / κυβικό μέτρο όταν το βάρος είναι $10-15$ γρ. Οι στόχοι αυτής της προσπάθειας είναι: (α) Εκκόλαψη και ανάπτυξη σε τεχνητές συνθήκες στο εργαστήριο όσο το δυνατό ψηλότερου ποσοστού αυγών - προνυμφών με όσο το δυνατό οικονομικότερα μέσα και στη συνέχεια μελέτη της δυνατότητας επιλογής της εποχής (θερικά στρες, διατάραξη ορμονικού κύκλου κλπ) και στη συνέχεια μελέτη της δυνατότη-

τος ανάπτυξης των προνυμφών εκτός εποχής με όσο το δυνατό λιτότερα έξοδο. (ν) μελέτη της δυνατότητας για ανάπτυξη νεαρών αγόρων όσο το δυνατό οικονομικότερα (διατροφή με φάρα που δεν αξιοποιούνται οικονούλκα και φυτική τροφή, ανάπτυξη σε όσο το δυνατό μεγαλύτερη πυκνότητα, μελέτη για φτηνή θέρμανση αφού η φηλότερη θερμοκρασία οδηγεί σε ταχύτερη ανάπτυξη)".

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο Σπύρος Καραμουτσος, μέλος του Δ.Σ. της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας που είπε ότι για τον Αιμβρακικό έχουν γίνει τρεις μελέτες αξιόλογες: η Ιαπωνική, η ιαλλική και η Αγγλική που έχει γίνει σε συνεργασία με το γραφείο Γκόφα στην Ελλάδα. Η πιο, ανωτήρι είναι η Γαλλική που έχει μελετήσει όλο το οικοσύστημα και πρέπει να μεταφραστεί στα ελληνικά. Η μελέτη Γκόφα αναπέρεται στην αξιοποίηση αλλα εχει αρνητικό στοιχεία. Ο ομιλητής τόνισε ότι από πλευράς Πολιτείας έχουν εγκριθεί για το δεύτερο 750 εκ. δρχ. και μαζί με την ενίσχυση των Κοινωνικών προγραμμάτων φτάνουμε τα 1,5 με 2 δις. Κάθε χρόνο στη χώρα μας δαπανώνται 450 εκ. δρχ. για την Αλιεία. Για το 1984 έχουν εγκριθεί 40 εκ. (πάνω από τα μισά) για τον Αιμβρακικό. Έχουν επιλεγεί ο Αιμβρακικός, η λιμνοθάλασσα στο Μεσολόγγι και στο κόλπο της Μυτιλήνης για την αξιοποίηση της αλιείας. Τελειώνοντας τόνισε ότι πρέπει: Να γίνει απορρύπανση του Αιμβρακικού από τα λύματα των γύρω περιοχών. Να γίνει ιχθυογεννητικός, σταθμός στην Πωγωνίτιβα (που είχε αρχίσει και ήταν της τάξης των 80 εκ. δρχ. αλλά σταματήσε). Να γίνουν περιφέρειες ακού σταθμού στον Κόλπο (οστράκων, γαρίδας, χελιών κλπ.).

Δευτερολογώντας ο Δημάρχος Πρέβεζας είπε ότι το πρόβλημα είναι οικονομικό. Συμφώνησε ότι υπάρχει ενδιαφέρον και διάθεση από την Κυβέρνηση, αλλά χρειάζεται καλύτερος προγραμματισμός. Τα 450 εκ. το χρόνο είναι μικρό πουσό για την Αλιεία. Άλλα και τα 5 δις σε 15 χρόνια πρέπει να μελέτη Γκόφα είναι ποσό ασήμαντο μπροστά στα 8 δις σε ενάμισι χρόνο που έχουν διατεθεί για τη βάση στο Αίτο.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο λέκτορας του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (Τομέας Φυσικών Πόρων - Υδραυλικής και Θαλάσσιας Μηχανικής) Λυδρεαδάκης που χαρέστησε τη συγκέντρωση και εκ μέρους των καθηγητών Ξανθόπουλου και Χριστούλα. Συγχαίρουν την απαραίτητη πορεία. Ο ομιλητής τόνισε ότι το θέμα του Αιμβρακικού δεν ενδιαφέρει μόνο σε τοπική ή περιφερειακή αλλά και σε νομικό και ως ένα σημείο λυμένο. Το κρίσιμο ζήτημα είναι το θαρισμό με τα αφέλη που θα προκύψουν απ' αυτόν. Είναι αναγκαία ψωμεί πρέπει ν' ακουστούν όσο το δυνατό περισσότερες γνώμες. Τελειώνοντας είπε ότι ο Τομέας Υδάτων πόρων του Ε.Μ. Πολυτεχ-

νείου είναι στη διάθεση της Οργανωτικής Επιτροπής.

Υστέρα μίλησε ο Αντώνης Αποστόλου, Πρόεδρος Αλιευτικού Συνεταιρισμού Κομμένου Αρτας που είπε τα εξής: "Σαν Φαρδες εκφράζουμε τη γνώμη ότι φιλολογήσαμε. Δεν αναφέοθηκε μέχρι στιγμής ο κύριος ρυπαντής του Αιμβρακικού που είναι ο Βιβός ποταμός. Από έρευνες που έχουν γίνει από το κρατικό εργαστήριο φαίνεται ότι είναι αδύνατη ακόμα και η κολύμβηση. Η μείωση της ιχθυοπαραγωγής έχει φτάσει στο 40%. Στο Βιβό ποταμό πέφτουν χιλιάδες τόννοι νερού αναμεμμένοι με καυστική ποτάσσα. Έχουν καταστραφεί τα οστρακοειδή. Με την κατασκευή του έργου στο Πουρνάρι έχουν σταματήσει να έρχονται οι θρεπτικές ουσίες (πυρτελικά και νιτρικά άλατα) από τον Αραχθό στον Κόλπο. Τα σκουπίδια του Δήμου Αρτας ρίχνονται στην κοίτη του ποταμού και στο γιαλό και όταν ανοίγει το φράγμα μεταφέρονται στον πυθμένα και τον καταστρέφουν. Πρώτο θέμα που πρέπει να δούμε είναι η προστασία και μετά η αξιοποίηση. Η αξιοποίηση να έρθει στα χέρια των αλιέων που με τη σύνταξη των μελετών έχουν αγνοηθεί".

Στη συνέχεια μίλησε ο καθηγητής Γεωλογίας στο Πανεπιστήμιο Πάτρας Φερεντίνος που αναφέρθηκε στο υδρολογικό Ισοζύγιο του Αιμβρακικού Κόλπου.

Ο Δήμαρχος Πρέβεζας έκανε την πρόταση για δημιουργία κοινής χώματερής Πρέβεζας - Αρτας - Θεσπρωτικού με ευρωπαϊκές προδιαγραφές.

Υστέρα πήρε το λόγο ο Δημήτρης Γκανάλας, εκπρόσωπος των Συνεταιρισμών Λογαρού που είπε ότι οι συνεταιρισμοί βρίσκονται πάρα μελημένοι και δουλεύουν με πρωτόγονα μέσα. Ζήτησε να γίνουν έργα υποδομής για να δουλέψουν, διαφορετικά θα μιλάμε μόνο θερητικά για τον Αιμβρακικό. Τόνισε ιδιαίτερα ότι η παραγωγή μετώνται και ζήτησε να γίνει σύντομα σταθμός αναπαραγωγής φαριών.

Το λόγο πήρε ο περιβαλλοντολόγος του ΥΧΩΠ Βανάσης Οικονόμου που είπε ότι η Οργανωτική Επιτροπή δεν πρέπει να έχει σαν πρώτο οτόχο την αξιοποίηση. Γιατί οι επιστήμονες έχουν κάνει τις μελέτες τους κι έχουν δύσει τις κατευθύνσεις τους. Κύριος στόχος πρέπει να είναι η προστασία του Αιμβρακικού. Ο Αιμβρακικός προστατεύεται με τη διεθνή σύμβαση του Ραμσάρ που έχει υπογράψει η Ελλάδα το 1974 με την υποχρέωση να χωρίσει τον Αιμβρακικό σε 3 ζώνες. Η πρώτη θα είναι άμεσης προστασίας (πυρήνας προστασίας), στη δεύτερη θα επιτρέπονται διάφορες δραστηριότητες και στην τρίτη οι σημερινές δραστηριότητες θα ελέγχονται ώς προς την επιβάρυνση στον Αιμβρακικό. Αυτό μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει. Άρα πρέπει να οριοθετηθεί ο Αιμβρακικός και να καθοριστεί για τί τον θέλουμε. Να τον δούμε σαν ένα οικοσύστημα όπου ζούμε κι εμείς μέσα. Να γίνει έλεγχος των δελφινών. Συνεχίζοντας ο ομιλητής ανάφερε ότι το ΥΧΩΠ ξεκινάει σε ένα μήνα τη διαδικασία οριοθέτησης του Αιμβρακικού με 2 ομάδες εργασίας από επιστήμονες που θα εντοπίσουν το πρόβλημα της ρύπανσης και θα ε-

ζετάσουν τις δυνατότητες ανάπτυξης με βάση τις μελέτες που υπάρχουν. Τα πορίσματα θα δοθούν στους τοπικούς φορείς για μελέτη και μετά θα γίνεται νόμος. Επίσης τόνισε ότι πρέπει να προσεχθεί το θέμα της ρύπανσης από γεωργικά φάρμακα. Η αλόγυλατη χρήση φαρμάκων είναι λάθος γιατί δεν γίνεται ορθολογιστική κατλιέργεια. Με τα προγράμματα του ΥΧΟΠ θα γίνεται ένα πρώτο Βήμα για την αύξηση της παραγωγής. Οι φοιτητές που έρχονται να κάνουν έρευνες στον Αιμβρακικό (ορισμένοι και με δικά τους έξοδα) να βοηθηθούν από τους τοπικούς φορείς. Τελειώνοντας υποστήριξη να έχουμε ανάγκη από ζένους οίκους. Αρκεί να στέλνουμε Έλληνες για μετεκπαίδευση στο εξωτερικό.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο διευθυντής του περιοδικού "Αλευτικά Νέα" Γιώργος Κίτσος, που είπε τα εξής: "Οι Φαράδες έπρεπε να υιλήσουν περισσότερο σαν άμεσα ενδιαφερόμενοι. Να προσπαθήσουμε να λύσουμε το πρόβλημα στα πλαίσια των δυνατότητων που υπάρχουν. Η Αλεία είναι αγνοημένος κλάδος. Τα ποσά που ξοδεύει το Κράτος για την Αλεία είναι αστεία. Μόνο ο εξοπλισμός ενός σκάφους στοιχίζει 80 εκ. Πρέπει να οργανωθούν και να κινητοποιηθούν πανελλαδικά οι Φαράδες και οι αλευτικοί συνεταιρισμοί. Όλες οι εταιρίες που έχουν σχέση με την Αλεία είναι χρεωκοπιμένες. Αποτυχημένοι οι σημερινοί συνεταιρισμοί και έχουν ξεδευτεί εκατομμύρια γι' αυτούς. Να ξανακληθούν οι Φορείς και να ασκηθεί πίεση στην Κυβέρνηση. Παρήγορο σημείο σήμερα είναι η ύπαρξη επιστημονικού προσωπικού".

Υατέρα μίλησε ο Αρχιτέκτονας Θεοφύλακτος που τόνισε ότι ορισμένα συμφέροντα έχουν υποβαθμίσει την ελληνική Αλεία με αποτέλεσμα μεγάλο μέρος της ζήτησης αλιευμάτων να καλύπτεται με εισαγωγές. Για τον Αιμβρακικό είπε ότι ακουπίδια και λύματα των επιβαρύνουν συνεχώς. Ο ποταμός Λούρος είναι ήδη επιβαρυμένος από τα χοιροστάσια. Το φράγμα στο Πουρνάρι έχει γίνει πολύ χαμηλά και εμποδίζει τον εμπλουτισμό του Κόλπου. Τελειώνοντας τόνισε την ανάγκη για συνολική αντιμετώπιση του μεγάλου θέματος του Αιμβρακικού.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο καθηγητής Βιολογίας στο Πανεπιστήμιο Πάτρας Ντένος Χριστοδούλου που είπε τα εξής: "Η αξιοποίηση πέρναε μέσα από την προστασία. Ο κ. Νομάρχης και να θέλει δεν μπορεί να βοηθήσει γιατί σήμερα δεν διαθέτει το νομικό πλαίσιο. Στα απόβλητα πρέπει να μπει ανώτατο επιτρεπόμενο όριο για κάθε ρυπαντική ουσία. Υπάρχει η δουλειά που έχει γίνει στον Πατραϊκό πάνω σ' αυτό, η οποία μπορεί να σταλεί. Επίσης χρειάζεται μελέτη για το τί κουβαλάνε τα νερά, με τι ρυθμό αλλάζονται Αιμβρακικό. Οι μελέτες δεν είναι έρευνες. Έρευνα δεν έχει γίνει ακόμα στον Κόλπο. Στις εκβολές των χειμάρρων παρατηρείται γιατέραστια αύξηση των φωσφορικών".

Υατέρα μίλησε ο εκπρόσωπος της Οικολογικής Ομάδας Πάτρας Βλά-

σης Βελόπουλος που είπε τα εξής: "Η Οικολογική Ομάδα Πάτρας έχει κάνει ερώτηση στο ΥΧΟΠ και στο Υπουργείο Δικαιοδούνης για την ποινική προστασία του περιβάλλοντος (δεν εφαρμόζονται οι νόμοι). Ο Ν. 743 δεν εφαρμόζεται. Πρέπει να κατατεθούν σύντομα στη Βουλή οι δύο νόμοι, του ΥΧΟΠ και του Υπ. Δικαιοδούνης, για την περιβάλλοντολογική προστασία, να ψηφιστούν και να ενταχθούν στον ποινικό κώδικα. Οι λιμενάρχες προφασίζονται διακολύες στην εφαρμογή των νόμων, πλην όμως υπάρχουν τελεσίδικες αποφάσεις στο Εφετείο της Πάτρας. Η Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης θα θέματος πολύ για τον Πατραϊκό καλ ήδη υπάρχει ωκεανογραφική μελέτη 15 επιστημόνων που ίσως είναι χρήσιμη και για τον Αιμβρακικό με πανεπιστημιακούς δασκάλους. Η Οικολογική Ομάδα Πάτρας μπορεί να βοηθήσει στο θέμα της νομικής προστασίας".

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο Λιμενάρχης Πρέβεζας που είπε ότι το Λιμεναρχείο προσφέρει αστυνόμευση του Κόλπου. Ο Ν. 743, είπε, αναφέρεται στη ρύπανση από πλοία και παραθαλάσσιες εγκαταστάσεις και αφήνει έδω τη ρύπανση από την ενδοχώρα. Τελειώνοντας τόνισε ότι για τα πλοία που ρυπαίνουν εφαρμόζεται διεθνής σύμβαση.

Υατέρα μίλησε ο εκπρόσωπος της Ομοσπονδίας Συλλόγων Βάλτου, οικονομολόγος Δημήτρης Μωραΐτης που είπε ότι πρέπει να γίνεται φορέας για την προώθηση του θέματος "Αιμβρακικός" γιατί οι πολλοί δημιουργούν πρόβλημα. Αναφέρθηκε στη ρύπανση που γίνεται στην είσοδο του Αιμβρακικού από το λιμάνι της Πρέβεζας και τόνισε ότι η σδική σύνδεση με τη θεσσαλία θα αυξήσει αυτή τη ρύπανση. Αναφέρθηκε επίσης στη ρύπανση από αλόγυλη χρήση φυτομαρμάκων στον κάμπο της Άστας και στο πρόβλημα που δημιουργήθηκε στον Αιμβρακικό ύστερα από την κατασκευή του φράγματος του Αράχθου. Πρότεινε να γίνει φορέας ανάπτυξης του Αιμβρακικού με τη μορφή Ανώνυμης Εταιρίας, με λαϊκές μετοχές. Επίσης ζητήσει να φύγουν οι πετρελαιοδεξαμενές Μαριδάκη - SHELL από την Αμφιλοχία. Τελειώνοντας τόνισε ότι δεν υπήρξε μέχρι τώρα συνεργασία Νομαρχίας και Λιμεναρχείου Πρέβεζας με τους άλλους Νομούς για το ζήτημα του Αιμβρακικού.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο εκπρόσωπος της Διοικούσας ΤΕΕ Ηπείρου Δημ. Πανταζόπουλος που ανέφερε ότι στο ΤΕΕ Ηπείρου, στα Γιάννενα, έγινε ήδη η πρώτη ημερίδα σχετικά με τα λύματα των πόλεων. Τόνισε ότι προέχει το θέμα της προστασίας του Αιμβρακικού με την εγκατάσταση και αστή λειτουργία μονάδων βιολογικού καθαρισμού των λυμάτων των πόλεων και των αποβλήτων των χοιροτροφείων. Στην κατεύθυνση αυτή, είπε, θα βοηθήσουν και οι μελέτες των διάφορων ομάδων δουλειάς στην περιοχή.

Υατέρα μίλησε ο τέως Πρόεδρος του Αιλευτικού Συνεταιρισμού Πρέβεζας Μπάμπης Γαντζίας που είπε τα εξής: "Οι Φαράδες δυστυχούν. Δεν υπάρχει υποδομή στα εχθυστροφεία. Ο Αιμβρακικός είναι πλούσιος σε πλαγκτό και φάρια αλλά φτωχός σε ζηματογενή πε-

τρώματα με αποτέλεσμα να μην αναπτύσσονται πετρόφαρα (λιθρέντια κλπ). Τα φάρια που μπαίνουν στον Αμβρακικό σταθμεύουν στη "Μπούκα". Το ιχθυοτροφείο στο Βαθύ δεν αξιοποιείται όσο πρέπει. Να απαγορευτούν οι ανεμότρατες γιατί καταστρέφουν τα φάρια όταν είναι μικρά και εμποδίζουν τ' άλλα να μπουν στον κόλπο".

Παρεμβαίνοντας, ο Διευθυντής του περιοδικού "Αλευτικά Νέα" Γεώργος Κιτσος είπε ότι σήμερα στην Ελλάδα οι ανάγκες σε αλιτεύματα καλύπτονται κατά 50% από το φάρεμα με δυναμικά εργαλεία (μηχανότρατες, γριγρί), κατά 25% από την παράκτια αλιεία και κατά το υπόλοιπο 25% με εισαγωγές. Επίσης τόνισε ότι όλα τα εργαλεία βλάπτουν όταν φαρεύουν παράνομα. Δεν πρέπει, είπε, να υπάρχει διένεξη μεταξύ των φαράδων αλλά συμφωνία.

Σε σύντομη παρέμβασή του ο καθηγητής του Παν/μίου Θεο/νίκης Πνευματικάτος είπε ότι στο συνέδριο του Παρισιού όπου πήρε μέρος προτάθηκε η ανάπτυξη των κόλπων από αλιευτικά εργαλεία για ένα χρόνο.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο Πρόεδρος του Εργατικού Κέντρου Αγρινίου Ποσοτίδης που εξέφρασε την ανησυχία του γιατί παρ' όλες τις εξαγγελίες για τον Αμβρακικό δεν υπάρχει καμιά μέριμνα. Πρότεινε να προχωρήσει η Κυβέρνηση στην αξιοποίηση και να δώσει δουλειά στους φαράδες. Τελειώνοντας υποστήριξε ότι δεν θα υπάρξει αξιοποίηση του Αμβρακικού ή οποιαδήποτε άλλη ανάπτυξη της περιοχής, όσο θα υπάρχουν τα ΑΒΑΚΣ στο Άκτιο.

Υστερά πήρε το λόγο ο υδρογεωλόγος Χάρης Σμυρνιώτης, εκπρόσωπος του Εργατικού Κέντρου Πρέβεζας και του Συλλόγου Εργαζομένων στο ΙΓΜΕ Πρέβεζας και του Συλλόγου Εργαζομένων στο ΙΓΜΕ Πρέβεζας που είπε τα εξής: "Η αξιοποίηση του Αμβρακικού είναι ουσιαστική ανάπτυξη της περιοχής γιατί θα δώσει δουλειά στους άνεργους και θα αυξήσει το εισόδημα της περιοχής. Πρέπει να ψηφιστούν και να εφαρμόζονται πιο αυστηροί νόμοι για να λυθεί το πρόβλημα της ρύπανσης. Η υπανάπτυξη της περιοχής (έλλειψη βαριάς βιομηχανίας) δεν έχει φέρει ακόμα το πρόβλημα αυτό στο απροώπο. Δεν είναι όμως μικρή η ζημιά που προκαλείται από την εντατική αγροτική καλλιέργεια και τις κτηνοτροφικές μονάδες. Όλα αυτά μπορούν να συνυπάρξουν με την αξιοποίηση του Αμβρακικού αρκεί να γίνει σωστός προγραμματισμός με στόχο την ανάπτυξη σε όφελος του λαού. Η διαχείριση δεν πρέπει να δοθεί στο ντόπιο ή ξένο κεφάλαιο αλλά σε Κρατικό Φορέα με συμμετοχή όλων των άμεσα ενδιαφερομένων. Η αξιοποίηση του Αμβρακικού να ενταχθεί στο δετές για να μη μακρύνει άλλο αυτή η εκκρεμότητα. Δεσμεύομαι από την Υπηρεσία μου και δεν μπορώ να παρουσιάσω δουλειά για το υδρολογικό σύστημα του ποταμού Λούρου. Γίνονται επ' 2 χρόνια μελέτες και τα πορίσματα θα είναι έτοιμα μέχρι την 'Ανοιξη του 1984'.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο εκπρόσωπος της 'Ενωσης Ελλήνων Χημικών Τριλαντάφυλλος Αλμπάνης που είπε ότι το θέμα της αξιο-

ποίησης του Αμβρακικού βαραίνει περισσότερο αλλά τώρα πρέπει να σταθούμε στην προστασία. Πρέπει να προχωρήσουν γρήγορα οι μελέτες για τα λύματα των πόλεων. Επίσης τόνισε ότι τα φυτοφάρμακα αποτελούν μεγάλο πρόβλημα γιατί είναι πολύ τοξικά. Επισήμανε την ανάγκη να συγκεντρώνονται τα απόβλητα σ' ένα αποχετευτικό χαντάκι επιφανειακής καθίζησης σε απόσταση από τον Αμβρακικό, έτσι ώστε να υφίστανται φυσική διάσπαση. Πρότεινε να χρηματοδοτήσει το ΥΧΟΠ περιβαλλοντολογικές μελέτες (ρύπανσης γανικής και ανόργανης). Τελειώνοντας παρατήρησε ότι η αξιοποίηση του Αμβρακικού είναι πρόβλημα καθαρά οικονομικό.

Υστερά πήρε το λόγο ο Πρόεδρος της Κοινότητας Ανέζας Άρτας και διάβασε το παρακάτω ψήφισμα (που εγκρίθηκε από 29 φορείς των παράκτιων περιοχών σε σύσκεψη στην Ανέζα στις 2/10/83): "Εκφράζοντας τα αισθήματα του χωριού μας και του πληθυσμού των παράκτιων περιοχών του Αμβρακικού Κόλπου (1) απαιτούμε από την Κυβέρνηση την άμεση προτεραιότητα της εφαρμογής της μελέτης στο δετές πρόγραμμα για την αξιοποίηση του Αμβρακικού, (2) να αποκλειστεί κάθε διείσδυση ζένων και ντόπιων μανοπολιών για την εκμετάλλευσή του, (3) η αξιοποίηση και εκμετάλλευση του Αμβρακικού να γίνει από το Κράτος μαζί με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τους συνεταιρισμούς, τους συλλόγους και τα σωματεία των παράκτιων περιοχών Άρτας - Πρέβεζας - Αιτωλοακαρνανίας για λογαριασμό πάντα των κατοίκων των περιοχών αυτών, (4) να καταργηθεί η Βάση των Αμερικανών και του ΝΑΤΟ στο Άκτιο γιατί εκτός των γενικότερων κινδύνων που εγκυρωνεί για την πυρηνική καταστροφή της περιοχής μας, αποκλείεται και τη σωστή εκμετάλλευση του Αμβρακικού λόγω γενικότερων στρατηγικών επιδιώξεων των κατασκευαστών, (5) τον άμεσο εκσυγχρονισμό των ιχθυοτροφείων της περιοχής μας, υλοποιώντας τη μελέτη που υπάρχει γι' αυτά, και τη μείωση της φορολογίας που παίρνει το Κράτος για να αυξηθεί η παραγωγή και τα έσοδά τους ώστε να είναι σε θέση να απορροφήσουν πολύ περισσότερους φαράδες να δουλέψουν με ικανοποιητικό μεροκάματο σ' αυτά, (6) να λειτουργήσει ιχθυόγεννητικός σταθμός στην περιοχή του Αμβρακικού, (7) να αξιοποιηθούν όλες οι αλιευτικές εκτάσεις που είναι γύρω από τον Αμβρακικό και που οήμερα παραμένουν αναζητούμενες και ανεκμετάλλευτες, (8) η Κυβέρνηση με όλους τους φορείς της περιοχής να πάρουν άμεσα και δραστικά μέτρα για το σταμάτημα της ρύπανσης της θάλασσας του Αμβρακικού που προέρχεται από τα απόβλητα των βιομηχανιών και από τα λύματα των πόλεων και για την άμεση απομάκρυνση των πετρελαιοδεξαμενών από το χώρο αυτό. Τέλος δηλώνουμε ότι θα ανωνιστούμε για την υλοποίηση όλων των παραπάνω αιτημάτων μας". Το ψήφισμα αυτό, είπε, στάλθηκε στον Πρωθυπουργό και στα αριθμόλια υπουργεία. Στη συνέχεια διάβασε από την Βουλευτή Αν. Μπόκου. Πρότεινε να αρχίσει αμέσως η υλοποίηση της μελέτης από τα δαπανηρά έργα και πρώτα στα ιχθυοτροφεία που σήμερα πεικε-

τάλλευσή τους γίνεται όπως επί Τουρκοκρατίας. Τελειώνοντας τόνισε την ανάγκη να μπει ο Αιμβρακικός στο Βετές.

Υστερά μίλησε η Ιχθυολόγος Βάσω Θεοχάρη του Ιχθυογεννητικού Σταθμού Λούρου καὶ είπε τα εξής: "Η υπόθεση της ανάπτυξης των υδατοκαλλιέργειών έχει αρχίσει να μας προβληματίζει από το 1978. Το Μάρτη του '78 γίνεται στην Αθήνα συνέδριο με συμμετοχή 11 χωρών υπό την αιγίδα του FAO (Οργάνωση Τροφίμων καὶ Γεωργίας του ΟΗΕ). Τον Οκτώβρη καὶ Νοέμβρη έρχεται αποστολή καὶ συνέργαζεται με το Υπουργείο Γεωργίας. Τον ίδιο χρόνο καλείται ο Γόλλος Ιχθυολόγος Ζιράν καὶ εκπονεῖ μελέτη. Στην πράξη από το 1978 μέχρι σήμερα έχουμε ελάχιστη πρόσδο. Ήδη μια ομάδα στη Λέρο καὶ μια στην Κεφαλλονιά. Το Υπουργείο έχει απορρίψει πολλές μελέτες σαν πολυδάπανες καὶ μη εφαρμόσιμες. Η Ιχθυοκαλλιέργεια δεν μπορεί ν' ακολουθήσει το παράδειγμα της πεστροφοκαλλιέργειας. Το θαλασσινό φάρι χρειάζεται διαφορετική καὶ υψηλή τεχνολογία. Χρειάζονται 45 εκ. δρχ. για ένα εκκολαπτήριο που να έχει 1 εκατομμύριο τευχία γόνο καὶ ειδικευμένο προσωπικό. Το Κράτος θα πρέπει να λύσει το πρόβλημα της παραγωγής γόνου καὶ τυποποιημένων ιχθυοτροφών. Δεν υπάρχει ακόμα ειδικευμένο πρωτότυπο για να αναλάβει το έργο. Η αντιγραφή ξένων προτύπων δεν εγγυάται επιτυχία. Το δυναμικό των ελληνικών θαλασσών είναι μεγάλο καὶ η αξιοποίησή του θα λύσει το πρόβλημα της ελληνικής αγοράς. Αναζητούμε συστήματα παραγωγής γόνου καὶ αφήνουμε το μαζικό γόνο να μεταναστεύει. Συχνά φαρεύονται τα μικρά φάρια που αποτελούν την πρώτη ύλη. Ο Αιμβρακικός πρέπει ν' αποτελέσει πρώτα τοπικό καὶ μετά εθνικό πρόβλημα. Υπάρχουν συνετατιριστικές οργανώσεις που μπορούν να δραστηριοποιηθούν με κονδύλια της Αγροτικής Τράπεζας καὶ της ΕΟΚ. Πρέπει να γίνει έρευνα για την εκτίμηση της τροφικής δυνατότητας των ιχθυοτροφείων. Επίσης πρέπει να μελετηθεί το υδρολογικό ισοζύγιο του Κόλπου. Για χρηματοδότηση υπάρχει ακόμα το ταμείο του ΟΓΑ, ο Νόμος 1262 ἢ καὶ το Νομαρχιακό Ταμείο. Στη θεσπρωτία γίνεται προσπάθεια για παραγωγή άγριου γόνου σε κλωβούς".

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο Πρόεδρος του Συλλόγου Ελεύθερων Αλιέων Πρέβεζας Κώστας Κυριαζής καὶ ζήτησε: Να σταματήσουν οι ερασιτέχνες να χρηιμοποιούν δίχτυα. Να γίνει απομάκρυνση των δελφινιών γιατί τώρα τόννους φάρια καὶ καταστρέφουν τα δίχτυα με αποτέλεσμα να πληρώνουμε υπέρογκα ποσά σε συνάλλαγμα. Να απομακρυνθούν οι μονάδες πετρελαίου που είναι εγκατεστημένες στον Αιμβρακικό καὶ να γίνεται βιολογικός καθαρισμός στα κάθε είδους απόβλητα. Να γίνεται αιστηρός έλεγχος από το Λιμεναρχείο στους παρανομούς που μέχρι στιγμής δεν είναι σωτός. Επίσης επισήμανε ότι με το κλείσιμο των ιχθυοτροφείων εμποδίζονται τα φάρια να βγαίνουν στην αγορακή θάλασσα για αναπαραγωγή, πράγμα που μειώνει το γενετικό δυναμικό του Κόλπου.

Υστερά μίλησε ο Δημοτικός Σύμβουλος Πρέβεζας Μιχάλης Μήτο -

μποτσαρης καὶ είπε τα εξής: "Τα φάρια του Αιμβρακικού γεννούν στα παραλια του Ιονίου από Παντοκράτορα μέχρι Καστροσυκλα καὶ Βεζας εμποδίζει την πορεία των φαριών αλλα καὶ την ανανέωση των μόλυνση που προκαλούν τα λυματα της Πρεβεζας. Δεν ανανεώνονται τα νερά στο ιχθυοτροφείο "Βαθύ" γιατί είναι ανεπαρκείς οι διαστάσεις της ελασσού κάτω από τη γέφυρα. Τελειώνοντας τόνισε την ανάγκη να αναέγουν τα ιχθυοτροφεία για να βγαίνουν έως τα φάρια για αναπαραγωγή.

Υστερά πήρε το λόγο ο Πρόεδρος της Κοινότητας Λουτρού Άιτωλος Καρανανίας Κ. Τανταρούδας καὶ είπε: "Καταρχήν συγχαρώ την Οργανωτική Επιτροπή γι' αυτή την προσπάθεια για αξιοποίηση του Αιμβρακικού για την οποία εγώ καὶ οι κατοίκοι του χωριού μου είμαστε διατεθειμένοι να παλέψουμε. Πιστεύω ότι θα πρέπει να δημιουργηθεί Κρατικός Φορέας εκμετάλλευσης γιατί η εκμετάλλευση από εταιρίες ελληνικές ή ξένες θα είναι ενόντια στα λαϊκά συμφέροντα. Η ιδιωτική πρωτοβουλία έχει αποδειχθεί ότι είναι ο διασπαθιστής του δημοσίου χρήματος καὶ αποτελεί αναστατωτικό παράγοντα στην ανάπτυξη της Οικονομίας της χώρας μας. Πιστεύω ότι αποφαση της σύσκεψης μας θα πρέπει να είναι η άμεση κινητοποίηση του λαού ώστε να ασκηθεί πίεση για να συμπεριληφθεί ο Αιμβρακικός στο Βετές. Πρέπει να ζεφύγει το θέμα αυτό από τις γραφειοκρατικές καλένδες όπου θέλουν οι αρμόδιοι να το περιπλέξουν δικαιολογούμενοι ότι δεν κανουν αυτές οι μελέτες καὶ ότι θα πρέπει να γίνουν άλλες καὶ μια σειρά από τα γνωστά τερτιάτα της γραφειοκρατίας καὶ της τεχνοκρατίας. Η πάλη για την αξιοποίηση του Αιμβρακικού συνδέεται με την πάλη του λαού μας για πραγματική αλλαγή στον τόπο μας, ενόντια στα μονοπώλια, καὶ για την αποδέομενη από την ΕΟΚ. Και ακόμα με την αντιτυπεριαστική του πάλη για το ξήλωμα της βάσης από το Άκτιο. Το ψήφισμα της σημερινής σύσκεψης θα πρέπει να συνδέει την αγωνία του λαού μας για τι τί γίνεται με τον Αιμβρακικό, το μέλλον της αλλαγής, καὶ να προειδοποιεί την Κυβέρνηση ότι η οποία αναστολή ή λύση σε θέρος των συμφερόντων του λαού θα τον βρει αντιμέτωπο καὶ θα μπει φραγμός. Πιστεύω ότι με αυτά τα λίγα θα βοηθήσω στον προβληματισμό των συνέδρων".

Τέλος πήρε το λόγο εκπρόσωπος του Συλλόγου Αλιέων Αιμφιλοχίας "Ο Άγιος Γεώργιος" καὶ είπε τα εξής: "Ο Αιμβρακικός προσφέρει εξαιρετικές δυνατότητες ανάπτυξης. Πέρα από τις κατά τόπους ενέργειες χρειάζεται προβολή καὶ ενημέρωση των αρμόδιων υπρεστάτων. Τα πορίσματα της σύσκεψης να ψάσουν στους Υπουργούς Γεωργίας καὶ Ναυτιλίας καὶ στον ίδιο τον Πριθυπουργό. Να ασκηθεί πίεση για να μπει ο Αιμβρακικός στο Βετές. Είναι αναγκαίος ο κρατικός έλεγχος καὶ συντονισμός της όλης προσπάθειας ανάπτυ-

επς. Να ληφθούν υπόψη τα σεμένα προβλήματα εργασίας των φαράδων του Αιμβρακικού. Η διαμόρφωση του θαλασσιού βιθυνού και οι κλειδών της ανθρώπινης συνθήκης ευνοούν την υπαρξη φαριών που ξεχωρίζουν στην πολότητα από άλλα όμοια. Ο Αιμβρακικός φημίζεται για τα ποτήρια, μπαρμπουντα, κεφάλους (για τη συνταραχή), γαρίδες, χέρια, καλαμάρια, σάτρακα (μύδια, πίννες κλπ). Προπολεμικά η παραγωγή ήταν πολύ μεγάλη και γινόταν εξαγωγή στην Ιταλία. Για να ξαναβρεί ο Αιμβρακικός τον πλούτο και την ευφορία του χρειάζεται να γίνεται η επίπονη εργασία. Να διαπιστωθεί η τροφική δυνατότητα και επίπονη εργασία. Να μελετηθούν οι ειδικές συνθήκες λειτουργίας των εχθυστροφείων. Να βρεθούν οι κατάλληλες θέσεις αναπαραγωγής. Να κλειστεί το στένεμα της Πρέβεζας για να μην φεύγουν τα φάρια για αναπαραγωγή στα βαθιά νερά του Ιονίου. Να υπάρξει προστασία για το γόνο. Να απαγορευτεί η χρήση αντικανονικών μέσων αλλείας (δίχτυα κάτω των 22 χιλ.). Να προστατευτεί ο Αιμβρακικός από τα απόβλητα των γύρω περιοχών. Να φύγουν οι δεξαμενές SHELL - Μαριδάκη από την Αμφιλοχία. Πρέπει να επισπεύσουμε τό χέρι της αξιοποίησης. Όσο μεγάλη κι αν είναι η δαπάνη, θα αποδεστεί σε αχετικά σύντομο διάστημα από τη μεγάλη αύξηση της παραγωγής. Αν στη διάρκεια των έργων χρειαστεί να απαγορευτεί στον Αιμβρακικό η αλλεία για ένα χρονικό διάστημα (π.χ. για 2 χρόνια), το Κράτος να φροντίσει για την αποζημίωση των φαράδων που θα μείνουν ανεργοί".

Κλείνοντας τη Σύσκεψη ο Δήμαρχος Πρέβεζας Νίκος Γιαννούλης είπε τα εξής: "Άκούσαμε από τους ομιλητές έναν έντονο προβληματισμό πάνω στο δύσκολο θέμα του Αιμβρακικού και θέλω να πιστεύω ότι δεν θα μείνουμε μόνο στα λόγια. Η σημερινή Σύσκεψη ήταν μια πρώτη γνωριμία, μια ανταλλαγή απόψεων για το συντονισμό των ενεργειών μας. Τα πρακτικά της σημερινής Σύσκεψης με όλες τις προτάσεις που έγιναν από τους διάφορους ομιλητές θα τα διαβιβάσουμε σε όλους τους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες και θα δούμε όσο γίνεται μεγαλύτερη δημοσιότητα και προβολή την υπόθεση "Αιμβρακικός". Το Συνέδριο που θα γίνει την Ανοιξη του 1984 πρέπει να φτίσει πολλά ζητήματα από την πλευρά της Επιλατήμπς. Προτείνω οι επιλατημονικοί φορείς που πήραν μέρος στη σημερινή Σύσκεψη να αποτελέσουν την Επιλατημονική Επιτροπή που θα προτοιμάσει το Συνέδριο της Ανοιξης (για προς τα θέματα που θα αναπτυχθούν, τις εισηγήσεις κλπ). Παράλληλα, ένα συντονιστικό όργανο από τοπικούς φορείς, όπου θα συμμετέχουν και εκπρόσωποι των Νομαρχιακών Συμβουλίων των 3 Νομών Πρέβεζας, Αρτας και Αυτούλιακαρνανίας, θα βοηθήσει από οργανωτικής πλευράς για την επιτυχία του Συνέδρου. Έκ μέρους της Οργανωτικής Επιτροπής σας ευχαριστώ και πάλι για τη συμμετοχή σας στη σημερινή Σύσκεψη και προτείνω για έγκριση το ψήφισμα που ακολουθεί".

ΨΗΦΙΣΜΑ

"Εμείς οι επαγγελματικοί, συνδικαλιστικοί και επιστημονικοί φορείς που συγκεντρωθήκαμε σήμερα 5 Νοέμβρη 1983 στην Πρέβεζα για ανταλλαγή απόψεων στο ζήτημα της προστασίας και αξιοποίησης του Αιμβρακικού Κόλπου, ζητάμε:

- 1) Να κατοχυρωθεί νομοθετικά η προστασία του Αιμβρακικού και να γίνουν όλες οι αναγκαίες ενέργειες για να σταρατήσει η ρύπανση του.
- 2) Να ενταχθεί στο Βετές η αξιοποίηση του Αιμβρακικού σαν έργο άμεσης προτεραιότητας.
- 3) Η αξιοποίηση του Αιμβρακικού να γίνει από Οργανισμό στον οποίο θα συμμετέχουν: το Κράτος, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, όλες οι εργαζόμενοι και άλλοι φορείς.
- 4) Να αποκλειστούτε η εκμετάλλευση του Αιμβρακικού από ξένα και ντόπια μονοπώλια.

Θεωρούμε το ζήτημα της προστασίας και αξιοποίησης του Αιμβρακικού όχι τοπικής ή περιφερειακής αλλά εθνικής σημασίας και θα αγωνιστούμε για την υλοποίηση των αιτημάτων μας".

Επιλατημονική Επιτροπή

1. Ιωάνθη Λυκάκης, Καθηγητής Οικολογίας Πανεπιστημίου Πάτρας
2. Πνευματικός, Καθηγητής Ιχθυολογίας Πανεπιστημίου Βεσσαλονίκης
3. Μαχλάς Θανάσης, από το Εργαστήριο Ζωολογίας του Πανεπιστημίου Αθήνας
4. Αλεξανδρίδη Λουκία, από το Εργαστήριο Ζωολογίας του Πανεπιστημίου Αθήνας
5. Ανδρεαδάκης, λέκτορας Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (Τομέας Υδατινών Πόρων)
6. Ντίνος Χριστοδούλου, Καθηγητής Βιολογίας Πανεπιστημίου Πάτρας
7. Παναγιώτης Κασπιρός, ιχθυολόγος-Βιολόγος, λέκτορας Πανεπιστημίου Πάτρας
8. Φερεντίνος, Καθηγητής Γεωλογίας Πανεπιστημίου Πάτρας
9. Χάρης Σμυρνιώτης, υδρογεωλόγος ΙΓΜΕ
10. Θόδ. Σπαρηγιαννίδης, χρημ. μηχ/κός, περιβ/γος
11. Δημήτρης Πανταζόπουλος, Πολιτικός μηχανικός, εκπρόσωπος ΤΕΕ Ηπείρου
12. Βαλλιανάτου, εκπρόσωπος Οργανισμού Προώθησης Εξαγωγών
13. Τριαντάφυλλος Αλμπάνης, της Ενωσης Ελλήνων Χημικών/Τυήμα Ηπείρου
14. Βλάσης, Βελόπουλος, της Οικολογικής Ομάδας Πάτρας
15. Ανθή Κέντρου, Βιολόγος
16. Βάσω Θεοχάρη, του Ιχθυόγεννητικού Σταθμού Λούρου
17. Μαρία Δαύλη, αρχιτέκτων, Πρόεδρος Συλλόγου Διπλωματούχων

- Μηχανικών Πρέβεζας
 18. Παναγιώτα Καζούκα, αρχιτέκτιν, εκπρόσωπος Μόνιμης Επιτρο-
 πής ΤΕΕ Πρέβεζας
 19. Δημήτρης Μυρατίπης, οικονομολόγος, εκπρόσωπος Ομοσπονδίας
 Συλλόγων Βάλτου Αιτ/νίας
 20. Κώστας Γλώτης, βιολόγος του Πανεπιστημίου Πάτρας

ΝΙΚΟΠΟΛΗ

Ανδρυνό πλούτεται στην αρχαία πόλη
 της Νικόπολης το πνεύμα λαμπερο,
 ερείπια στης μοναξιάς το περιβόλι
 κλνούν στη σγή παρελθόν θαλερό.

Κοσμουνέ την όψη οι αιώνες άλοι,
 αβηστό μεγαλείο, βλέμμα πανερό
 κυκλώνουν της Ρώμης ανικήτων στόλοι
 και λάμπουν σταυρομάρμαροι στο Ιερό.

Σαρακηνών ορδες και Γότθοι και Σλάβοι,
 της Λκτιας νίκης το άστυ αβηστό,
 τούτο το ομφαλαδαν, της φθοράς οι σκλάβοι...

Μονόχη μιλά μυστικά της η κρήνη,
 στης ζιογκ το ρυθμό υφαίνει λατό,
 αμάραντοι γ' ανθούν της θυμησης κρίνοι!

"Γλωνιώτικα συνέττα"

Γιώργος Βρελλής

'Οψεις από το προνομιακό καθεστώς της ΠΑΡΓΑΣ, ΠΡΕΒΕΖΑΣ και ΒΟΝΙΤΣΑΣ

του κ. ΣΠΥΡΟΥ ΑΣΔΡΑΧΑ

Για τον Ηρόερο της Εικονικής Επιτροπής των ΗΠΕΖΑΝΙΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ

Θελοντας να βοηθηω την εκδοτική σας προσπάθεια που τίμησε την Πρέβεζα και πλοτεύοντας στι κάθε προσφορά όσσα μεκον κι αν είναι προσμετρημένη στο σύνολο είναι αφέλειμη, ζητησα και έλαβα την άδεια του φίλου και συμπατριώτη μου κ. Σπυρου Ασδραχα για την αναδημοσίευση από το Εγκριτό περιοδικό σας δύο αυτοτελών εργασιών του - σχετικών πάντα με την Πρέβεζα - με τον όρο της μνείας και του εκδοτη.

Στον συγγραμμέα υποσχέθηκα και την αποστολή στο μέλλον τακτικά της εκδόσης ΗΠΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ και σας παρακαλώ ειδικά γιατού με προωτική μου οικονομική επιβάρυνση.

Ο κ. Σπύρος Ασδραχάς γεννήθηκε το 1933, μενάλως στη Λευκάδα που τελείωσε το Δημοτικό και το Γυμνάσιο. Σπούδασε στην Αθήνα στη Θιλοσοφική Σχολή και στο Παρίσιο που δίδαξε Νεοελληνική Ιστορία στην ECOLE PRACTIQUE DES HAUTES ETUDES IV SECTION και στο Πανεπιστήμιο PARIS.

Διευθύνει το Πρόγραμμα Ερευνών της Επιτροπής Ιστορίας της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Έργα του είναι τα:
 α. Μηχανισμοί της Αναστικής Οικονομίας στην Τουρκοκρατία (ΙΕ-

- IΣΤ αι) Αθήνα - Θεμέλιο 1979.
 β. Οικονομική Δουρή των Βαλκανικών Χωρών (ΙΕ-ΙΘ αι) Αθήνα - Μελέτα 1980
 γ. Ελληνική Κοινωνία και Οικονομία (ΙΗ-ΙΘ αι) Υποθέσεις και Προσεγγίσεις. Αυγ. Ερμης 1982
 δ. Γεωργιος Τυπάλδος - Ιστορία της Ιόνιας Ακαδημίας - Αθήνα Ερμης 1982
 ε. Ζητήματα Ιστορίας - Αθήνα Θεμέλιο 1983
 Δημοσίευσε επίσης πολλές εργασίες σε διάφορα περιοδικά και επημερίδες.
 Σας διαδιβάζω τις παρακάτω εργασίες με την σέιετα του εκδότη και την μνεία στις προέρχονται από το έργο του ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΙΗ και ΙΘ ΛΙΩΝΕΣ - ΛΘΗΝΑ ΕΡΜΗΣ 1982:
 α. ΟΨΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΓΡΟΝΟΜΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ: ΠΡΕΒΕΖΑΣ ΚΑΙ ΒΟΝΙΤΣΑΣ (Σελ. 199-222)
 β. ΝΑΚΑΡΙΟΣ ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ (; - 1824) (Σελ. 255-268)

Με εκτίμηση
 ΔΙΟΝ. Δρακάτος
 Διευθυντής Γενικής Τράπεζας
 Πρέβεζα

Mε τη συνθήκη της 21 Μαρτίου 1800 που υπογράφηκε στην Κανονιστινούπολη ανάμεσα στη Ρωσία και στην Σημ. Γύλη, η Πρέβεζα, η Βόνιτσα, η Γάργα και το Βουθρούτο έπαιξαν να αποτελούν εξαιτήματα της Επτανήσου και περιέρχονταν στην άμεση κυριοφυΐα του σουλτάνου, ως προνομιακές κτήσεις (εμπλάκι χουμογιουνίν) που απολάμβαναν σειρά διοικητικών, φορολογικών και δικαιοστικών προνομίων. Το προνομιακό καθεστός των παραπάνω περιοχών συνίστατο στη διεπίρηπτη του προγενέστερου καθεστώτος αναφορικά με την κοινοτική διοίκηση, τη φορολογία, την οπονομή της δικασίας και τη δημοκρεία, όπως το είχε καθιερώσει η βενετική εξουσία στις περιοχές αυτές. Επρόκειτο δηλαδή για μια ρύθμιση σύμμαχη με την οθωμανική πρακτική για την παρεχόμενη προνομίων, ρύθμιση αυτόποια αποκατοιλμένη με διακρατική συμβιτική πράξη, συνεπάς όχι και ανατρεπτή από την κυριαρχική, μόνο, ικανότητα του σουλτάνου. Φορέας της σουλτανικής εξουσίας στις παραπάνω προνομιακές κτήσεις ήταν ένας βοεβόδαις διορισμένος από το σουλτάνο και της κοινοτικής ένα Γενικό Συμβούλιο για καθεμιά από τις πόλεις Ιρέτ Βέζα, Βόνιτσα και Γάργα και μια Γερουσία, αρμόδια για όλη την περιοχή των προνομιακών σουλτανικών κτήσεων. συγκροτημένη από αντιπροσώπους και των τριών πόλεων. Άλλες, μερικότερες, αρχές (διοικητικές, φορολογικές και δικαιοστικές) ολοκλήρωμεν τον πο-

λιτελοκό οργανισμό της γενιγκαρικά αιματοχούς αυτόποια συνέχους διοικητικές περιοχής¹, ο εκπρόσωπος της σουλτανικής εξουσίας έψερε τον τέτοιο: "ΕΛέω Θεού Κατουτζήμπασης Σελαχίρης και Βοεβόδαις την Ερλάκι Χουμαγιουνίνην Πρέβεζας, Βόνιτζας, Ηέργας και Βούθρεντού".

Πηγές τελ προνομίων των εμπλάκι χουμογιουνίν Ιρέτ Βέζας, Βόνιτζας, Γάργας και (τυπικά) Βουθρούτού ήταν τα αριθμ. 8,9,10 της συνθήκης της 21 Μαρτίου 1800, το ιρημάνι της 1 Απριλίου 1800 (εκδομένο από το σουλτάνο προς το βοεβόδαι των προνομιακών κτήσεων Αβδουλάχ μπέη), το χάτ υερίο της 14 Μαΐου 1800² και η συνθήκη της 25 Δεκεμβρίου 1800 (συνομολογημένη ανάμεσα στην Επτάνησο Βούλτεια και στους φορείς της σουλτανικής και κοινοτικής εξουσίας στην Πρέβεζα, Βόνιτζα και Ηέργα). Το περιεχόμενο των προνομίων και τη σύσταση του πολιτειακού οργανισμού των παραπόνων πόλεων διερεύνησαν ο Νέστωρ Γεωργίτης και ο Λριστείδης Βρέκος³ οι γραμμές που ακολουθούν επιχειρούν να διερευνήσουν μετα από τις πήγες των προνομίων, τη συνθήκη της 25 Δεκεμβρίου 1800.

Για τη συνθήκη της 25 Δεκεμβρίου 1800 ανάμεσα στις τρεις πόλεις και στην Επτάνησο Βούλτεια είχε κάμει κιόλας λόγου ο Ανδρέας Μουστοζήδης στο ανώμαλο έργο του για την Ηέργα όπου, αναφερόμενος στις διατάξεις της συνθήκης της Κανονιστινούπολης, λαρδίδει ότι "συνεπεία των διατάξεων τούτων, σύνταγμα κανονίζον την εωτερικήν διοίκησιν της χώρας αυτής [την σουλτανικήν προνομιακήν κτήσεων] συνετάχθη υπό του Αβδουλάχ Βέη, απεισταλμένου του Σουύτανου, και του κυρίου Ανδρέα Γονέμη, επιτετραμένου της Επτανησιακής Δημοκρατίας"⁴. Ο Η. Α. Σαλαπόντας, αντλέντας σωπήρα από τον Α. Μουστοζήδη, αναφέρει κι αυτός ότι "συνεπεία των ειρημένων παραχωρήσεων και διατάξεων συνετάχθη υπό του Αβδουλάχ Βέη διορισμέντος υπό της Γάλλης διοικητού των ειρημένων πόλεων [Ηέργας, Πρέβεζας, Βόνιτζας και της περιοχής του Βουθρούτού] και υπό του Ανδρέα Γονέμη επιτετραμένου της Επτανησιακής Δημοκρατίας σύνταγμα κανονίζον την εωτερικήν διοίκησιν των επτανησιακών πόλεων"⁵. Ο Νέστωρ Γεωργίτης, ο πρώτος συστηματικός μελετητής του προνομιακού καθεστώτος των πράξην Εξαρτημάτων της Επτανήσου, θεωρεί τη συνθήκη της 25 Δεκεμβρίου 1800 σαν μια προκαταρκτική πράξη που αυθορούσε στο σύνολο των προνομίων, συνομολογημένη στην κανονιστινούπολη ανάμεσα στον Αβδουλάχ μπέη και στους εντυπροσώπους των προνομιακών περιοχών και της Επτανήσου Βούλτειας: "Την 10ην Μαΐου επιλόντος έτους εξεδόθη χάτι-σερίφ, επικυρούν τα προνόμια, ἀπέρ την 25ην Δεκεμβρίου 1800 είχαν συζητηθεί προκαταρκτικώς εν κανονιστινούπολει - συνυδά τω παρελθόντι όρῳ της μητρούσεσσης συνθήκης (; 7ο άρθρο της Συνθήκης της 25 Μαρτίου 1800) - μεταξύ του υπό της Υ. ΙΙ. διορισμέντος διοικητού Αβδουλάχ - Βέη και των εντυπροσώπων αντιπροσώπων, [; Πρέβεζας, Ηέργας και Βόνιτζας] και της Ιονικής Πολιτείας"⁶. Ο Λριστείδης Βρέκος, σχολιάζοντας τις πλη-

του προς τους πρόεδρους της Πόργος να αναστέλει η εκτέλεση τελεοδίκης απόφασής του δικαιοστηρίου "της πρώτης αγωγής" ή αλλιώς "πολύγου των πέντε" της Πρέβεζας¹¹. Το σκεπτικό της ανοικοράς στηρίζεται στην άποψη ότι ο Σύλλογος των Πέντε δεν είχε το δικαίωμα να εκδίδει τελεοδίκες αποφάσεις για αστικές υπόθεσεις οικονομικού ενδικότερον των μεγαλύτερου από το άριο που ίσχει για την έκδοση τελεοδίκης απόφασης από τα αντίτοτα επιπλανητικά δικαιοστήρια: "Η Επτανήσιος Ρεπούμπλικα οργανώσαντη, περιπόριες ότι να είναι διορισμένα τρία κριτήρια δια να διακρίνουν τες διοικοράς τζαμί: το κριτήριον της πρώτης αγωγής, το κολλέγιο των ἑντεκα και το κοντιλίον των δεκαπέντε, διορίζοντας εις τα αυτά κριτήρια την σούμα εις την οποία να πιπορούν να κρέναν. Ιδριζόντος την εναπειρατεύτα του πρώτου ώρου δια Κορυφώς και Ζάκυνθο εις τέλλαρα 50 και δια τα ὄλα νησία ἕως τάλλαρα 30* εις το κολλέγιο των XI, εις το να αποκριώνται εις τάγμα πλάνυδο της αποφέρουσας του χόρου της πρώτης αγωγής, είναι κριτής απεριθενευτικός ἕως τέλλαρα 500, και τούτο δια κορυφώς και Ζάκυνθο - καὶ δια λειτουργία και Άγιο Νικόρα τάλλαρα 200. Τζαμί, θόλοι και ιαζούς τάλλαρα 100* εις το κοντιλίο των δεκαπέντε επιγάμων καὶ εἰνει κριτήριον τελεοδίκων των [...] αποφάσεων του πρώτου ώρου περιουσίτερον, εἴτε τάλλαρα 500 δια Κορυφώς και Ζάκυνθο. επειράγμαντες δια ζεκαθέριες του προειρημένου κεφαλαίου εκείνες οι δίκαιες προκύπτασες, συστημένες με την οργανωτική της, προβλέπος δια τες κακίες και εθικίες των ειδρίων και δια να φιλάσσονται τα δίκαια των κρινομένων. Ογεν εκεί τα κολλέγια των XI των κορικών της Ζακύνθου, εκεί οποια συνκρίνονται υποκείμενα πεντετετράμενα από τους νόμους, διαρίζει να ήδει αποκριτικήν εις τάλλαρα μοναχά 500 και ανολόγως εις τα ὄλα νησία: τις ποτέ το κολλέγιο ετούτου του κάστρου των πέντε και εκείνο της Πρέβεζης. οποια συνκρίνονται υποκείμενα οποια ολίγον εγκρίζονται νόμους, πιπορούν να είναι κριταί τελεοδίκοι εισέ κοινούτες από απότο και από χιλιάδες γρασίων;"'. Γροκύπτει έτις από το πορόφεμό τούτο τως οι ρυθμίσεις των προνομιακών τόξων αναφορικά με τις αδιαδιλότητες των δικαιοστηρίων δεν είχαν καθοριστεί η μόλις τουλάχιστο τα σημεία τους ρυθμισμένα από την πούτιμη για τις πολεις αυτές νομοθεσία της Επτανήσιου Ιολίτελος. Γερουσούτεροι ενδεκτικό ωτόσιο είναι το πανελούκες της πουλτούκες κτίριες σε ά.τι αιγαρχί, εδώ, στην α-οι προγλάδες του κοντεύεται πρέπει να δικαιοπικάτονται "καὶ αὐτοῖς την διοίκησιν της Επτανήσιου Ρεπούμπλικας". Ζητεῖ να τετευχεί, για να αποφεύγει η τελευτική σχετική με την αρδότητα, κατό-

τον τύπο και κατό την ουσία, της απόφασης του κολλεγίου των πέντε: "Δια τούτο συντρέχω εις την άδολον δικαιολογίην ουν, ευενέστετο πρόεδροι, καὶ τιτώ εις πρώτον ότι με προσκυνητήν σας γραψάμε να γράψετε εις το κριτήριον της πούτιμης συνωτίς να ήδει συστεντέρει να βάλει εις πρέστην καὶ ενέδυεται την αιτίην κακή γινομένην απόστολον" καὶ εις τον ίδιον καιρόν αναζητώ τα ἔργα της δικαιολογίης[...] ουν, ότι να συντροφεύεται τοσον ετούτο το τατενόν ουν μεμοριάλε δόσον καὶ τα περικλειστά χαρτία εις το εξοχότο της Επτανήσιου Ρεπούμπλικαι, δια να ήδειε δεσμοί των το δίκαια ουν, τότον εις τον δρόμεν ουν καὶ εις το μέρον, εγίνεται εις το κριτήριον οπού την ευημερίας, πιπορούση να την σημειώσει οι πρόεδροι της Πόργος "κακίς σκεψάμενοι διορίζουν ότι να ηλεγει ποτέτζα καὶ συνενέργοντος επό το κριτήριον διού δόσον σπάτεται ενέργεια της αποφέρουσας, σκολουθουμένην επό τον ευγενής ούλογον των ε' Πρέβεζης"¹² έτις, κένοντας δεκτή την επιχειρηματολογία της ανοικοράς, αναστέλλοντας την εκτέλεση της απόφασης του δικαιοστηρίου της "πρώτης αποτήσεως" της Πρέβεζας και υποβάλλοντας το ζήτημα για γνωμοδότηση στην επτανησιακή Γερουσία, παρέχουν μια παραστέρα μαρτυρία για τη στενή σχέση ανάμεσα στην αστική νομοθεσία της Επτανήσιου Ιολίτελος και στην αντίστοιχη των δικών τους πόλεων καὶ σανερίσουν την εξάρτηση της τελευταίας από την πρώτη.

1. Το κείμενο της συνθήκης της μανταντινούπολης δημοσιεύτηκε καὶ σε ιταλική μετάφραση του Ιωτύχου Σεπτέμβρη από την κυβέρνηση της Επτανήσιου Ιολίτελος στο έντυπο: L' augusta Convenzione dell' XXI Marzo MDCCC = pezzi autentici ad essa relativi. Traduzione dal Francese. Nella Publica Stamperia di Corfu, l' anno MDCCCI. το κείμενο της συνθήκης. σ. 3-14. Β. καὶ N. T. Βούλγαρις. Les Sept-Îles Ioniennes, et les Traites qui les concernent, Λειψία 1859. σ. 5-II. Δο Μαρία, Recueil des principaux Traités de paix conclus par les puissances de l' Europe. t. 7. Γοττίγη 1801, σ. 511 κε. πβ. K. Γ. Μαργελός, Ιολίτελη καὶ Διπλωματικὴ Ιστορία της Λευκόβος (1797-1811). τ. 1. Αθήνα 1954. σ. 227 κε.— Το φέρμαν της 21 Απριλίου 1800 δημοσιεύεται οι Σερραῖοι Σενόπουλος, Δοκίμιον Ιστορική τεύχος πέριλησες της... 'Αρτης καὶ... Πρέβεζης, Αθήνα 1884. σ. 384-89 κε. Λευ. Ε. Προτοκόλλης, "Συμβολὴ εις την Ιστορίαν Πρέβεζης καὶ Πόργος (1798-1802)", ΔΙΕΘ, 11 (1956), σ. 71-76. Το κείμενο του χρησιμοποιείται στην πούτιμη της 14 Φεβρουαρίου 1800 δεν έχει εκδοθεί. Για τον τίτλο του Βοειόδος, της 14 Φεβρουαρίου 1800 δεν έχει εκδοθεί. Για τον τίτλο του Βοειόδος, Ι. Γ. Γλαυνόπουλος, Η διοικητικὴ οργάνωσης της Στερεάς Ιαναίας κατά την τουρκοκρατίαν (1395-1821). Αθήνα 1971, 85.

2. Νέστωρ Γεωργίτος, "Ιο εν Πρέβεζῃ Δημόσιον Δίκαιον επὶ της Συμπολιτείας του Ακρωτηρίου (continentē)", Θημερ. Νέα Ημέρα (ιεργέστης), φ. 1818 (2795), 17/30 Οκτωβρίου 1909, σ. 2-3, ψ.

1820 (2797), 23 Οκτωβρίου/6 Νοεμβρίου 1909, σ. 2-3 αναδημοσί - ευση στα περιοδικά Ελληνισμός, 12 (1909), σ. 753-64 και Ιπτερωτική Επτική, 6 (1957), σ. 822-30. Λριστ. Βρέκος, 'Η Συνθήκη της 21 Μαρτίου 1800 και τα προνύμια των Ιπτερωτικών πόλεων ήρετης της 21 Μαρτίου 1800', Ιπτερωτικά Χρονικά, 3 βέδης, Γάργες, Βόνιτσας και Βουθροτόποι', Ιπτερωτικά Χρονικά, 3 (1928), σ. 272-94.

3. (Ανδρ. Μουτοκύδης). *Exposé des faits qui ont précédé et suivis la cession de Parga, Iapioi 1820*, σ. 18-9° και σε ελλήν - γαλλική μετάφραση απ' όπου και το παρόντεμα: 'Έκθεσις των γεγονό - των οποίας συνέβησαν πριν και μετά την παραχώρησην της Ιάργυρας. Σύγ - γράμμα μεταφρασθέντες από Ιακώνου Βερβίτσατου, Κέρκυρα 1851, σ. 20.

4. Ι. Λ. 2 αναπότομος. *Ιστορία της Ιάργυρας*, Αθήνα 1861, σ. 135.

5. Η. Γεωργίτος, έ.α., ψ. 1818, σ. ε. *Ιαρελέμενο ο Γεωργί - τοπος χρονολογει το χρονικό από τις 10 Μαΐου 1801 μέχι τις 14 Μαΐου 1801*: ο Βρέκος (που αντλεί απ' αυτόν) το χρονολογει αυτά από την 1801, αλλά το μηνολογει από τις 10 αντί τις 14 Μαΐου. Ικα - ροβέτουμε τα έγγραφα 2,4 και 5 που αναφέρονται στη χρονολογία του χρονικού από τις 14 Μαΐου.

ΕΓΓΡΑΦΟ 2

Αρχείο Ιονίου Γερουσίας (Κέρκυρα). Επτάνησος Πολιτεία, φάκ. 4, δεσμ. 1., απ' όπου και τα επόμενα έγγραφα.

Κόπια

1803 Ιουνίου 28, ἔτος ΙΙ[α]λ[αιόν]. Γάργα

Οι ευγενεῖς πρόεδροι προς το εκλαμπτότατον Κοινόν Συμβούλιον των υποσύδρων παρασταίνει ως ακολουθεί.

Η συνέννωσης της σεβασμίας ταύτης ομηγύρεως είναι υπόθεσις με - γάλης σκέψεως επειδή αποβλέπει το κοινόν ώρελος της πατρίδος. Δια τούτο ημείς λαμβάνομε την τιμήν να παραστήσουμε εις την φρόντην τούτου του σεπτού συνεδρίου και την ενεστώσαν υπόθε - σιν οπού η της πατρίδος αγάπη και η της διαθέσεως καθαρότης μας υπαγορεύει.

Ο ενδοξότατος Βοεβόδας μας Απτουλάχ μπέη ειρέντης από όνομα του μεγαλοπρεπεστάτου Μεγίστου Βεζίρη της λαμπράς Υψηλής Πόρ - τας μας προστάζει με πανέκλαμπρον γράμμα του 7 Μαΐου την εκλο - γήν ενός ή δύο υποκειμένων, τα οποία με πληρεξουσότητα και με τίτλον αποστολής να παρασταθούν εις την υποταγήν της λαμπράς Υ - ψηλής Πόρτας, δια να συνομιλήσουν με το ύψος του Μεγάλου Βεζίρη επάνω εις την ευταξίαν και ευνομίαν εκάστου τόπου, τάρα ο - τιούν.

Ημείς προκέροντας εις τούτο το Συμβούλιον την υπόθεσιν και συνκρίνοντας, με την ανάγκωντινού οπού θέλει κάθομεν του ανωειρη - μένου προστάγματος, είμεθα εις χρέος να πας ενθυμίσουμεν, το ό - σον είναι ανακρορετικόν εις την πολιτική μας υπαρξίαν τόσον την εξωτερικήν, πρέπει να ζητήσουμεν τους ψή -

σούς σας εις τούτην την διόρισιν, την εκλογήν των προσώπων από του στοχαίσεοθε αρμόδια εις την χρέον εις την οποίαν είναι δι - ορισμένα, και τέλος πάνταν μέλλει να επιζητήσουμεν ποιά είναι η γνώμη σας δια τας ερυπηνείας και εξουσίας οπού θέλετε να τους δώσετε.

'Όλη η πολιτική μας ύπαρξις είναι θεμελιωμένη εις την βασι - λικήν Συνθήκην 21 Μαρτίου 1800, εις τα άφρα 8, 9 και 10. Ήμεις θέτομεν, ενόσια η συνδρομή των αυγούστων θελήσων μας διορίζει, νι είμεθοι υπήκοοι εις τον μεγαλειότατον αυτοκράτορά μας, προς τον οποίον υπέβαλτομεν να προμηθέουμεν εκείνην την λαστρέαν, την τάσην και την υπεροχήν υμνούντες το ύψος του δια την ευτυχε - σιτάτην τόχιν μας να υποκείμεσθε με την διετήμητην και οκι ίμελον τον εξαιρετικά προνομίαν μας.

Νε συγχέοντες της ψυχής μας ανακρέζομεν εις την ενθύμησιν μας το ιωακών Βασιλικόν λερμένι πρότη Αιγαίου 1800 και το τέων - πτον χρησιμό 14 του εικολούθουντος Ήλου, οπού όλες εκείνες οι σεπτές διόριστες ειπώθηκαν είς τόρι με μεγάλην μας ευχαρί - στησην πεπληρωμένες από την πατρικήν επιμέλειαν και συνδρομήν του πανεκλαμπροτάτου Απτουλάχ μπέη εψέντη μας. πληρεξουσίου του αυγούστου Βασιλέως μας, υποκάτου εις την σκέπην τον οποίου μέλλει να ελπίσουμεν την πλέον υπερέαν ευτυχίαν. πασχίζοντας την ειρήνην και την εσωτερικήν ομόνοιαν ως διευρύζοντας εις την πλ - ρεστάτην δύναμιν.

Η εμπιστοσύνη, το μεγαλείον και η φιλανθρωπία του πανσέπτου αυτοκράτορός μας βεβαιώνει ημάς των καλλίστων υπηκόων του την ευτυχίαν, την εμπιστοσύνην και την διατήρησιν των προνομίων μας. Τούτη είναι η αυτία οπού ημείς λαμβάνομεν την τιμήν να προσφέ - ρομεν του ζήλου μας το σχέδιον της επομένης υήφου, δια να συν - κατανέύσει η αρετή μας και ο πατριωτικός ζήλος μας να πράξει την εκλογήν της αποστολής εις υποκείμενα γνωστά ζήλου, πί - στεις και αξιότητος δια την εκπλήρωσιν μιας υποθέσεως τόσον με - γάλης.

Ανωτάσιος Πετζάνης υποσεκρετάριος.

ΕΓΓΡΑΦΟ 4

1803 Ιουνίου 28

Οι ευγενεῖς πρόεδροι προς το πανέκλαμπρο Γενικόν Συμβούλιον.

Η συνέννωσης της σεβασμίας ταύτης ομηγύρεως είναι μεγάλης σκέ - ψεως, επειδή αποβλέπει το κοινόν ώρελος της πατρίδος. Δια τούτο ημείς λαμβάνομεν την τιμήν να παραστήσουμεν εις την φρόντην του σεπτού συνεδρίου και την ενεστώσαν υπόθεσιν και συμ - βουλήν [οπού] η της πατρίδος αγάπη και η της διαθέσεως καθαρό - ρός υπαγορεύει.

Ο ενδοξότατος Βόλβοντάς μας Απτουλάχ μπέη αυθέντης, από ό - νομα του μεγαλοπρεπεστάτου Μεγίστου Βεζίρη, μας προστάζει με

πανέκλαυτρον γράμμα του 7 Μαΐου απελθόντος την εκλογήν ενός ή δύο υποκειμένων, τα οποία με κυριότητα και με τίτλον αποστολής να παρασταθούν εις την υποτανή της λαμπράς Πόρτας. Ήδη να συνομίζουν με το ύψος του Μεγάλου Βεζίρη επένου εις την ευταξίαν και ευνομίαν εκάστου τόπου, τώρα οπού ετελείωσεν η εποχή της ασυνδοσίας από τον παρελθόντα Νάρτιον. Είναι Βέβαλον καὶ πασίδηλον, ἐντιμοὶ καὶ ευδοκιμότατοι κυρίοι μας, οπού το κύριον χρέος εκάστου υπικού προς τον βασιλέαν του είναι εκείνο της λατρείας, της πίστεως καὶ της υποκοής. Λυτά τα καθήκοντα [...] συντητούντας τα με την αγάπην καὶ χρέος οπού η ευπλείκεια, η εργονέσσεια καὶ η πλεινόμενή του πανεβάστου βασιλέως μας εντυνέται εἰς της ψυχής μας ως ολοκαυτίωκτα της ελαϊκρινότητός μας διατην οὐδεαν του.

Ημείς δεν ημπορούμεν να αναγνωρίζουμεν το όγδοον, ένατον καὶ δέκατον άριθμον της αυτοκρατορικής Συνθήκης 21 Μαρτίου, αποβλέπουσον την πόλιτική μας κατόπιν, χωρίς αίσηπον μέσον αειμνή - στου καὶ ζώης ευχαριστίας.

Δεν ημπορούμεν ομοίως να προσφέρομεν το βασιλικόν φερμάνι, πρότη Απριλίου 1800, καὶ το πάνοεπτον λερόν χάτι σεριφί 14 του ακολουθόντος Μαΐου χωρίς να ανακράξουμεν εἰς τας ενθυμήσεις μας την πλέαν τερπνήν καὶ γλυκείαν αγαλλίσσον της ψυχής μας.

Είναι αληθέστατον καὶ ομολογούμενον οπού με όλην την πατρικήν καὶ ενγκόρδιον επιμέλειαν του αμιμητού βόλβοντά μας λαπτουλάχ μπέν αφέντη, με όλην την ασκητσίαν του καὶ σταυρούτητά του εἰς αναμολίες του καρρού καὶ εβλιψερές περιστάσεις, δεν ευγχόρωσαν να μείνουν διατηρημένες εἰς όλα τα μέρη παρόμ[οι]ες προσταγές. Ημείς πρέπει να έχομεν όλην την πεποίθησιν εἰς την εκλογήν, οπού η ψήφος[ς] σας μέλλει να κάμει, θέλει λάθουν τέλος οι αιτιχίες μας καὶ τα κακά μας. Η εμπιστοσύνη, το μεγαλεῖον καὶ η φιλοινόμενία του πανσέπτου αυτοκράτορος μας μας βεβαύσι οπού δεν συνκρεεῖ την βεβήλωσιν της λεράς ταύτης βασιλικής συνθήκης. Εἰκένο οπού περισσότερο δοξάζει τους μονάρχας καὶ επιγράφει τα ονόματά τους εἰς το βιβλίον της αθανασίας, είναι η ευτυχία των υπηκόων τους, η εμπιστοσύνη καὶ η διατήρησις των προνομίων οπού τους εχάρισε. Τούτη είναι η αλτία οπού λαμβάνομεν την τιμήν να προσφέρομεν του ζήλου σας το σχέδιον της επομένης ψήφου, δια να συ[γ]κατανεύσει η αρετή σας καὶ πατριετισμός[ς] σας, ἐπειτα από την κύριαν του, νο πράξει την εκλογήν της αποστολής εἰς υποκείμενον εντίμως ἔχον, γνωφιασμένου ζήλου, πλοτεως καὶ αξιότητος δια την εκτήληρωσιν μιας υποθέσεως τόσουν μεγάλης. Εἰς Πρέβεζαν καὶ Πάργα ἐκλεζον δια πρέψεις ἀνδρες πλήρεις συνέσεως, ζήλου καὶ τιμῆς, χρεία λοιπόν είναι, πναπτούσι συμπολίται, να πράξουμεν καὶ πιείς το όμοιον, δια να λάβει ενέργειαν μίαν ὄραν αρχήτερα η βασιλική προσταγή.

[Ακολουθεὶ τὸ Θέσπια]

ΕΓΓΡΑΦΟ 5

Το έκλαυτρον μέγα συμβούλιον κάνοντας ενουνεχήν σκέψιν εἰς το πρόσταγμα του εκλαυτρότατου λαπτουλάχ μπέν, εξαρέτου βόλβοντά μας, αναφορικώς εἰς την υπερτάπην προσταγήν του υψηλοτάτου Μεγάλου Βεζίρη καὶ εἰς την υπόθεσιν οπού περιέχεται ομοίως βαθέως τα ἀρθρα όγδοον, ένατον καὶ δέκατον της σεβαστής συνθήκης 21 Μαρτίου 1800, εἰς την οποίαν επιστηρίζεται η πολιτική μας τύχη καὶ εἶναι τερπνόμενός ο τρόπος του κρίνει καὶ δικάζει εγκληματικούς καὶ δικαιολικούς, η λευθερία της λατρείας καὶ της θρησκείας, τα διορισμένα διοικητικά μέσα, εἰς τον τιότον καὶ μέτραι διατηρημένα εἰς την Σεπτεμβρίνη βενέτεικην λαριστικήν, κανονικαὶ ομοίως σκέψιν με σιτηθούσιον χωρίς εἰς το προσκυνητόν βασιλικόν φερμάνι τρίτη Απριλίου 1800 καὶ εἰς το κύνηττον λερόν χατι σεριφί 14 Μαΐου ακολούθου, με τον οποίον ο αξιολέπτρευτος ίμιόν βασιλέως με υπερβάλλουσαν αγαθότητα καὶ ευσταχήν επιβεβαλοί τα πολιτικά μας προνόμια καὶ την ελευθερεν λατρείον της θρησκείας, τα δικαιώματα της φιλέντιας καὶ μίαν παντοτετελήν, ανώδυνον παυχίαν καὶ ευτυχίαν σκεπτούμενοι ομοίως τα ὄφρη της συνικενίας 25 Δεκεμβρίου 1800 εκτεθέντα δια βασιλικής λαήσεως από τον εκλαυτρότατον άριστον βόλβοντά μας λαπτουλάχ μπέν αιθέντη, βεβαιώμενα καὶ επιλογριγιούμενα με την υπογραφήν της πληρεξουσιότητός του, ως αναφορικά καὶ σύνφωνεις τα υπερτάπας εγγράφους προσταγής τους, από τον ινβιάτον της Επτανήσου Ρεπούμπλικας καὶ από τους προεστούς εκάστου τόπου, Πρέβεζας, Βόνιτζας καὶ Πάργας, εἰς το οποίον εδιορίσθη καὶ επικυρώθη το σύντημα της δικαιολίας κάθε τόπου, θεωρημένα καὶ ανεγνωμένα προσεχώς τα χερτιά όλα καὶ υπομνήματα αναφορικά εἰς τας προρρηθείσας υποθέσεις, το περίσεμνον σώμα των ψηφοφορούντων, οπού παραυταίνει τον ολοσχερή λαόν, ψηφίζει καὶ δογματίζει ότι: δια ψηφοφορίας τούτου του σώματος να εκλεχθούν ένα ή δύο υποκείμενα, από τα πλέον ἔγκριτα καὶ ἐντιμα ἔχοντα τούτης της πολιτείας καὶ από τους πλέον εξαρέτους εἰς την σύνεσιν καὶ την πατριότητα καὶ επιτηδειότητα δια να ενθουσιών με τους ἄλλους δύο Πρέβεζας καὶ Πάργας με τίτλον αποστολής καὶ με πληρεξουσιότητα να απεράσουν εἰς κανονιτινούπολιν καὶ προσπεύσουν εἰς τους πόδας του θρόνου του πανεβάστου καὶ κραταριστάτου βασιλέους, ως μας δια ντι του βεβαιώσουν την πίστην μας, την ευτείχειάν μας, την λατρείαν μας καὶ την εντελευτάτην ευγνωμούντην μας.

Μετά την αποτάλαμοιν τούτου του χρεώδους ἔργου πρέπει ν' απερρίξουμεν πόντα κόπον καὶ πόνον δια την πατριόδος ευτυχίαν ὄνταις τειντι αισωμέρον εἰς το κοινόν ὥιελος να μεταλλαχθούν καὶ αλλοιωθούν εἰς το παρεμπλόν μέρος τα περι του αυτοκράτορος νομοθετηθέντα όφρα όγδοον, ένατον καὶ δέκατον της συνθήκης 21 Μαρτίου 1800, το πάνοεπτον φερμάνι πρώτη Απριλίου ακολούθου, το λερόν χατι σεριφί 14 του επομένου Μαΐου καὶ η εδώ εκτεθέοις

ανιερομένη συνειδήσει του επεκόλουθου Δεκεμβρίου του αυτού χρόνου⁷ εις τα οποία η αποστολή χρεωτεί να σταθεί ανυπερβέτας και σταθερώς τα ανήκοντα και προσφυγή μέσα δια την πρεπόνη διατήσην τους, μην ημπορεύεται κατά τινα τρόπον να εκτείνεται και υπερβαίνει η δύναμις της πληρεξουσιότητός της τα ρηθέντα μέτρα και όρια.

Μετά την ανάγνωσην του θεοπίσματος όλοι οι ψηφιοφόροι, οπού ήταν τον αριθμόν εξήκοντα, έδειξαν την μεγαλύτερην αγαλλιάσιν και με κολνήν φοιτήν εκύρωσαν το θέστιυμα προσφέροντας ύμνους και με κολνήν φοιτήν εκύρωσαν το θέστιυμα προσφέροντας ύμνους το οποίο δια την αιώνιον δόξαν του ταυτείστοτου ημένην άνακτος.

Εἰς ενέργειαν του ανωτέρου θεοπίσματος ονομάζονται δια πρόσθιν πληρεξούντος δια την Βασιλεύουσαν, δια να ενεργήσει με όλην την εκρίθειαν τα όσα περιέχει το άνωθεν θέστιυμα.

Ο ευγενής κύριος Νέπτρος Τζιγαρίδης και περιερχομένου του ψηφιοφόρου, επήρεν εἰς το ναι 58 εἰς το όχι 2, ώστε οπού έμελνεν με κολνήν ευχαρίστησον δια το αυτο/επάγγελμα και ευθύς, κατά την τάξιν εκηρύχθη.

Νικολάος Λογοθέτης πρόεδρος
Κύριτσας Μπαρμπάλης πρόεδρος
Δημήτριος Νέντζης πρόεδρος
Αθηνάσιος Θεόκριλος εξ απορρήτων

6. Α. Βρέκοστης, ἐ.α. σ. 277

7. Σπ. Ι. Λαδραχάς, "Η Συνθήκη της 25 Δεκεμβρίου 1800 μεταξύ της Επτανήσου Πολιτείας και των Εμπλάκι Χουμαγιουνίν Πρέβεζας, Πάργας και Βόντζας", Ρουμελιώτικο Ημερολόγιο, 4 (1960), σ. 145-50.

8.

ΕΓΓΡΑΦΟ 1

Το καταχωριζόμενο απόστολονα της συνθήκης της 25 Δεκεμβρίου 1800 βρίσκεται στο Αρχειουλακείο της Λευκάδας, στη Filza confinari No 8161 atti. Amministrazione governativa dei [obili] H[omo] Demetrio Fassardi Pritano di Santa Maura και φέρει αριθμό πρωτοκόλλου 161. Δημοσίευση: Σπ. Ι. Λαδραχάς, "Η συνθήκη της 25 Δεκεμβρίου 1800 μεταξύ Επτανήσου Πολιτείας και των Εμπλάκι Χουμαγιουνίν Πρέβεζας, Πάργας και Βόντζας". Ρουμελιώτικο Ημερολόγιο, 4 (1960), σ. 149-50. Άλλο αντίγραφο αποστόλου της συνθήκης (προσώπιο και 40 όρδρο) βρίσκεται επίσης στο Αρχείο - υπαλλελείο της Λευκάδας, στο ψάκελλο Amministrazione dei Governo Provinciale Grecou, are il S. Maura Filza ierofore confinari dai 2 Febbraio 1797 al 4 Ottobre 1802, αριθ. εγγράφου 288. Το απόστολο δημοσιεύεται εδώ με εποκαταστημένη την ορθογραφία και τη στίλη του.

Νε όλη γραφή η ένδειξη: Κόπια

Ινάθησαν εἰς συνοικίαν ο εκλαμπόζοτας] Απδουλάμπεης εφέντες, Βούλτζας των εμπλάκι Χουμαγιουνίν των τεσσάρων τόπων Πρέβεζας, Βόντζας, Πάργας και Βουδροντού καὶ ο ευγενής κύριος Αν-

δρέας Γονέμης, ινβιάτος του πανευγενεστάτου Σενάτου της εξουσίας της νομοθεσίας των αυτών τόπων. Όθεν μετά απαιτουμένην υπερτάτων υψηλών θελήσεων τη συνέννευση των προεστών εκάμπεην αφέντην⁸ μιλαζόμενον όμως του κάθε τόπου το κάθε ζήτημα οπού γνωρίζει εύλογον δια το πλεον καλόν του καὶ ευτυχίαν του.

Δον. Εἰς τας διαφοράς μεταξύ των υπηκόων της Επτανήσου Ρεπούμπλικας καὶ των τριών τόπων, Πρέβεζας, Βόντζας καὶ Πάργας, οι ημερούν αμοιβαίως τα μέρη να απελάρουν τας υποθέσεις οπού υπερβαίνουν την ποσότητα των 50 γρασιών εἰς το κρητήριον της απελατζιόνος ήτο επικλήσεως των άλλων δύο τόπων⁹ καὶ αυτό να γίνεται καὶ εἰς τας διαφορές των κατοίκων του ενός τόπου των ειρημένων της Στεριάς μεταξύ των άλλων, διλογοδούντες ότι εξάπαντος: αἱ διαφοραί, οπού αποβλέπουν εἰς υποστατικό μεταξύ των νησιώτων καὶ της Στεριάς, να κρίνονται καὶ αποκειμένονται εἰς τον τόπον οπού ευρίσκονται τα υποστατικά, έχοντας ο παραπονούμενος το δικαίωμα να απελάρει εἰς τους άλλους δύο τόπους.

1800 Δεκεμβρίου 25. Πρέβεζα.

[Γόπος της υπογραφής καὶ αρχαγίδας του μπέη εφέντη].
Λιόρεας Γονέμης ινβιάτος της Ρεπούμπλικας την επά Νησιών
Ιαδίνης Κεράς πρόεδρος Πρέβεζης
Μόκχος Καυρέας πρόεδρος Πρέβεζης
Νεκόλαος Ρέντζης πρόεδρος Πρέβεζης
Λλέξενδρος Βαλεντίνης πρόεδρος Πρέβεζης
Ιωάννης Γενοβέλης πρόεδρος Πρέβεζης
Νεκόλαος Χαλικιόπουλος πρόεδρος Βόντζας
Λέηνης Μέντζης πρόεδρος Βόντζας
Νέπτρος Τζιγαρίδης πρόεδρος Βόντζας
Θεοδωρής Μπαρμπάλης πρόεδρος Βόντζας
Γεώργιος Βασιλός πρόεδρος Πάργας
Παναγιώτης Δεσύλας πρόεδρος Πάργας
Ιωάννης Δεσύλας πρόεδρος Πάργας

ΣΧΟΛΙΑ. Οι λίγες διαφορές ανέμεσα στα δύο αντίγραφα δε θα πρέπει να υποδειχθούν υποχρεωτικά κάποια επεξεργασία του αρχικού κελμένου της συνθήκης¹⁰ ίσως το αρχικό κελμένο διατυπώθηκε στα ιταλικά καὶ οι λεκτικές διαφορές των δύο αντίγραφων οφείλονται στους μεταφραστες. Σημείωμα της κυριότερες: ημέδουσαν ημικένενος, ο ευγενής κύριος - ο ευγενής κόντες κύριος, περὶ της Βάσεως - την Βασιν., μετά απαιτουμένην - μετά την απαιτουμένην, Βασίων...ευτυχίαν του, λείπει από το ένα αντίγραφο¹¹ των ειρημένων της Στεριάς - των ειρημένων τόπων της Στερεός, έχοντας ο παραπονούμενος - έχοντας πάντοτε ο παραπονούμενος, να απελάρει εἰς τους άλλους - να απελάρει ως άνωθεν εἰς τους άλλους

λους.

Ινβιάτος: (*inviatu*) απεσταλμένος
κριτήριον της απελατζίδονος ήτοι επεκλήσεως: (*tribunale di appello*) εφετείο

απελατζίδον: (*appellazione*) η έμειψη

Πρόεδροι: τα εκτελεστικά όργανα των γενικών συμβουλίων κάθε πόλης. Ο Βρέκοςτης ενοιρέρει ότι "Ούτοι ησαν τρεις εις εκάστην κοινότητα. Τούτων προστάται κατά τετράψην ανά εις ψέμαν τον τίτλον του ἀρχοντος ἢ του πρυτάνεως. Ούτοι εξελέγοντο πάντοτε μεταξύ των ευγενών". Στη συνθήκη αστόσο υπογράφονται 5 πρόεδροι της Ιφέβεζας, 3 της Βόνιτσας και 3 της Γάργας· σε άλλες περιπτώσεις υπογράφονται 4 πρόεδροι της Γάργας και 3 για την Πρέβεζα και Βόνιτσα, όμως τα έγγραφα των προεδριών δεν υπογράφονται πάντα από όλους τους πρόεδρους.

9. ΕΠΤΡΜΦΩ 3

Καταχωρίζεται εδώ το έγγραφο της εκλογής του πρέσβη της Γάργας σε όσα σημεία μόνο παρουσιάζει διαφορές από το αντίστοιχο (αριθ. 4), που δημοσιεύεται παρακάτω, της εκλογής του πρέσβη της Βόνιτσας.

....εις τα οποία η αποστολή χρεωστεί να σταθεί υπερακριμώς προσκολλημένη και ανάγκης τυχούσης να επικολευσθεί ανυπερθέτως και σταθερώς τα ανήκοντα και προσκυνή μέσα του ριχτικού πρέσβεως και του της Επτανήσου Ρεπούμπλικας δια την πρέπουνταν διατήρησίν τους, μην ημπορώντας κατ' ουδένα τρόπον να εκτείνεται και υπερβαίνει η δύναμις της πληρεξουσιότητός τους τα ριθέντα μέτρα και όρια. Νερτπλέον θέλει έχει πάντοτε προ οικεδάμην η αποστολή τας καταδρομάς και ζημίας οπού υπόφερε και υποκέρευε η πατρίς εναντίον της βασιλικής θελήσεως, δια να ζητήσει από την δύναμιν και βραχιονά της την υποσχεθείσαν εις ημάς θεραπείαν και διόρθωσιν.

Έπειτα από την ανάγνωση του θεοπίσματος όλοι οι ψηφιοφόροι, οπού ήτοντον τον αριθμόν 125, έδειξαν την μεγαλυτέρων αγαλλιάσιν και με κοινὴν φυμὴν εκύρωσαν το θεοπίσμα προσφέροντες ύμνους τῷ Θεῷ δια την αιώνιον δόξαν του παντεβάστου ημῶν ἀνεκτος.

Εἰς ενέργειαν του ἀνιδεν θεοπίσματος ονομάσθη δια πρέσβης πληρεξούσιος δια την βασιλεύουσαν και δια να ενέργησει με όλην την ακρίβειαν τα οσι περιέχει το ἀνιδεν θεοπίσμα.

Ο ευγενής κύρος Νικόλαος Ανωστασίου Δεσύλας.

Καὶ περιεχομένου του ψηφιοδοχέους επήρεν εἰς τον νομ. 114 καὶ εἰς το ὅχι 11, ὥστε οπού ἐμεινεν με κοινὴν ευχαριστησαν εἰς το αυτὸν επάγγελμα καὶ ευθὺς, κατὰ την τάξιν, εκηρούχη.

ΣΧΟΛΙΑ: Εἰς τα οποία: στην τήσην της συνθήκης της λανσαρίας - νούπολης, του φεμανεού της 1 Απριλίου 1800, τουχάτ σερίφη της 14 Μαΐου 11:00 και της συνθήκης της 25 Δεκεμβρίου 1800 π.β., το 50 έγγραφο.

10. Λ. Βρέκοςτης, ἔ.α. σ. 288-90.

11. Λοχείο Ιονίου Γερουσίας (Κέρκυρα). Επτανήσος ιωλετεία φάκελος 4, δευτ. 1, πρόκειται για συνιστά του Ανωστασίου Βασιλά, κατοίκου Ιάργας, της 1 Ιουνίου, 1804 (πολαιό ημερολόγιο) προς τους πρόεδρους της Ιάργας.

12. Καταχωρίζεται ωτο τέλος του παρεπάνω εγγράφου.

Τα "II.X." ζητούν ατ' τους συνδρομητές τους:

- Να το αγαπήσουν.
- Να το συστήσουν και στους φίλους τους.
- Να το γνωρίσουν στα παιδιά τους.
- Να μας δίνουν εργασίες για να βελτιώσουμε τα περιεχόμενα.
- Ολ' αυτά είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για να γίνουν τα "II.X." ένα σύγχρονο και ωρέλιμο περιοδικό.

ΔΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

«Φευγάτε φίδια και σκουνταρέλες»

του κ. ΧΡΙΣΤ. ΠΑΝΟΥΣΗ, σ. δάσκαλου

Ε το μούσι του στρόγγυλο, κουρεμένο, και το μουστάκι του, με περιποίηση ανατολιτική, γυαλιστερό, τα φύδια του πυκνά, σκέπαστρο πάνω από δύο μάτια που πέταγαν σπίθες, κι ἐδειχναν μια κάποια καχυπόφιλα ριζωμένη στην ψυχή του από χρόνια πριν απ' αυτόν, απ' όταν άρχισαν να τρίζουν τα θεμέλια της Θωμανικής Αυτοκρατορίας, κι είχε γίνει το Ελληνικό στην Πελοπόννησο και στη Στερεά Ελλάδα, ζαπλωμένος στο μαλακό, αναπαυτικό του μπάσι, μπροστά στο τζάκι της Κούλιας⁽¹⁾ του, που ήταν μαζί και σπίτι και μρούνιο και αποθήκη (εκεί συγκεντρώνοντο το δέκατο της παραγωγής,) κάπνιζε την πίπα του ο τελευταίος Άγας του χωριού μου.

Γύρω του οι φύλακες του μπαξέ του και σύμβουλοι αναγκαστικά της πολιτικής του και της συμπεριφοράς του απέναντι στους συχωριανούς, που με τα δικά τους, αφίγμενα από την ανέχεια, την πείνα και την υγεία προβλήματα ἐδειχναν αδιάφοροι στην εξουσία και τη μεγαλοσύνη και την περηφάνεια του Αγά τους.

Αρχές της ἀνοιξης.

Είχαν ακαλιστεί τ' αμπέλια του Αγά - π' ανάθεμά τα κάρπιζαν πλούσια σταφύλια, μοσχοστάψιλα και κορίνθια τσουπωτά και σταυρώτα μαναγάτικα και ρομπόλες και ροζακιά που γίνονταν γλυκό κρασί και τσίπουρο, για καλοπέραση και για πεσκέας καλοδεχούμενος απ' τον Πασά στα Γλάννια.

Θέλει πεσκέασα πολλά κι ἔξυπνα να στείλει στον Πασά, για να κρατήσει το Αγαλήκι.

Το ἥθελε ο Άλλαχ κι ἔγιναν και πρόκοφαν τ' αμπέλια μου. Μπρέ για σκέψου το. Πών να το βάλει ο νους μου; Ανάποδα τα φύτεψαν ριζα, μόνο που στράβωσε το κομι τους καμπύλωσε το βλαστάρι τους κι ορθώθηκε ξανά και βρήκε τη σωσή του στάση.

Και τώρα έτσι το θέλει κι ο θεός, καρπέζουν κι είναι γλομάτα τα κελάρια μου. Νέκταρ - που λέγαν οι παλποί μας.

Η γη είχε προσλινέσει. Τα ντρουσκλιά⁽²⁾ φύτωσαν κι ἀφήναν τη βαριά μεθυστική τους θυ τους, ἔδιναν την πνοή της ἀνοιξης. Οι Μπατζαράσιοι⁽³⁾ με λερωμένη την ποδιά τους περίμεναν το γάλα Στάνης να φτιάζουν τα κεφαλοτύρια του Αγά και το βούτυρο στη βούρτσα και τη γλυκιά μυζήθρα κεφαλάρι στην τσαντήλα.

Ήταν 24 του Μάρτη. Απόγιουμα.

Ο παπά - Σπύρο Ντουσιας βάρεσε το σήμαντρο στον Άη - Βλασή. Παλιά λιθόκτιστη εκκλησιά με ζωγραφισμένους τους τοίχους εσωτερικά αλλά ξεθωριασμένες τις μορφές των Αγίων από την μύρασία και το χρόνο.

"Ο ΝΑΟΣ ΟΥΤΟΣ ΙΣΤΟΡΗΘΗ ΩΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΤΕΡΓΑ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ ΓΙΡΑΝΕ ΤΗΝ ΠΡΕΒΕΖΑ." Ενετοκρατία.

Αυτό ήταν το ιστορικό της.

Διάβαζε τον εσπερινό της Κενάλης Γιορτής.

Της γιορτής που φέρνει ανατριχίλα στα κορμιά κι αναντερούγιζε το πνεύμα και τις ψυχές των ραγιστών της Ρυμυδούνης.

"Ένα αναφτερουγιάσμα στις ψυχές που τό φέρνει ο αγέρας της ἀνοιξης και το ζωντάνεμα της φύσης και κάποιο κρυφό μήνυμα από τη λεύτερη Ελλάδα της Πελοπόννησου και της Στερεάς.

Και ξέφουν ένα βροντερό πανηγύρι, αντήχησε απ' όλες τις μεριές του χωριού.

Παιδικές ψωνές σ' όλη την κλέμα των ηχών και χτυπήματα με ζύλα και σίδερα και πέτρες πάνω στα ταψιά και στα λογής - λονής, χαλκώματα του χωριού, νταβάδες, ταψιά, τεντζερέδες, κακάβια, μεκροκάζανα.

Μία πρωτόγονη, αμένητη, πρωτόγυνη ριζαζί που συνοδεύονταν από τα σιβυλλικά ακατάληπτα τραγούδια των παιδιών που κρύβαν κάποια λαχτάρα κάποιο μήνυμα.

Τάμ - τούμ - τάμπα-τουμ, τάμπα-τουμ. "Φευγάτε φίδια και Γκουουνταρέλες - ύλοι τί έρχεται του Ευαγγελίου και θα σας κόψει τα κεφάλια".

Τάμπα-τουμ, τάμπα-τουμ, τάμπα-τουμ, σε μια συνέχεια τρελή που δεν είχε τέλος κι έφερνε φαρμακερή ανησυχία στην ψυχή του Αγά και την ανατριχίλα της ελπίδας στις ψυχές των Ραγιστών.

"Φευγάτε φίδια και Γκουουνταρέλες ύλοι τί έρχεται του Ευαγγελίου και θα σας κοψει τα κεφάλια". Βροντούσαν ακατάπαυστα τα χαλκώματα κι οι ψωνές των παιδιών περισσότερο ξεκαθαρισμένες πχύωσαν και τα στεφανία του χωριού αντιλαλούσαν την πρωτόγυνη ριζαζί που δίνει το χαρούσυνο μήνυμα, στις Ελευσίς του Χριστού, της Αναστοσής του μαζί και της Ανάτης Ελευσίς του Χριστού, της Αναστοσής του μαζί και της Ανάτης στης σκλήβας πατρίδας, με το σιβυλλικό, το συμβολικό και στασής στης σκλήβας πατρίδας.

το Αλληγορικό τους τραγούδι.

"Φευγάτε φίδια και Γκουσταρέλες γιατί έρχεται του Ευαγγελίου και θα σας κόψει τα κεφάλια".

— Τι γινεται μπρο;

Τι διαβολικό είναι τούτο; Τι λένε τα μπαστοπιάσματα; Φίδια και Γκουσταρέλες λένε; Τι είναι αυτά;

— Τίποτε Άγα μου, τίποτα.

Παιδιά είναι. Ανοιξη έρχεται. Στόγκια, φύτρωσαν κι αγκάθια και τσουκνίδες κι επνήξαν ολόγυρα τα σπίτια. Τ' αγκάθια και τα στόγκια χτυπάνε και κόβουν με τα σιδερικά τους τις τσουκνίδες και διώχνουν με τα ταφιά και τα χαλκώματα και τα τραγουδιά τους, τα φίδια που έζωσαν τα σπίτια και κοντεύουν να μπούνε μέσα και να τους φάνε. Φίδια και γκουσταρέλες φαρμακερές!

Ημέρωνε κάπως η φαρμακερή καχυποψία του Άγα. Φωτίζονταν το χλωρό του πρόσωπο. Χαζεύει τα γένεια του.

— Λέτε; Ας είναι κι έτσι.

Κάθε χρόνο τ' ακούω, αλλά δεν μπορώ να το καταλάβω.

Νύχτωσε. Το σκοτάδι τύλιγε τα στεφάνια του χωριού, που με τα φράξια του και τους κιλοσούς αχολογούσαν το δροσισμένο κι ακόμα παγκρό σύριπτε της ανοιξιάτικης νύχτας.

Κι ότι πλέ αζύνατο και πιο ότονο βαστούσε ακόμα το πανηγύρι των ποιστών.

"Εγείστε φίδια και Γκουσταρέλες γιατί έρχεται του Ευαγγελισμού και θα σας κόψει τα κεφάλια".

Του-τουμ, τάμπα-τουμ, τάμπα-τουμ.

Στην κούλια, στο χειμωνιάτικο, τρίζουν από ζωντανή φωτιά τα κουτσούρα.

Χορεύουν οι ανταγωνείς στους τούχους της κάμαρας.

Στο κρεβάτι του χωμένος στις μαλακές και ζεστές χασιές ο Άγας συλλογίζεται.

— Φτωχό μα την Αλληθεια το χωριό.

Φτωχό και το Αγαλήκι μου. Μα δόξα νάχει ο Άλλαχ. Τ' αμπέλιαμου καρπίζουν. Τα γιδοπρόβατα - δέκα κιλλάδες κεφάλια που τα φυλάνε οι χωριανοί είναι θησαυρός. Το δάσος με τις Αρίες από τα ριζά της Συντεκλός⁽⁴⁾ και μέχρι το Κυττέτι⁽⁵⁾ κι όλα τα ριζά του Ζάλογγου μέχρι το Σέσοβο⁽⁶⁾ είναι πλούτος αληθινός.

Ξύλα και κάρβουνα ποτέ να μην τελειώνουν. Δεν έχει βέβαια κάμπους με στάρια και καλαμπόκια! Άλλα κι αυτή η "Πούλη" (αρχαία Νεκρούπολη της Κασσώπης) ας είναι καλά.

Κρύβουν πολλά θησαυρικά τα χώματά της. Μαρμάρινες πλάκες στις πλυροφέρες:

ΦΙΛΙΑ - ΑΓΑΠΗ - ΣΗΜΕΙΑ.

Εκειά τα χάλκινα ψωμίσματα, ακανόνιστα, στρογγυλά με τα γράμματα "ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΣΩΠΙΑΙΩΝ" κι εκείνοις οι τάφοι κλεισμένοι με πε-

λεκημένες πέτρες που ύστερα από το μεγάλο κατρακύλισμα του τόπου (Διττικά της Αρχαίας Κασσώπης γύνηκε) βγήκαν στην Επιφάνεια.

Όλα θέλουν πολλή δουλειά, κι οι μεγάλοι τάφοι σε σχήμα κεφαλαίου Τ λαξεμένοι σ' ένα ογκώδη βράχο εκεί στη μπουρίμα του ληή και πλούσια τύχη του Άγα.

Ηήνες τώρα δουλευαν οι χωριανοί κάτω από την αγρυπνη επιστασία του σκάβοντας τους αρχαίους τάφους.

Στάμνες, σταρνάκια σωρό, γεμάτα στάχτη. Αχρηστά πράγματα λιπιδία για πέταμα.

Εξόν από κείνο το χρυσό στεφάνι! Η λένε κατ' για χρυσούς παράδεις γιατί είχε η πόλη λένε συναλλαγές μ' όλο τον κόσμο καὶ με την Αίγυπτο.

Με λέγη ράκα για μεροκάματα θα σκάψω όλο τον τόπο.

Ο Άλλαχ νά είναι καλά κι ας βάλει το χέρι του.

Γιατί τι το διάταν ζητάν και τουτοις οι Ρωμοί;

Καλά δεν ζούνε; Κάτι όμως έχει αλλάξει από τα χρόνια του Πάτερ Κοσμά κι από το Ελληνικό της Πελοπόννησου και της Στερεάς Ελλάδας. Με τέτοιες συλλογές περνάει τις ώρες του, ξαπλωμένος, τη νύχτα ο Άγας.

25 Μάρτη χαράματα. Ο παπά - Σπύρος βάρεγε το σήμαντρο στον Άπ. Βλάση. Επίσημη γιορτή. Γερόντοι και γρίες και τα παιδιούσια μαζεύονται στην εκκλησιά στο μεσοχώρι. Κι απόλογε ο παππάς την εκκλησιά και μια εσωτερική χαρά απάλυνε τις ξεραμένες και στραγγισμένες ψυχές των ηλικιωμένων με το "Χαμές Ήμιτα κεχαριτωμένη" και μια χαρά φλόγιζε τις ψυχές των μικρών παιδιών που χωρίς να το ξέρουν με τα χαλκώματα και τ' αλληγορικό τους τραγούδι είχαν δώσει το μήνυμα της ελπίδας στους σκλάβους.

"Φευγάτε φίδια και γκουσταρέλες, γιατί έρχεται του Ευαγγελίου και θα σας κόψει τα κεφάλια."

1. Κούλια = ψηλό σπίτι με ανώγια και κοτώνια.

2. Ντρούσκο = φυτό του Βουνού με βαρλά μεθυστική υφασμάτων.

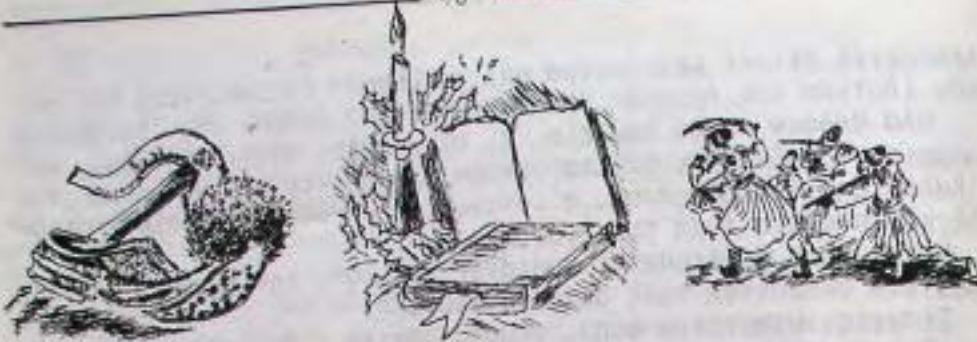
3. Μπατζαράιοι = τυροκόμοι.

4. Συντεκλιά = Όνομα παλλό του χωριού Ναραίνη.

5. Κυττέτι = η ψηλή κορφή του Βουνού Κρυοπηνής.

6. Σέσοβο = παλλό όνομα του χωριού Πολύβρυνο.

7. Μπουρίμα = πηγή νερού.

ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ 21

Ο ΠΡΕΒΕΖΑΝΟΣ ΗΡΩΑΣ ΤΟΥ 21 ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΑΝΤΡΟΥΤΣΟΣ

Ομιλία του ΓΙΑΝΝΗ ΜΠΕΝΕΚΟΥ

Β' ΜΕΡΟΣ

Τρίτη απόπειρα. Άς μη νουστεί πως οι καλοί μας Αρεοπαγίτες, μετά την αποτυχία της δεύτερης απόπειρας τους, ησυχάσαν. Καθόλου. Δε δέχτηκε ο Βιοβίζης. Θα βάζανε κάποιον άλλον. Και διάλεξαν για το ανόδο τέργο τους το Νικηταρά. Την στέλλανε ένα γραμματικό τους να του προτείνει να σκοτώσει τον Οδυσσέα και του τάξανε γι' ανταμολθή, ό,τι είχαν τάξει την προηγούμενη χρονιά στο Βασιλη Μπούσογιο: την αρχιστρατηγία της Ανατολικής Ρουμελίς. Πήγε γραμματικός και τάπε δύα αυτά στο Νικηταρά. Τ' απαντάει:

— Να σε σκοτώσω, έναν τέτολο άνθρωπο, δεν καταδέχουμαι. Ωσύγα αμέως μη το μάθει ο Οδυσσέας και σε σκοτώσει και μαγαρίσει τα χέρια του.

Βλέποντας ο γραμματικός τη συμπάθεια αυτή του Νικηταρά του λέει:

— Κάτι θα σου εξηγηθύ και μη με προδωσεις. Άκου, λοιπόν. Εμένα μολεγαν, πως εσείς ολοι, οι στρατιωτικοί, είστε θηρία και πιστεύα τα λόγια αυτηνών. Όμως, τώρα καταλαβαίνω πως εσείς κι όντες θα σώσετε την πατρίδα. Προσέξτε, όμως. Τα σκέδια τους είναι να βάνουν έναν να σκοτώνει τον άλλον και να σας σκοτώσουν όλους και τότε να βάλουν δικούς τους ανθρώπους. Και δε θ' απήσουνε, αν μπορέσουν, κανέναν από ασας.

Αποτυχία και με την τρίτη απόπειρα. Ο δύστυχος Οδυσσέας κατάλαβε, πια, πως ήταν ξεγραμμένος. Είχε πει στον Κασομούλη: "Οι προυχόντες μ' οχτρεύονται

και μέρα-νύχτα ενεργούν ενάντιά μου και θέλουν το χαμό μου, γιατί τους έκοψα τη χωλιάρα από τις επαρχίες. Όλοι αυτοί είναι ένας σωρός φαγάδων, που καρτερούν να ζουν από το αίμα που χύνουν οι στρατιώτες κι αυτοί στον πόλεμο να μην πάνε ποτέ. Σκοπός τους είναι να διαλέσουν εμάς τους καπετανέους για να μπορέσουν ν' αποχτήσουν αυτοί εξουσία και δόξα κι όλα τα καλά της πατρίδας".

Στην απελπισία του απάνου, για να σωθεί, πήγε και κρυφτόκε σε μια σπηλιά στους πρόποδες του Παρνασσού. Πρόκειται για μια μεγάλη σπηλιά, όπου ο Οδυσσέας, από πολύ πριν, είχε αποθηκέψει τρόφιμα και μπαρουτόβολα.

Μόλις τόμαθε αυτό ο Καραϊσκάκης, του γράφει: "Στις σπηλιές πηγαίνουν και μένουν οι αρκούδες κι όχι τα λιοντάρια, σαν το γιο του Αντρούτσου. Κοίταξε να τα βγάλεις πέρα με τους εχτρούς σου κι αν χρειαστείς βοήθεια, εδώ είμαι εγώ. Άμα πέσει το πρώτο ντουφέκι, το δεύτερο θάνατο του Καραϊσκάκη".

Κι ο Οδυσσέας παράτησε την απόλιτά. Που να στέκουνταν, όμως, που, όπως έλεγε ο ίδιος "κρυφοί διαβόλοι" των παραμόνευαν από παντού να τον σκοτώσουν";

Τέταρτη απόπειρα. Και πραματικά, οι "κρυφοί διαβόλοι", η ίδια η κυβέρνηση έβαλε το Γκούρα να τον σκοτώσει. Ας ακούσουμε το Μακρυγιάννη:

"Μου λέγει μια μέρα ο Γκούρας: — "Η Διοίκηση θέλει να με καμει χιλιάρχον κι αρχηγό της Λευβαδιάς, στο ποδάρι του Δυσσέα, φτάνει να σκοτώσω το Δυσσέα".

· Τ' απαντάει ο Μακρυγιάννης: "Η καημένη η πατρίδα αμαρτίες οπούχε και γύρευε να τη λευτερώσουμε εμείς οι ανθρωποφάγοι! Τύρα βάνουν εδένα να σκοτώσει το Δυσσέα, αύριο θα βάνουν εμένα, σκοτώνω εσένα. Και να το καρτερεῖς! Κι έτσι θα μας φάνε όλους. Σε συμβουλεύω, αδερφέ Γκούρα, να πας ν' ανταμβείς με το Δυσσέα και ν' αδερφωθείς και να πάμε στα πόστα μας, ότι θα μπούνε οι Τούρκοι αντουφέκιγοι και θα δισουμε λόγο γι' αυτό στο θεό και στους ανθρώπους. Εμείς παιδεύομαστε για λευτεριά και γι' αυτό μας κερνούν ολόρθιοι οι κάτοικοι κι έχουν τις ελπίδες τους σ' εμάς. Και μας πλερώνουν και μας ταγίζουνε. Και τους βάνουμε εμπρός στον πόλεμο και σκοτώνουνται αυτήνοι και διαδόμαστε εμείς".

Τότε, είναι η αλήθεια του θεού, μετανόσησε πολύ ο Γκούρας, ανταμώθηκε με τον Δυσσέα και φιληθήκανε. Μαθαίνοντας ο Δυσσέας, πως εγώ τα συμβίβασα δεν είχε πού να με βάλει" (10).

Αποτυχία, λοιπόν, και με την τέταρτη απόπειρα. Μα δε σύχασαν.

Πέμπτη, έκτη, έβδομη απόπειρας. Το γράμμα που θα σας διαβάσω, τόστελλε ο Οδυσσέας στον Αγγλο συνταγματάρχη Στάνχοπ, που είχε έρθει στην Ελλάδα μαζί με τα Μαΐάρον. Δεν είναι γραμμένο από τον ίδιο τον Οδυσσέα, αλλά από το γραμματικό του και γι' αυτό δεν έχει την πνοή του προηγούμενου προς τους Γαλαζειδιώτες. Το περιεχόμενό του, όμως, είναι συγκλονιστικό. Να σύγκλονει τα χέρια του,

το γράμμα:
"Εν Βελίτση τη 1^η Σεπτεμβρίου 1824

Κύριε,

.....Οι Κυβερνήτες μας δεν αυλαγούζονται άλλο, παρά να δολοφονήσουν όλους εκείνους οι οποίοι ομιλούν δια τα δικαιώματα του ταλαιπώρου λαού της Ελλάδος, δια ν' απαλλαγούν εις το εξής από όλους, όσους φοβούν -

ται, ζηταννώσιν επειτα με πλήρη ελευθερίαν. Σας ανασέρω τούτο, διότι τρεις φοράς με επιρροβόλησαν. Την πρώτην φοράν εις Ναύπλιον.(11) Καθ' όλας αυτάς τας περιστάσεις συνέλαβαν τους ένοχους και τους επαρουσία προσωπικώς εις την Κυβέρνησιν. Εις την πρώτην περίστασιν, η Κυβέρνησις είπεν ότι θα διλασθούν την επομένην, αλλά

την νύκτα οι δολοφόνοι απελύθησαν. Το πρωΐ, ενώ εκαθίμηνεν το παράθυρό μου και επερίμενα την δίκην, εκ δευτέρου με επιρροβόλησαν. Αμέως έτρεξαν

και συνέλαβαν τους κακούργους και τους επαρουσίασαν πάλιν εις την Κυβέρνησιν με απεκρίθηκαν δε ότι την επισύσσαν θέλουν δικασθή. Επερίμενα, αλλά την επομένην είδον αιφνιδίως τους αυτούς να με πυροβολώσουν διατρέτην φοράν. Πάλιν τους συνέλαβαν και τους παρέδωκα εκ νέου εις χείρας της Κυβέρνησεως και έκτοτε ανεχωρούσα....Δι' εμέ δε είκοσι ή τριάκοντα άνθρωποι, πληρώμενοι από τους αισχρούς κυβερνήτας μας, παραψυλάττωσαν ευκαιρίαν να με δολοφονήσουν..."(12)

"Υστερ' απ' όλα αυτά, κατάλαβε πια, ο δύστυχος Οδυσσέας

πώς ήταν οριστικά ξεγραμμένος κι από το ίδιο το επίσημο κράτος καὶ θα τον σκότωναν, χωρὶς άλλο, με πρύτην ευκατερία. Έλεγε: "Βάλθηκαν με τα ούλα τους να με βγάλουν από τη μέση. Όπου κι αν σταθώ, δεν ανταμώνω τίποτε άλλο παρά δολοφόνους"(13)

Τι του έμεινε να κάμει; Τί κάνει κάθε άνθρωπος στο κράτος του; Φεύγει από το κράτος αυτό και ζητάει πολιτικό άσυλο σε κάποιο γελτονικό κράτος. Αυτό ακριβώς έκαμε κι ο Οδυσσέας. Έφυγε έξω από την ελεγχόμενη από την Κυβέρνηση περιοχή. Στην περιοχή που πήγε βρίσκουνταν Τούρκοι. Να μην ξεχνάμε πώς αλλόγυρα από την επαναστατημένη Ελλάδα ήταν Τούρκικες περιοχές. Για να τον δεχτούν οι Τούρκοι, συνθηκολόγησε μαζί τους. Αυτή είναι η "προδοσία" του!

Θα γίνει καλά, και σωστά κατανοητή η πράξη του Οδυσσέα, αν θυμηθούμε κάποιο, όχι καὶ πολὺ μακρινό γεγονός της νεοελληνικής μας ιστορίας.

Στα 1935, έγινε στη χώρα μας στρατιωτικό κίνημα κατά της νόμιμης κυβέρνησης της χώρας. Αρχηγοί του κινήματος ο Δεμέστιχας, ο Κολιαλέξης, ο Σαράφης, ο Ταϊγάντης, ο Καμμένος. Το κίνημα απέτυχε. Οι κινηματίστες αξιωματικοί, αν πέφτουν στα χέρια της νεκτηρίας κυβέρνησης, θα περνούσαν από στρατοδικείο, με κίντυνο να στηθούν στο εκτελεστικό απόσπασμα, όπως και στήθηκαν ο πρώην αρχιστράτηγος της Μεκράς Ασίας Αναστάσιος Παπούλιας, ο υποστράτηγος Μιλτιάδης Κολυμήσης κι ο επίλαρχος Σταυράς Βολάνης, που δεν κατέφεραν να φύγουν. Οι αξιωμα-

τικοί όμως, εάν, με την κατέρρευση του κινήματος, βρέθηκαν στην Ανατολική Μακεδονία, για να μην πέσουν στα χέρια των νεκτητών, έφυγαν, με το στρατηγό Καμμένο μαζί, πού λέτε; Στη Βουλγαρία. Οι αξιωματικοί αυτοί πήγαν στη Βουλγαρία για να προδώσουν την Ελλάδα ή για να ασθούν; Κανένας, ούτε καὶ οι νικητές αντίπαλοί τους, τους είπαν προδότες. Απλούστατα, γιατί δεν ήταν προδότες. Το ίδιο έγινε, μετά την αποτυχία του κινήματος εκείνου, καὶ με τους αξιωματικούς του επαναστατημένου ναυτικού μας. Μπήκαν στο θωρηκτό "Αθέρωφ" κι ο Βενιζέλος μαζί. Και έφυγαν για την Κάσο. Από κει στη Ρόδο καὶ μετά στην Ιταλία καὶ στη Γαλλία. Ήταν προδότες αυτοί; Ο Βενιζέλος πήγε στην Ιταλία για να προδώσει την Ελλάδα ή για να ασθεί; Εξ πολιτικοί του αντίπαλοι είχαν εκτελεστεί, στο Γουδί, στα 1922. Αν, τώρα έπεφτε στα χέρια των αντίπαλων του θα γιλίτωνε ἡ θα τον στήνων κι αυτόν στο Γουδί; Έφυγε, λοιπόν, και σώθηκε. Θάταν αστέο να τον πούμε, για το λόγο αυτό, προδότη.

Ας ακούσουμε μερικούς ιστορικούς, σύγχρονους του Οδυσσέα καὶ κατοπινούς, για να δούμε πώς κοίναμε την πράξη του αυτή:

Νικόλας Σπηλιάδης: "Ο Οδυσσέας πήγε στους Τούρκους για να μην τους σκοτώσουν οι Έλληνες. Πάνου στην απελπισία του τόκαμε αυτό. Και πάντα στην πίκρα του καὶ στην αγανάχτησή του. Η γενική κι αδικαΙολόγητη καταφορά ενάντια του, έφερε το αποτέλε-

σμα αυτό".(14)

Κώστας Παπαμιχαλόπουλος: "Γιατί πήγε ο Οδυσσέας στους Τούρκους; Ήα, πουθενά δε μπορούσε να σταθεί! Παντού του στήνανε παγίδες. Επιλας γράμματα της Κυβέρνησης προς διάφορα πρόσωπα, που τους παράγγελνε να τον σκοτώσουν".(15)

Κάρπος Παπαδόπουλος: "Τόβλεπε καθαρά ο Οδυσσέας, πώς κι ο τελευταίος Έλληνας μπορούσε να τον σκοτώσει, χωρὶς να κλεψυδρούνει να τιμωρηθεί".(16)

Γιάννης Μακρυγιάννης: "Άλλο δεν είχε καταφύγιο ο Οδυσσέας στην Ελλάδα. Τι νάκανε; Σηκώνεται καὶ παγει στους Τούρκους".(17)

Νικόλας Κασσομούλης: "Από φόβο πήγε ο Οδυσσέας στους Τούρκους. Κείνες τις ώρες αλλού ασφάλεια δεν ευρίσκεται".(18)

Γιάννης Βλαχογιάννης: "Για τον Οδυσσέα δεν είναι που κιντυνεύει από ώρα σε ώρα να πλαστεῖ. Η Κυβέρνηση είχε αποφασίσει το θάνατό του".(19)

Γιώργος Βαλέτας: "Μα, αν ο Οδυσσέας δεν έφευγε στους Τούρκους, θα ακοτώνουνταν. Χιλιάδες δολοφονικές απόπειρες είχαν γίνει ενάντια του"(20)

Σπύρος Ζαμπέλος: "Κλαίω, όταν σκέφτουμε την άδειη πτώση του Οδυσσέα καὶ τις ότιμες υποίες, που διαδίδουν αυτόν που τούς φορές δοκίμασαν να τον σκοτώσουν".(21)

Κλάυτος Αννινος: "Ο Οδυσσέας δεν ήταν εχτρός της πολιτείας, αλλά μερικών ατόμων, που είχαν ορκιστεί να τον εξοντώσουν, με κάθε τρόπο, γιατί δε δέχονταν να σκύψει το κεφάλι του στις μίλαρχες ορέες τους".(22)

Κώστας Σάθας: "Οι αισχροί που θέλουν το χαμό του Οδυσσέα, τον αικοφαντούν με τη βαριά κατηγόρια του προδότη, για να λεκιάσουν το τόσο δοξασμένο όνομα του, που του κληρονόμησε ο μεγάλος πατέρας του". (23)

ΑΣ ΔΟΥΜΕ, τώρα, τη συνέχεια. Η Κυβέρνηση, αφού κατάφερε ν' αναγκάσει τον Οδυσσέα να ζητήσει τη αντηρία του σε Τουρκοκρατούμενα εδάφη, άρχισε αμέσως να διαλαλεί πώς έγινε προδότης κι ανάθεσε στο Γκούρα να τον χτυπήσει, να τον πλάσει και να της τον παραδώσει, ζωντανόν ή πεθαμένο, αδιαφορώντας αλλιτέλα, αν. έτσι, θα στερούσε την Επανάσταση από έναν ηγέτη σαν τον Οδυσσέα. Αν στους τότε Κυβερνήτες ξυπνούσε, έστω και την τελευταία στιγμή, λίγος πραματικός πατριωτισμός, έπρεπε να βοηθήσουν τον Οδυσσέα να γίνει από τη δύσκολη θέση, που οι ίδιοι τον είχαν ρίξει. Αντίθετα, όμως, με τους διώχτες του, στον Οδυσσέα κυριάρχησε ο πατριωτισμός. Μόλις έμαθε πώς ο Γκούρας εκστρατεύει ενάντιά του, έφυγε από τους Τούρκους και παραδόθηκε σ' αυτόν, ζητώντας του τούτη μόνο τη χάρη: Να μεστέψει στην Κυβέρνηση να τον περάσει από δίκη, για ν' απολογηθεί για όλα όσα, από καιρό τον κατηγορούσαν. Ο Γκούρας, όμως, μετά την παράδοσή του, τον έδεσε και τον φυλάκισε στην Ακρόπολη, αφού πρώτα του πέρασε στα χέρια και στα πόδια αλυσίδες βαριές. Αυτά γίνονταν τον Απρίλη του 1825. Κάπου δύο μήνες έμεινε ο Οδυσσέας ψυλακισμένος. Σ' όλο αυτό το διά-

στημα, σε κανέναν δεν επέτρεψε να τον επιτελεφτεί. Ολομάναχος κι αλυσοδεμένος ο μεγάλος Οδυσσέας, ξεφώνιζε, απαρκτικά, μέρα και νύχτα:

— Να κριθώ.

Δηλαδή, να δικαστώ. Άλλα η κυβέρνηση δεν τολμούσε να τον περάσει από δίκη, γιατί, τότε, θα μάθαινε ο κόσμος όλος, πώς αυτή τον είχε αναγκάσει να πάει στους Τούρκους. Θα γίνουν ταν γνωστές οι απόπειρες δολαρφονίας του και στα μάτια του κόσμου, όλου θα δικαιώνουνταν ο Οδυσσέας κι όχι η Κυβέρνηση. Συμφέρον της Κυβέρνησης, λοιπόν, ήταν να μη γίνει δίκη, να μην ξεχνάμε, πώς Κυβέρνηση και προύχοντες χρόνια ολάκερα πάσκιζαν να τον ξεκάμουν και θα τον άφηναν τώρα που τον είχαν στα χέρια τους αλυσοδεμένο; Ποτέ!

Καὶ να οι λεπτομέρειες:

Τη νύχτα, 5 του Ιουνή 1825, με κρυφή διεταγή της Κυβέρνησης, μπήκαν στο κελί του αλυσοδεμένου Οδυσσέα οι δήμιοι του οι δολοφόνοι του. Τρεις. Ο Γλάννης Μαμούρης, ο Μήτρος Τριανταφυλλίνας κι ο Παπακώστας Τζαμάλας. Ο δύστυχος Οδυσσέας, μπροστην απροσδόκητη αυτή νυχτερινή επίσκεψη, τινάχτηκε όρθιος. Κατάλαβε τι τον περίμενε. Τους λέει:

"Ορέ! Ξέρω καλά, γιατί ήρθατε τέτοιαώρα". Και γυρνώντας στο Μαμούρη του λέει: "Καλά ταύτοι δω, δεν τους αυνερίζουμαι, μα εσύ, μωρέ Γλάννη, γιατί";

Την ίδια στιγμή, οι δήμιοι ρίχτηκαν απάνου του κι άρχισαν να τον χτυπούν και να πασκίζουν να τον πνίξουν, να τον στραγγίσουν. Δε θέλουν να χρησιμοποιήσουν ούτε γιατρό. Επειπε τότε έγκλημα τους να μην αφήσει ζωντανό, για να πλοτοποιηθεί πιστευτό. Την άλλη μέρα το πελώριο φέμα τους, πώς τάχα δοκίμασε να δραπετεύσει κατ... έπεισε και σκοτώθηκε. Ο Οδυσσέας αντιστέκεται, όσο μπορεί, αν κι αλυσοδεμένος. Οι δήμιοι εξακολουθούν να τον χτυπούν λασσασμένα, μα δεν καταφέρνουν να του αφίξουν το λαιμό κι να τον στραγγαλίσουν. Καὶ τότε, ο Μαμούρης κι ο Τζαμάλας, κρατώντας γερά από τα χέρια, τον ακινητοποίησαν, ενώ ο Τριανταφυλλίνας τον έπιασε από ταγεννητικά του όργανα κι άρχισε να του τα στρίβει δυνατά, ενώ ο ταλαιπωρος Οδυσσέας μούγκριζε από τους φριχτούς πόνους ωσπου, τελικά, λιγοθύμισε και σωριάστηκε στο πάτωμα. Τώρα, πια, το ανόσιο έργο ήταν εύκολο. Τον έπινιξαν και το νεκρό κορμί του το πέταξαν κάτου στο πλακόστρωτο. Κι αναρωτιέμαται, αγαπητοί μου πατριώτες;

— Ποιά ποταμιά, ποιές θάλασσες και ποιοι ωκεανοί θα μπορέσουν ποτέ να ξεπλύνουν αυτή τη μεγάλη ντροπή της νεώτερης Ελλάδας;

ΤΟ ΠΡΩΤΙ ΧΙΛΙΑΔΕΣ Αθηναίοι κατακλύσανε την Ακρόπολη, για να δουν το μεγάλο νεκρό. Ανάμεσα στο πλήθος ήταν κι οι δολοφόνοι του και διαλαλούσαν το μεγάλο φέμα: "Θέλησε να δραπετεύσει. Κρίμα, όμως. Κόπηκε το σκολιό που είχε δέσει στη μέση του κι... πάει ο άνθρωπος!". Κανένας δεν τους πίστεψε. Ο Μαμούρης, που ήταν, τότε, αντιψρούραρχος της Αθήνας, θέλησε να δώσει επισημότητα στο μεγάλο φέμα. Κάλεσε γιατρό, για να πλοτοποιηθεί πιστευτό. Την άλλη μέρα το πελώριο φέμα τους, πώς τάχα δοκίμασε να δραπετεύσει κατ... έπεισε και σκοτώθηκε. Ο Οδυσσέας αντιστέκεται, όσο μπορεί, αν κι αλυσοδεμένος. Οι δήμιοι εξακολουθούν να τον χτυπούν λασσασμένα, μα δεν καταφέρνουν να του αφίξουν το λαιμό κι να τον στραγγαλίσουν. Καὶ τότε, ο Μαμούρης κι ο Τζαμάλας, κρατώντας γερά από τα χέρια, τον ακινητοποίησαν, ενώ ο Τριανταφυλλίνας τον έπιασε από ταγεννητικά του όργανα κι άρχισε να του τα στρίβει δυνατά, ενώ ο ταλαιπωρος Οδυσσέας μούγκριζε από τους φριχτούς πόνους ωσπου, τελικά, λιγοθύμισε και σωριάστηκε στο πάτωμα. Τώρα, πια, το ανόσιο έργο ήταν εύκολο. Τον έπινιξαν και το νεκρό κορμί του το πέταξαν κάτου στο πλακόστρωτο. Κι αναρωτιέμαται, αγαπητοί μου πατριώτες;

"Τα θραύσματα του κροταφικού φαστού, προσβαλόντα τον εγκέφαλον, επέφεραν αυτοστιλυμένη τον θάνατον, οξειδωμένης κακούργον προδότην της πατρίδος".

Τι σας λέει η τελευταία αυτή φράση; Ο μετά Χριστόν αυτός... προφήτης κατάλαβε, πώς ο Οδυσσέας ήταν κακουργός και προδότης της πατρίδος! Πόσο ανέντιμος άνθρωπος πρέπει νάταν!

Ο ΛΑΟΣ, από την πρώτη κιόλας μέρα της δολοφονίας του Οδυσσέα, δεν πίστεψε, όπως είπαμε, το μεγάλο φέμα, πώς τάχα είχε δοκίμασε να δραπετεύσει κι έπεισε και σκοτώθηκε. Όπτε στις άτιμες συκοφαντίες για πρόδοσία. Για το λόγο αυτό, ποτέ του δεν τον ξέχασε και πάντα με συγάπη και σεβασμό πρόφερε το ονομά του. Οταν, λοιπόν, στις 13 του Σεπτεμβρίου 1872, η Επιτροπή Εκδουλεύσεων, επρόκειτο ν' αποφασίσει για τον Οδυσσέα, δε μπόρεσε ν' αδιαφορήσει στο καθολικό λαϊκό αίσθημα και τον κατέταξε "Εἰς την εξαίρετην τάξην των μεγάλων ανδρών της παλλιγγενεσίας", ταξίδιο με τον Καλοκοτώνη, τον Καρατσάκη κα-

το Νάρκο Μπότσαρη. Έτσι, ο ήμισυς της Γραβιάς αποκαταστάθηκε επίσημα, πλ.

Μετά 16 χρόνια, το Μάιο του 1888, έγινε και δεύτερη επίσημη αποκατάσταση της μνήμης του Οδυσσέα. Στο μέρος που βρίσκουνταν το Χάνι της Γραβιάς, το κράτος έστησε πρωτομή του ήρωα, που σώζεται ακόμα.

ΒΡΙΣΚΟΝΑΣΤΕ στο 1985. Πέρα σαν από το χαμό του Οδυσσέα 160 ακριβώς χρόνια. Κι όμως! Ακόμα δεν έσβησε από τη μνήμη του λαού. Κι αυτό, απλούστατα, γιατί ο λαός δεν ξεχνάει εκείνους που του στάθηκαν βοηθοί και παραστατες, κείνους που αγωνίστηκαν για το καλό και την προκοπή του, κείνους που πάλεψαν για τη λευτεριά του. Όσο ζουν, τους αγαπάει, τους τιμάει και τους σέβεται. Και σαν πεθάνουν, τους χαράζει βαθιά στη μνήμη του, για να του μείνουν αξέχαστοι.

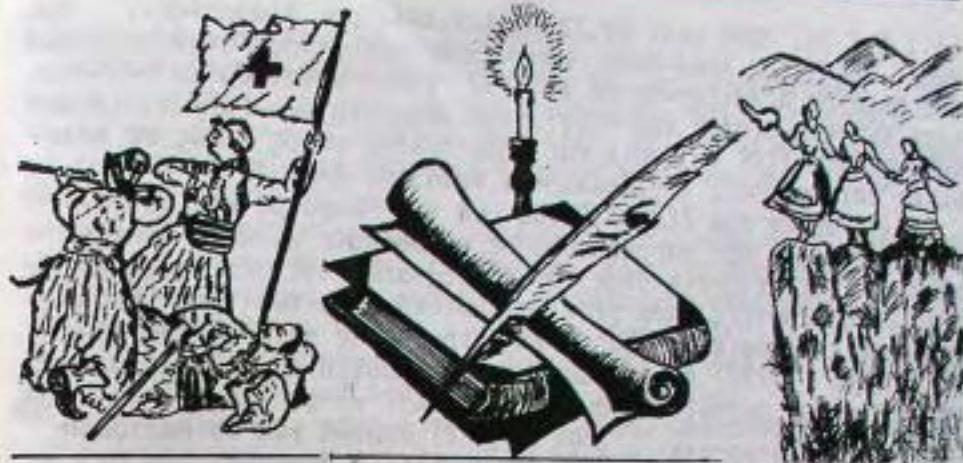
Όλες οι προσπάθειες των ταπεινών εχτρών του Οδυσσέα, να τον οιζουν στη λαϊκή περιφρόνηση και λημονιά, πήγαν χαμένες. Στα σκοτάδια της λαϊκής περιφρόνησης και της λημονιάς βούλιαζαν οι ίδιοι, μα ο Οδυσσέας "μέσα από τον τάφο που τον είχαν οίξει, για να ξεχαστεί, πρόβαλε μπρος στα μάτια του λαού, που έχει δικά του κρτήνια και δικά του αισθητήρια, με το υποστέφαν του ήρωα"(24)

Και τη ζωή του την έκαμε τραγούδι:

Τ' Αντρούτσου η μάνα χαίρεται,
του Διάκου καμαρώνει,
γιατί έχουν γιους αρματωλούς,
παιδιά καπεταναίους.
Αντρούτσος πιάνει τη Γραβιά,
Διάκος την Αλαμάνα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 10) Γιάννης Μακρυγιάννης: Ορ. cit. Σελ. 113-119.
- 11) Ιο Ναύπλιο ήταν, τότε, πρωτεύουσα.
- 12) Κάρπος Παπαδόπουλος: Ορ. cit. Σελ. 68-69
- 13) Κώστας Παπαμιχαλόπουλος: Ορ. cit. Σελ. 29
- 14) Νικόλας Σπηλιάδης: Ορ. cit. Σελ. 29
- 15) Κώστας Παπαμιχαλόπουλος: Ορ. cit. Σελ. 40
- 16) Κάρπος Παπαδόπουλος: Ορ. cit. Σελ. 68
- 17) Γιάννης Μακρυγιάννης: Ορ. cit. Σελ. 180-181
- 18) Νικόλας Κασομούλης: Ορ. cit. Τόμ. B', σελ. 16,26
- 19) Ιδ. Τόμ. B', σελ. 16 υποσημ. του Γιάννη Βλαχογιάννη.
- 20) Γιώργος Βαλέτας: "Το προδούμενο 21" Σελ. 66
- 21) Γιάννης Ζαμπέλιος: "Απαντά" Τόμ. B', σελ. 317
- 22) Ηπάμπης Αννινος: Περιοδ. "Αρμονία" Τόμ. B; σελ. 112-113
- 23) Κώστας Σάθας: Ορ. cit. Σελ. 226
- 24) Διονύσης Κόκκινος: Ορ. cit. Τόμ. H; σελ. 371-372.

ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ

ΣΟΥΛΙΩΤΕΣ - ΖΑΛΟΓΤΟ

του κ. ΣΠΥΡΟΥ ΝΤΟΥΣΙΑ

Γ' ΜΕΡΟΣ

Και τώρα θα αναφερθούμε για λίγο σε δύο καπεταναίους, που τους προαναφέραμε, και που έπαιξαν στον τόπο μας κάποιο ρόλο μετρόπολες στα χρόνια που διαδραματίστηκαν τα γεγονότα, που κατέπλη με λίγα λόγια, είπαμεν παραπάνω για τους Σουλιώτες.

Τον Καπετάν Σπύρο Κακιούζη απ' το Σέσοβο (Πολύβουσο) και τον Καπετάν Γλαννάκη Γιώργη (Γιωργίτση) έποικο Καμαρίνας.

Και πρώτα για τον Καπετάν Κακιούζη.

Επεινάμε από μια σχέση που είχε ο Ρήγας με τον Περραιβό και με τον Πρεβεζιάνο, με το ξενικό όνομα Laurentso Aliantro (Λορέντζο Αλεάνδρο) και που τ' όνομά του μνημονεύεται πολλές χρόνες στα έγγραφα των ανακρίσεων του Ρήγα και που τα τούλαχιστο απ' τα πέντε κιβώτια εγγράφων κ.λ.π. είχε δωσει συντολή στον παραλήπτη τους να τα φορτώσει απ' την Τεργέστη και να τα μπαρκάρει στην Πρέβεζα στ' όνομά του.

Απ' αυτό τουλάχιστον φαίνεται πως είχε προσωπική επαφή μαζί του.

Για τον ίδιο, κατά το Σπύρο Λάμπρου, κάποιο πρόσωπο εύρημα

(Δ.Ι.Ε.Ε 14, 1959 σελ. 69,73,89,123,124) μας διαφωτίζει, και πως ο Λορέντζος Αλεάνδρος "οφθεκτιάλος υρκωμένος" στην υπηρεσία της Μεγάλης Αικατερίνης ως το 1792, γιατί αργότερα το 1797 (κατ' τότε έγινε έμπιστος του Ρήγα) στην υπηρεσία των Γάλλων, τροφοδοτούσε στα 1789 το Σούλι και πήρε πολλές φορές μέρος σε πολεμικές επιχειρήσεις των Σουλιωτών κατά του Αλή.

Απ' τη σχέση που είχε ο Ρήγας, με τον Περραϊβό και τον Άλε - άντρη, μάθανε και παρακαλουθούσε οπωδήποτε με κάθε λεπτομέ - ρεια και τις κινήσεις όλων των καπεταναίων της περιοχής μας και τόσο ενθουσιαστήκε, που στον πατριωτικό ύμνο του "της Ελλάδος καλ ολης της Γραικίας προς ξαναποκτησιν της αυτών ελευθερίας" "ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ (1797) Γ επαναστατικά τραγούδια από 42 στροφές, αναφέρεται σ' ορισμένους απ' αυτούς, και να τι γράφει:

..... Κατ στην 21 στροφή για το Μπότσαρη:
 Οσ' άστρα έχει ο ουρανός
 "Νικολακαίοι τρομεροί
 Και ο Κακλούζης πολεμεί·
 Διέτε το Ζαχαρία
 πως τρώγει την Τουρκία.
 Το Γένος για να αώσουν
 με χαρά μπρε παιδιά.

..... Κατ στην 21 στροφή για το Καπετάν Γιαννάκη:
 κι όσες φωτιές ο κεραυνός
 τόσες φορές ομοίως
 ο Μπότσαρης ανδρείως
 ενίκησε με δόξαν
 την Τουρκία μπρε παιδιά.

Αναφέρει κι άλλους καπεταναίους δεκούς μας, στην 23η στροφή το Δράκο, στην 24η το Χριστάκη, στην 30η το Τζιοβάρα κ.λ.π. Τον Καπετάν Γιαννάκη πουθενά, γιατί;

Έτσι βλέπουμε πως ο Κακλούζης πρέπει να ήταν ζακουστός Καπετάνιος, υπολογισμος και με δράση. Ήταν και πολύ καλόκαρδος και καλόπιστος, κι αυτό φαίνεται κι απ' το πάρα κάτω εικεισόδιο, ανάμεσα στον ίδιο και στον άλλο καπετάνιο τον Καπετάν Γιαννάκη και που δείχνει τη διαφορετική προσωπικότητα του μιανού και του άλλου.

Ο Καπετάν Γιαννάκης, φιλόδοξος υπερβολικά, εγώσατής και φιλοχρήματος, μ' ακόρεστη επιθυμία επιβουλής της παρουσίας του μοναδικής στον τόπο με κάθε τρόπο (δηλαδή νάντι ο καπετάν ένας) για να βγάλει τον Κακλούζη απ' τη μέση, τον ουκοφάντησε στον Άλη, τάχα πως δεν είναι "μπιοτευτός φλος" κι ότι μυστικά τον προδίνει, κι άλλα ακόμα πολλά. Ο Άλης που ήξερε πολύ καλά και τον έναν και τον άλλον, αρνήθηκε να τον πιστέψει κι ο Κ. Γιαννάκης του πρότεινε:

— Βεζύρη μου, πολλά τα έτη σου, θέλεις να τον δοκιμάσεις; Γράζητα να σου στείλουμε από ένα παιδί μας στα Γιάννενα. Θα ιδείς πως ο Κακλούζης, που λες πως είναι φλος σου γκαρδιακός, δε θα στείλει, γιατί δε σούχει εμπλοτούνη. Θα καταλάβεις έτσι με πολύ έχεις να κάνεις κι από 'κει και πέρα, κανόνισε ο ίδιος, αφέντης είσαι, τι θα κάνεις.

Ο Άλης παραξενεύτηκε, γιατί είχε μεγάλη εμπλοτούνη στον Κα-

κλούζη· όμως στέλλει τα γράμματα.

Λαβαίνει ο Κακλούζης το ίδιο του, του μπολνουνές ψύλλοι στ' αυτιά που λέμε, και μια κι δυό, ανταμνει τον Κ. Γιαννάκη. — Το κι το, μωρέ Γιαννάκη, του λέει, τι λες να κάνω; Πήρ' ουνα κάνω.

— Πώ, πω, μωρέ Σπύρο, πήρα κι εγώ το ίδιο γράμμα και μπήκα σε μεγάλη συλοή τι να κάνω. Τι τάχα να θέλει τα παιδιά μας ο άπι- βρίσκω και θολώνει κι το μιαλό μου, εσύ τι λές;

— Εγώ λέω ό, τι κάνουμε να το κανουμε κι οι δύο, κι ο, τι μας βρει να μας βρει και τους δύο, αυτό να κανουμε.

Ο Κ. Γιαννάκης, τάχα ύστερ από ακέψη, απαντήσεις αποφασιστικά:

— Εγώ λέω να μη τα στείλουμε τα παιδιά, δεν τα θέλει για καλό σίγουρα, δεν έχει μπέσα αυτός ο άπιστος, πολύ φοβόμαλ.

— Έτσι να κάνουμε, κατά πώς λές, συμφώνησε κι ο άλλος.

— Εγώ έτσι λέω κι έτσι θα κάνω, τι, να χάσουμε τα παιδιά μας;

— Αυτό θα κάνω κι εγώ, δεν το στέλνω κι ας γίνει ό, τι θέλει ο Θεός.

Χαιρετήθηκαν, φιλήθηκαν σταυρώτα (Χριστός και Ιούδας) και χυρίστηκαν.

Ο Κακλούζης πιστός στη συμφωνία δεν τόστείλε τα παιδιά του. Απ' την άλλη μεριά κρυψά, ο Κ. Γιαννάκης πάρει τα παιδιά του και το πηγαίνει στον Άλη.

Περιμένει ο Άλης τον Κακλούζη να στείλει τα παιδιά του, τίποτα. Υποπτεύεται, αλλά διστάζει να πάρει κάποια απόφαση. Πασσάνταρα ο Κ. Γιαννάκης.

— Βλέπεις Πάσα μου με πολύ έχεις να κάνεις; Να τους διαλέγεις τους φίλους σου κι ύστερα να τους μπλοτεύεις.

Ο Άλης κατσουφλασε κι ύστερ από ακέψη, αποφάσισε να ζεκαθρίσει τα πράγματα. Είχε μεγάλη εμπλοτούνη στον Κακλούζη κι ήθελε την αξιοπιστία του ή όχι, να τη διαπιστώσει κι ο ίδιος σε αυταμώσουν την τάδε μέρα και ώρα στο χωρό Κάτω Κοτσανόπουλο. (Φαίνεται πως το Κάτω Κοτσανόπουλο ήταν ορισμένος τόπος συνάντησης Σουλιωτών και Άλη, όταν κάποια ανάγκη το επέβαλε, γιατί σε ο Κωσταντής Πάσχος υπέρυπος Κουοπηγήτης που πέθανε το 1925 σε ηλικία 84. χρονών, πραγματικά ζωντανή λοτορία του χωριού, αφογούνταν πως κι ο Γιώργος Μπότσαρης ανταμώθηκε στο ίδιο μέρος με τον Άλη κι έκαναν κάποια συμφωνία, άγνωστα πολά και μάλιστα ο Άλης του πρόσφερε ένα άλογο σελωμένο και μια πλάτη ρέμα. Συνεννοείται με τους δικούς του, να παρακαλουθούν από κρυψά να επέμβουν και να πουλήσουν ακριβά τη ζωή τους. Έτσι ζεκλνάει και πηγαίνει.

Τι να κάνει ο άνθρωπος, μπρος βαθύ και πλώρεμα. Συνεννοείται με τους δικούς του, να παρακαλουθούν από κρυψά να επέμβουν και να πουλήσουν ακριβά τη ζωή τους. Έτσι ζεκλνάει και πηγαίνει.

Συγώνει με σχετική δυσπιστία τον Αλή. Ο Αλής ήταν μπροστά στον, ολόρθιο καβάλλα στ' άλογό του, περήφανος και δαμαστής. Αποκούμπασε το χέρι στην κουμπούρα του λίγο στα κρυφά ο Κ. Κακιούζης και στέκεται σε κάποια απόσταση απ' αυτόν, που τον είχαν περικυκλωμένο οι τζοχαντζαρέοι του για προφύλαξη.

Οι τζοχαντζαρέοι ήταν η "επίλεκτη" αστραφτουλακή του, το πιο πιστό σώμα. Μάλιστα για την πίστη κι αφοσίωσή τους στον αφέντη τους, έλεγε κάποτε σ' έναν ζένο δειχνοντάς τους:

— Τους βλέπεις όλους αυτούς που θεωρούνε πιστά; Απ' την οικογένεια του καθενός, έχω σκοτώσει τουλάχιστον έναν.

— Καὶ τους έχεις εμπιστούνη; Απόρησε ο ζένος.

— Απόλυτη εμπιστούνη. Κοντά μου έχουνε βουτυχτεί στο Βούρκο, που φοβούνται να μ' εγκαταλείψουν. Εγώ μαζί ο πατέρας τους, πάνα τους, ολάκαρη η οικογένειά τους. Χωρίς εμένα, χάνουνε τα νερά τους. Είναι σαν τα φάρια που τα βγάζεις απ' τη θάλασσα. Αν τους πω να πέσουνε στο γκρεμό θα το κάνουνε. (Δ. Νάνου, αυτόθι, σ. 302).

Ο Κακιούζης λοιπόν, χωρίς πλέγμα ενοχής για κάποια ύδικη πράξη του, όμως μπροστά στον Αλή, που ξέρεις τι σε καρτερεί, μένει ακόμα αναποφάσιστος. Να τον πλησιάσει πιο πολύ ή όχι. Ο Αλής με νόημα τον ενθαρρύνει και τον καλεί να πλησιάσει. Πλησιάζει πιο θαρρετά τώρα, δίνουν τη "μπέσα" τους και αφίγγουν τα χέρια τους σαν καλού ψίλου.

Κι έγινε ο παρακάτω διάλογος, όπως τον μολόγαγον οι πιο παλιοί.

— Γιατί ωρέ μπέρο μ' με φοβήθηκες;

— Σε φοβήθηκα Πασά μου, γιατί φες βράδυ, είδα ένα κακό όνειρο. Είδα πως ήταν κατεβασμένο το ποτάμι του λούρου κι ήταν και το νερό θολούρα. Ήθελα να περάσω αντίπερα από μια μικρή ξυλολεστά (γεφυρούλα) που ταν σκαλωμένη σε δυο πλατάνια απ' τη μια μεριά κι απ' την άλλη. Άρχισα να τη διαβαίνω, όταν άξαφνα ακούεται ένα δυνατό "κρακ". Τρόμαζα, κοντοστάθηκα, αλλά η ξυλολεστά ξεκόπηκε απ' τη μια μεριά, κρεμάστηκε στο ποτάμι. έτοιμη να πέσει κι αυτή κι εγώ και να πνιγώ στα σίγουρα. Κρατιούμουν ξεκόλαγε λίγο λίγο απ' το πλέγμα της λεσιάς. Απ' την τρομάρα μου, ξύπνησα, πετάχτηκα καταέδρωμένος κι ακόμα δε μπορώ νάρθω στα συγκαλά μου.

Κακό τ' όνειρό μου, Πασά μου, τό σμιξα με την αντάμωσή μας κι όπως καί νά 'val...δεν το βρήκα να μου βγαίνει σε καλό. Αλλά η προσταγή σου, προσταγή και νέματ που ήρθα μ' εμπιστούνη στη δουλεψή σου.

Και με βαθειό τεμενά, παράδωκε τον εαυτό του, αδύναμο πια ν' ωνται του.

Ο Αλής ήρεμος, τον ησύχασε και μπήκε στο θέμα.

— Αφερει με Καπετάν Γιαννάκη, άκουσε τι θα σου πω κι δώσε προσήκη στα λόγια μου.

Δόθηκαν εξηγήσεις και φαίνεται πως πείστηκε ο Αλής για την αθωότητα του φίλου του, μια και διεπίστωσαν την απάτη του Κ. Γιαννάκη. Υποψήφιαστηκε πως κάποιο πονηρό παγγύιδι του παίζει αυτούτας μάλιστα λιβάδια στ' απλιώτικο του Καντζά, που τελικά ο Κακιούζης δεν τα δέχτηκε.

Έτσι χώρισαν ξανά ψίλοι και με περισσότερη εμπιστούνη ο ένας για τον άλλο. Τα μαθε ο Κ. Γιαννάκης, συνταράχτηκε και για να στερίωσει την κλονιζόμενη αξιοπιστία του με τον Αλή, οδηγήθηκε σε κατοπινές αντισουλιώτικες πράξεις και για τις οποίες φυσικά ανταμείψτηκε απ' τον Αλή, με χαριστικές παροχές κι έτοι πήρε περισσότερα χωράφια, σαράνι στην Καμαρίνα, σπίτι τ' αδερφού του στην Πρέβεζα κ.ά.

Αυτό το γεγονός περίπου αναφέρει όχι με τόσες λεπτομέρειες, κι ο συντατίπης μου κι αγαπητός αυνάδελφος Γ. Σακάς στην Ιστορία του (της Καμαρίνας σελ. 26 και 27), με μόνη τη διαφορά ότι ο Καπετάν Κακιούζης δεν έψυγε τότε ολοκληρωτικά για τη λευκάδα αλλά αργότερα, όταν πιο δυνατός ο Καπετάν Γιαννάκης σύμμαχος των σουλτανικών, τού κανε το βίο αβίωτο που λέμε και κλιντύνεις απ' ώρα σ' ώρα κι η ζωή του και της οικογένειάς του, αφού πρώτα του ρήμαζαν τα υπάρχοντά του.

Εγώ τ' άκουσα έτσι απ' το θετό μου το Χαράλαμπο Κακιούζη δάσκαλο τρισέγγονο του Καπετάν Γιαννάκη κι απ' τον πατέρα Κακιούζη κι απ' τον πατέρα μου πρωτοξάρφο του, παπαδάσκαλο που πέθαναν υπερήλικες και τα θυμιούνταν με κάθε λεπτομέρεια, όπως τ' άκουσαν απ' τους γονείς τους.

Διαστευρώνονται έτσι οι λεπτομέρειες με τον παραπόνων αιγγυρόφεα και συνεπώς το γεγονός πρέπει να είναι πραγματικό.

Όμως η παράδοση προχωράει περισσότερο σε λεπτομέρειες και κατηγοράει τον Κ. Γιαννάκη, πως βοήθησε τους Τούρκους σδημάτας τους και συμπολεμώντας από κάποιο μέρος που σήμερα λέγεται "Τουρκογιάννη" στο μπλοκόρισμα των Σουλιώτων στο Ζάλογγο. Αν σκέπτονταν ελληνικά τότε ο καπετάνιος αυτός μπορούσε να βοηθήσει τους Σουλιώτες με τα 100-120 παλικάρια του, που αποτελούσαν το ένοπλο τμήμα του κι να πάρει άλλη τροπή η μάχη. Δεν το έκανε όμως. Έκανε όμως κάτι άλλο. Ζύλοξένθως κι "παρέθεσε γεύμα" στο Βελή στο σπίτι του στην Καμαρίνα στη συνέχεια, κι μάλιστα ο Π. Ζερλέντης "Εστία" Τομ. ΚΗ 1889 σελ. 285 αυμφωνεί με την παράδοση του τόπου μας, όταν γράφει: "Επορεύθη προς Καμαρίναν (ο Βελής) και κατέλυσε παρά το Γεωργίτσα (Κ. Γιαννάκη) ον απέστειλε μετά του στρατού αυτού κι μετά του αδελφού του Πάνου κατά των εν τη Νονή αμερίμνως διατριβόντων (Σουλιώτων) (να συλλάβωσιν άπαντας κι απάξιως προς αυτόν".

Βλέπεις ο απλός λαός, δε γράφει Ιστορία στα χαρτιά, αλλά μ'

ένα ταπινύμιο μονολεχτικά, γράφει τη δική του αμερόληπτη ιστορία για τα πραγματικά γεγονότα.

Κι είναι σχεδόν πάντα η αληθινή ιστορία.

Τον καιρό ο Καπετάνιος αυτός, όπως θα δούμε περιληπτικά πως κάτια παρά τις ενδιάμεσες υπηρεσίες που πρόσφερε στον Αλή και μέχρι προδοσίας των Σουλιών που δεν τους χώνευε, για να γινεται πάλι στον αφρό, να κερδίσει περισσότερα, καιροσκόπος πάντοτε, ταχτική με τους Σουλτανικούς, έκανε τη ζωή μαύρη του Κακλούζη, που έμεινε πιστός στον Αλή, ώσπου αναγκάστηκε ο άμορος να ξεπατριλεί στη Λευκάδα, κι απόγονοί του βρίσκονται σήμερα κι εκεί.

Μια μικρή απαραίτητη παρένθεση, για να συνδέουμε τα γεγονότα. Μπροστά απ' το 1803 εκτός απ' το μικρό χωριό Ζάλογγο που αναφέρουν πολλοί ιστορικοί και που την ακριβή τοποθεσία δεν μπορούμε με βεβαιότητα να προσδιορίσουμε, που μάλλον θα πρέπει νάταν προς τη Δυτική πλευρά του Βουνού, διαπιστώθηκε ότι:

Απ' τη Βόρεια πλευρά του Ζαλόγγου και στη θέση "Καρυές" προς Κρυοπηγή, ήταν, είναι καὶ τώρα κάποια εμφανή σημάδια τους, ακόρπια ερείπια σπιτιών λιθόχυτων σ' όλη την περιοχή και μέχρι το εξωκλήσι του Αγίου Νικόλα, που σ' αυτά έζησαν οικογένειες σουλιών.

Εκτός απ' τις παλιές οικογένειες της διασποράς, σίγουρα από προηγούμενες πιέσεις των Τούρκων, έμειναν εκεί κι ἄλλες οικογένειες αργότερα δεκατιαμένες βέβαια, ύστερ απ' την καταστροφή. Έμειναν δούλοι δεν μπορούσαν ν' ακολουθήσουν το ένοπλο σώμα, γέροντες, αρρωστοί, μικρά παιδιά κλπ. κρυμμένοι στο μεγάλο δάσος τότε (Ζάλογγο = Ζα-λόγγος = μεγάλο δάσος), που όπως λέει η παράδοση ήταν τόσο μεγάλο καὶ πυκνό, που όταν έπιανες μια ἀκριβή κάποιο σύμπλεγμά του στη θέση "Παπαλώνι" καὶ την κουνούσες, κουνιούνταν μέχρι το παρακείμενο χωριό Πολύβρυσο (Σέσοβο). Υκνάτητάς του.

Άκριμα στο χωρό Κρυοπηγή (Δουύβιλα) καὶ λίγα μέτρα πιο πάνω θηκαν 11 ή 12 οικογένειες Σουλιών κι έμειναν εκεί 3 ή 4 χρόνοι στη μάντρα της εκκλησιάς, δηλαδή από το Άγιο Βήμα ανατολικά καὶ λίγο αριστερότερα, εκεί που ήταν το σήμαντρο.

Σώζονταν μέχρι τα τελευταία χρόνια σ' όλο το σχήμα τους καὶ αυτούς μας τρόμαζαν οι μανάδες μας, για να μην πηγαίναμεν τις συκλές του Αγίου πού ταν φυτρώμενες εκεί, γιατί θά γνωμας κακιά.

Ιερουσαλήμ βλέπεις να τρώμενες τα νησιτικά παιδιά, τα σύκα τα βακούφικα.

Πάνω ακριβώς απ' αυτή την ομάδα σπιτιών, είναι μια σκάλα, ο νέβασμα προς το βουνό, που τη λέμε "Σκάλα του Σουλιών" κι απ' την πλευρά του χωρού μας, βγάζει στον κάμπο της λαμφρος.

Τη λέμε έτσι, γιατί απ' εκεί ανέβαλναν καὶ κατέβαλναν οι Σουλιώτες, όταν έκαναν τις... επισκέψεις τους απ' το "Μέγα Κάμπο" στο "Σκλνάρι" καὶ πότε στα πλούσια χωρά "Καρτλανούς" (Ιαρτυνη), πότε στου "Μάζι" ακόμα και μέχρι το "Κανάλι" κι έπαιρναν ό,τι τους χρειάζονταν για την πόρεψή τους.

Γιατί έφυγαν καὶ ξεπατώθηκαν αυτοί οι Σουλιώτες κι έμειναν τα ερείπια των σπιτιών τους; Ήπηρος απ' την επιχείρηση του Αλή "Ζάλογγο"; Νομίζω όχι. Ισα ίσα, όπως είπαμεν, πολλοί σουλιώτες καὶ ύστερ απ' τη μάχη του Ζαλόγγου έμειναν κρυμμένοι στο πυκνό δάσος καὶ κατοίκησαν, όταν πρέμησαν κάπως τα πράγματα, στα γύρω χωρά που υπάρχουν σήμερα, εκτός της Καμαρίνας ίσως για τους γνωστούς λόγους. Άργοτερα ομως κατοίκησαν λιγότεροι κι εκεί.

Αυτό είναι εξακριβωμένο καὶ επαληθεύεται απ' την ιστορία του κάθε χωρού, απ' τους ίδιους τους απογόνους που θυμούνται, τουλάχιστον αρκετοί απ' αυτούς, από ποδήροθαν καὶ πρωτοκατοίκησαν τον τόπο τους.

Γιατί αναγκάστηκαν να ξεσπειθούν απ' τα μέρη αυτά που βρίσκονται τώρα τα χαλάσματα;

Η παράδοση μας βοηθάει να βρούμε κάποια αιτία, μαζί μ' ἄλλες ίσως. Ο Κακλούζης ήταν καὶ τσέλιγκας, με στάνες καὶ μεγάλη οικογένεια. Ομως οι σουλιώτες, γιαυτούς που μελάμε, δεν είχαν τίποτε δικό τους, καὶ τρέφονταν κατά κανόνα απ' τα γύρω χωρά, γνωστό τους τροπάρι αυτό.

Κι αν κάποιος αντιδρούσε καὶ δεν έδινε, του τόπαιρον με τη βία. Ο Κακλούζης σαν καπετάνιος του τόπου, αντιδρούσε σ' αυτό απ' τους πρώτους, γιαυτό ταχτικά οι σουλιώτες νυχτιάτικα, του κλεβαν απ' τα γιδοπρόβατά του.

Μία νύχτα, έγινε ένοπλη συμπλοκή Κακλούζαιών καὶ Σουλιών στη θέση "Λιθοσώρι" καὶ σκοτώθηκε το παιδί του ο Χαράλαμπος. Λιτή είναι μια ἀπόψη για το φόνο του παιδιού του. Άλλη ἀπόψη είναι: Το παιδί του ήταν αρραβωνιασμένο με μια κοπέλλα απ' τη Ζερμή (Βρυσούλα). Την Κυριακή θα γινόταν ο γάμος καὶ το παιδί ζεστόβδομαδα ξεκίνησε να πάει στα πεθερικά του να συνεννούθουν για ορισμένες λεπτομέρειες του γάμου.

Οι γάμοι τότε κράταγαν τρεις καὶ τέσσερες μέρες κι ήθελαν ο πιωδήποτε κάποιο προγραμματισμό.

Νύχτα στο δρόμο του, ἐπεισ πάνω σ' ένα Σουλιώτικο μπουλούκι από παρεζήνηση ίσως, άλλαζαν ντουφεκλές καὶ το παιδί σκοτώθηκε σ' αυτή τη συμπλοκή.

Αγανακτιαμένος ὁ Κακλούζης απ' το τραγικό γεγονός του δύσκου χαμού του παιδιού του, κι απ' όλη γενικά τη συμπεριφορά των σουλιώτων, μια καὶ δυό πηγαίνει στον Αλή.

— Το και το Πασά μου, δεν αντέχουμε άλλο. Δεν ορίζουμε το βέδο μας, κιντυνεύουμε, δεν μπορούμε να ζήσουμε ήσυχοι, πρέπει να βάλεις κάποια τάξη. Και του παρουσιάσε την πραγματικότητα.

— Υποκέρουμε Πασά μου, ληστείες, ακοτώμοι κάθε βράδυ νυχτοξημερωνόμαστε με το ντουφέκι στο χέρι, βάλε μια τάξη και στον τόπο μας. Συ που έβαλες μια τέτολα τάξη σ' όλο το βιλαέτι σου, κι άλλα πολλά.

Και πραγματικά ο Αλής έβαλε την τάξη. Εστειλε στρατό και παρόλη την αντίσταση των Σουλιωτών, τι μπορούσαν να κάνουν τόσοι λίγοι, τους ζεθεμέλιωσε γι' άλλη μια φορά, έκαψε τα σπίτια τους, που τα ερείπια τους βλέπουμε σήμερα. Σάμπως και το 1798 δεν έγινε άλλος ζεσπιτώμος των Σουλιωτών, απ' τον καπετάν Γιαννάκη με τη βοήθεια των Τούρκων για λόγους προσωπικής εκδίκησης κι αντεκδίκησης ανάμεσα σ' αυτόν και στους Σουλιώτες για τις δολοφονίες που χε κάνει ο ίδιος για να επικρατήσει στην περιφέρεια;

Άλλα και πάλι υστερ' τις τόσες καταστροφικές ατυχίες, σουλιώτες παρέμειναν στον τόπο μας, έστω και λίγες οικογένειες που αποτέλεσαν τους πρώτους πυρήνες της δημιουργίας των χωριών μας. Αυτές τις πρώτες οικογένειες του κάθε χωριού τις διακρίνουμε καὶ σήμερα κι είναι οι οικογένειες που έχουν τα καλλίτερα χωράφια, τα σπίτια τους στο μεσοχώρι, κοντά στις βρύσες, κι αυτό γιατί ασφαλώς σαν πρώτοι διάλεξαν και τον πιο βολικό τρόπο για ιδιοχειστικά τους, μια κι είχαν την ευχέρεια της επιλογής γιατί πρώτοι και πολλοί λίγοι.

'Οσοι ήρθαν αργότερα, έμειναν γύρω απ' αυτούς και στη συνέχεια οι πιο νεώτεροι στην άκρη του χωριού.

Δε λογαριάζουμε βέβαια, αν αργότερα με τις παντρειές, πωλήσεις και λοιπές ανταλλαγές, μπερδεύεται κάπως αυτή η λογική μας. Και τώρα: 'Ηταν προδοτική η ενέργεια αυτή του Καπετάν Κακλούζη; 'Ηταν ωιλάτουρκος και μισέλληνας ή σαν πονεμένος πατέρας στην απελπιά του διάλεξε αυτόν τον τρύπο εκδίκησης ή ήταν η συνιστομένη της αγανάχτησης των κατοίκων της περιοχής που δεινοπαθούσαν απ' τη συμπεριφορά των Σουλιωτών, και τον ανάγκασαν να κάνει ο, τι έκανε; Ας το κρίνει ο καθένας. Εγώ πιστεύω το δεύτερο. 'Όμως οι απόγονοι του πολέμησαν τους Τούρκους κι ένας Κακλούζης ο Μιχάλης έπεσε κατά την επαναστατική δράση του στο Ζάτων 32 που ακοτώθηκαν αι' την Καμαρίνα κι απ' άλλου. ("ΗΠ. ΕΣΤΙΑ" έκδροπ 1954 Α. Οικονόμου σελ. 479).

Ο Κακλούζης αυτός, μαζί με τα δυό αδέρφια το Μιχάλη και Άννον με γκράδες τριπομφύλκους, είχαν κρυψτεί σε μια σπηλιά στη "Χουσιάδα" ακοτώνοντας κι έναν Τούρκο. Το τουφεκίδι άναψε για πολύ ώρα κι οι Τούρκοι αφού είδαν ότι δεν μπορούσαν να τους ξε-

κάνουν εύκολα, τους υποαχέθηκαν "μπέσα" να βγουν και δε όταν καθαστούν.

Τους πίστεψαν τα παιδιά και βγήκαν σέω απ' τη σπηλιά. Οι Τούρκοι όμως δεν κράτησαν τη "μπέσα" τους έπισσαν, τους βασάνισαν κλούζη). Στη μάχη του Ζαλούγγου το 1897 ακοτώθηκε κι ο Παπαφλέοντας του Ζαλούγγου Λεόπας Μιχαήλ Παπαμιχαήλ⁽¹⁾ εφημεριος Καμαρίλη, πολεμιστή του 1912 που τραυματίστηκε στη Νικόπολη στη μάχη με το κεφάλι κάτω και σε καπνό ώσπου πέθανε, μαζί με τους Νικόλαο Πλαστήρα και το Χριστό Κουτούκη που τους κρέμασαν κι αυτούς.

Δεν αναφέρω όλα τα ονόματα των αγωνιστών που ακοτώθηκαν απ' αυτή τη μάχη, γιατί δεν είναι μέσα στο θέμα μου. Ήταν τοπική ιστορία, προσεγμένη κι απαλλαγμένη από προσωπικές και μόνο εκτεμήσεις, θα μπορούσε να γράψει περισσότερα κι αυτούς και για πολλούς άλλους που πολέμησαν στη περιοχή μας.

Απόγονοι του Καπετάν Κακλούζη, βεβαιώνουν τη ρίζα της καταγωγής του γιατί έζησαν και τα κατοινά χρόνια, δηλαδή ο έγγονός του Γιαννάκης Κακλούζης με τα παιδιά του Μιχάλη, Κώστα, Αριστείδη, Μαρία και το δάσκαλο Χαράλαμπο Κακλούζη, απ' τον οποίο έχω και τις περισσότερες πληροφορίες για αυτά τα γεγονότα, που συνδυάζοντάς τες, όπως προανάφερα και με τις ίδιες του πατέρα μου κι άλλων υπερολίκων, που κανένας τους δε ζει τώρα, εκτός απ' τη Μαρία, επιβεβαίωνταν τα περιστατικά και τις θεωρίες σύγουρες πηγές πληροφοριών.

Μπορεί κάποιος άλλος, νά χει απ' άλλες πηγές, τις ίδιες ή κι διαφορετικές αποφέρεις για τα γεγονότα. Αυτό θα 'ταν πολύ ευχάριστο να συνέβαινε, γιατί έτσι μεσ' απ' την κάποια σύνθεση ή και αντίθεση, θα βρίσκονταν η πραγματική αλήθεια κι αυτό θα 'ταν το πιο σωστό για κάθε ερευνητή.

Ορισμένα τοπωνύμια στην περιοχή του χωριού μας, μαρτυράνε για πολλά γεγονότα αυτής της περιόδου, όπως η τοποθεσία "Ποπολώνη" κάτω απ' το Ζάλογγο, ανάμεσα απ' το Πολύβρυσο και την Κρυοπηγή, που αλώνιζαν οι γύρω κάτοικοι τη λίνη ποδειά τους με τ' άλογα δεμένα με την τραχιά, να γυρίζουν γύρω απ' το στρίαρο και με τα πόδια τους να ξεπορίζουν το στάρο. Σ' αυτό το σημείο ακοτώθηκε ένας άλλος ποπάς Σουλιώτης (δεν ήμεινε τ' όνομά του) σε μάχη με τους Τούρκους. Κι ήταν τόσο το μέσος των Τούρκων ενάντια στον ήρωα παπά που όπως λένε ακότισε την μάνος του πάνω από δεκαπέντε Τούρκους, που κυνήγησαν και την μάνος του πάνω από την γυναίκα του, πρώιδα κι αυτή κι μαχήτρια, που τους παπαδιά, την γυναίκα του, πρώιδα κι αυτή κι μαχήτρια, που τους πολέμησε όπως ήξεραν να πολέμησαν οι Σουλιώτασσες, με τον 'Αγιο Χαράλαμπο, που προανάφερα. Εκεί τους ξέφυγε γιατί νύχτως και γιατί το σημείο αυτό έχει τεράστιες πέτρες μ' άφθονες σπηλαίες,

κρυψώνες, καὶ την ἔχασαν. Αυτὴν νυχτοπεσσοπάντας βρήκε πλο μακρά πρὸς τὸ μέρος του βουνού μια πολὺ κρυφή σπηλιά που δύσκολα θα την ανακάλυπταν οἱ Τούρκοι καὶ εκεὶ κρύψτηκε. Οἱ Τούρκοι μάλλον τότε, κατάστρεψαν καὶ τα λίγα σπίτια των Σουλιώτων πουχάν εκεὶ στις αγροκερασιές για κατοικία, όπως είπαμεν. Κάποιος όμως φανεταῖ, πρόδωσε την κρυφώνα της, ή παρακολούθησαν οἱ Τούρκοι που της πήγαινε νύχτα σε νύχτα φαγητό καὶ τελικά την ανακάλυψαν.

Την κάλεσαν να παραδοθεῖ καὶ στην ἀρνησή της, ἐβαλαν φωτιά στην τρύπα, την ανάγκασαν να βγει καὶ τη σκότωσαν επὶ τόπου, ύστερον απὸ φοβερά μαρτύρια. Αυτὴν την τρύπα τη λέμε σήμερα "τρύπα της παπαδίας".

— Κιν τώρα ακόμα λίγα για τον Καπετάν Γλαυνάκη.

Τον Καπετάν Γλαυνάκη τὸν διάρρεε ο Ἀλῆς αφέντη τῆς περιοχῆς Λάμαρης με ἔδρα την Καμαρίνα, ὅπου καὶ τὸν εγκατέστησε αρχοντικά, χαρίζοντάς του καὶ τὸ Σεράγι του ὥπις προαναφέραμαν.

Αναφέραμε για λίγο τη στάση του στη μάχη του Ζαλόγγου καὶ τὰς υποψίες για προδοσία που τὸν βαραίνουν για ὅλη τὴν συμπεριφορά του. Εἶναι οπωδήποτε πληρωμένος υπάλληλος του Ἀλῆ καὶ στην εἰσπραξὴ τῶν φόρων καὶ στη δούλεψή του για τοὺς πολεμικούς ακοπούς του.

Ο φιλοξενούμενός του Ἀγγλος περιηγητής (Ιούλιος 1805) W. H. LEAKE, αναφέρει μενος στις απολαυσές του, αναφέρει πως είχε ετῇ - σοι εισόδημα 1000 πλάστρα ἢ 65 περίπου λίρες στερλίνες. Κρατούσε 300 πλάστρα για λόγου του καὶ απὸ 50 για τὸν καθένα απὸ τοὺς ἄντες του, απὸ τὸ εισόδημα που εισέπρατε για τὸν Ἀφέντη Ἀλῆ. Ακόμα είχε καὶ πολλούς ἀδηλούς πόρους, απόρροια τῆς παντοδύναμης εξουσίας του στὸ γύρῳ τόπῳ που διαφέντευε.

Μὲ τὶς δολοπλοκίες του, τὶς ραδιουργίες βοηθημένες απὸ τὴν εκ τῆς φυλετικῆς εξ αγχιστείας πονηριάς του, δασκαλεμένης καὶ βαλμένης στα καλούπια του αφέντη του, ξέκανε ὅλους τοὺς παρακαταλανοὺς τον καπετανέους, δολοφονώντας τοὺς περισσότερους καὶ ἔγινε κύριος τῆς περιοχῆς του καὶ ο πλο μπιστεμένος συνεργάτης του Ἀλῆ, ὡς τὴν αποστασία του.

Δημιουργὸς τῆς μάχης του Ζαλόγγου τὸ 1798 ανάμεσα σ' αὐτὸν καὶ τοὺς Σουλιώτες υπὸ τὸν Κουτσονίκα καὶ τὸν Καπετάν Χριστάκη, γιὸ του δολοφονημένου θύματός του Καπετάν Σπύρου που πήγαινε να εκδικήθει τὸ βάνατο του πατέρα του, δε δύστασε να ζητήσει βοήθεια απὸ τὸ Μπεκήρ Τζογαδούρο, διοικητὴ τῆς Πρέβεζας, καὶ να ξεμακρύνει τοὺς Σουλιώτες απὸ τὴν περιφέρεια του ύστερον απὸ ακληρὸν μάχη ενάντια τους.

— Ανοιγὼ ακόμα μια παρένθεση σχετικά με τὸν Καπετάν Χριστάκη καὶ τὴν παρα πέρα διαγωγὴ του. Γιατὶ δεν ζεκαθαρίζεται απὸ τοὺς λίγους πούγραψαν για αὐτὸν αν αὐτὸς εἶναι τὸ ἴδιο πρόσωπο μ' αὐτὸν που γράψει στὴ συνέχεια ἡ κάποια συνωνυμία: Για να πω τὴ δική μου γνώμη, μᾶλλον αὐτὸν αναφέρεται αφήγηση του ΛΑΩΚΑΨ,

στὸ β' τόμο τῆς Ιστορίας "Σουλίου καὶ Πάργας" σελ. 66-67, που αναμεταδίδει η Αγαθή Νοτίδου στὸ λεύκωμα για τὴν εκανονταπεν - 1972 απὸ τὴν Ἐνωση Ελλήνων λογοτεχνῶν με τίτλο "τὸ Αθάνατο 1821" καὶ που τὸ γράφει υπεύθυνα "...όχι ως απλὴ ιρίμη, αλλ' ως γεγονός αναμφισβήτητο". Δηλαδή:

".....ενώ οι ηγεμόνες τῶν Κορφών ἔστελναν τροφές καὶ τα αναγκαῖα του πολέμου, δηλαδὴ 100 φορτώματα καλαμπόκι το μήνα, μια πάγια. Όλα αυτά τα ἐπαλρέ προς 22 γράμμα τὴν κάθε στάκης προορισμένα να τα στείλει στὸν Τζαπαρον για τὸ στρατό. (ο Χασάν Τσάπαρος, Αγάς του Μαργαρίτου είχε δικές του δοσοληλά εδώ ἔγινε ὅτι γίνεται πάντοτε.

Οι τροφές εσπήπτοντο στὶς αποθήκες τῆς Πάργας, ενώ οι δυστυχομένοι οι Σουλιώτες ἔτρωγαν ώμό καλαμπόκι απὸ τὰ χωράφια καὶ ἔτσι τους θέριζαν οι αρρώστειες καὶ πέθαιναν κάτω στους ελαιώνες τῆς Πάργας. Το δε μπαρούτι επουλώνταν απὸ τὸν Χριστάκη αφέντη πρὸς τριάντα πέντη παράδεις η λίτρα καὶ το αγόραζαν οι Εβραίοι που τὸ μεταπουλούσαν. (σελ. 143).

Διό απὸ αὐτοὺς τοὺς πραγματευτάδες, αγόρασαν τρία βαρέλια μπαρούτι καὶ το παράδοσαν να το κοσκινήσουν καὶ να το μεταφτίσουν, ὅτε συνέβη καὶ τὸ τρομερὸν καὶ θαυμάσιον εἰς τὸν σεβάσμιον αρχιερέα Κύρου Χρύσανθον Μητροπολίτην Πάργας. Εἰς τὸ σπίτι τοῦ αὐτοῦ τοῦ Αρχιερέα ἦταν κάποιος συγγενής του ἴδιου δεσπότη ονομαζόμενος Γεώργιος. Αυτός μεταχειρίζονταν τὴν τέχνην τῆς μπαρούτης. Θετεν λαβών τὴν ορθείσαν μπαρούτην πρὸς καθαρισμὸν καὶ επειδὴ ἦταν Κυριακή, τὴν ἐβαλε εἰς τὸ κατώγειον δια τὴν αργίαν τῆς ημέρας. Τὴν μεσημβούλιον ο Αρχιερεὺς ἐπεσε να κοιμηθεὶ εἰς τὴν κλίνην του καὶ ενώ εκοιμάτο ὑπὸ γλυκόν, ἀγνωστὸν πώς η μπαρούτη πήρε φωτιά καὶ τὸ σπίτι το ετίνοζε εκ θερελίων καὶ πέντε ψυχές που βρίσκονταν εντὸς αὐτοῦ τους ἐπειψε εἰς τὴν ἀλλην ζωὴν, τὸν δε αρχιερέα τὸν εξηκόντηος εξηντα περίου πήχες ὑψος, πάντοτε σοχαλίζοντα, καὶ ὡπως πολλοὶ διηγούνται, τὸν είδαν με τα μάτια τους, πως τὸν μετέφερε καὶ τὸν ἐφρίζε στὸ γεντικό σπίτι περνώντας τὸν απὸ μια τρύπα τῆς σκεπῆς, η οποῖα εγγνωσθεὶ πως εβρέθηκε εκεὶ καὶ τὸν ἐφρίζε σε μια κλίνη χωρίς να πάθει μεγάλη ζημιά, εσυντοίφθη μόνο παριστερά χείρα του.

Ο Χριστάκης αναφέρεται (Δ. Μάνος αυτόθι, σ. 344) σε γράμμα του Ἀλῆ πρὸς τοὺς Παργινοὺς που τὸ "γράψε απὸ τὸ Μαργαρίτη στὶς 13 Νοεμβρίου 1798:

"... Εμαθα πως ἡρθετε αὐτοῦ, καὶ η χώρα σας δεν σας εδέχτηκε, καθὼς εκουβεντλάσαμεν, καὶ σας ἐδειξα τὴν καρδιάν μου καὶ σας επίστευσα, καὶ εσείς εγενήκατε ἀπιστοι καὶ οι χωριστοί σας πήραν τὸ κεφάλι του Χριστάκη καὶ τῶν ἀλλωνόνε, ὅτε σας θέλει τὴν καλωάνην να σας φιλάκει καθὼς ἐφθιλακε τοὺς Πρεβυτάνους..

=Υποσημείωση: "παρά πόδας του βιβλίου του στην ίδια σελίδα: "Πρόκειται για κάποιον Πρεβεζιάνο που τόσο κασες απ' τη μάχη ασν είδε πως πλησίαζε ο εχτρός".

Κλίνουμε την παρένθεση. γιατί σκοπός μας δεν είναι να γράψουμε για το Χριστάκη και για τη διαγώνη του. Δίνω το λόγο μου σ' όποιον απ' τους πολλούς που ασχολούνται με την ιστορία του τόπου μας ή με τα λόγια τους ή με τα γραφτά τους να ξεκαθαρίσουν την περίπτωση αυτή γιατί τ' όνομα Χριστάκης αναφέρεται και σ' άλλες περιπτώσεις, μπορεί κι ο ίδιος να το κάνω, για να μη οι κειτοποιούμαστε κάπως υπέρμετρα τις πλασματικές θυσίες και την πατραγαθία μερικών....μεγαλωνύμων αγωνιστών, που στην ουαία η διαγώνη τους έβλαψε, αντί να οφελήσει.

Γυρίζουμε στον Καπετάν Γιαννάκη.

Βοήθησε με το σώμα του τον Αλή στην κατάληψη της Πρέβεζας μαζί με τον σδερφό του Πάνο και με το στρατό του Μουχτάρ πασά (12-24 Οκτώβρη 1798) με το γνωστό αποτέλεσμα. Την ανήκουστη αφαγή των Γάλλων, που σ' αυτήν δυστυχώς βοήθησαν κατ Πρεβεζιάνοι. Ο Αλής έστειλε στην Κωσταντινούπολη τέσσερα σακιά γιορμάτων απ' τα κομένα κεφάλια των Γάλλων καθώς και των κατοίκων που είχαν συμπράξει και αγωνισθεί μαζί τους (ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ ΑΕ, "Ιστορία του Ελλ. Έθνους του. ΙΑ" σελ. 406) και στη συνέχεια στο δράμα της αφαγής των Πρεβεζιάνων στη Σαλαώρα, με τις ευλογίες του Άρτης Ιγνατίου συνηγορούντες για την επιστροφή τους.

Μ' αυτές τις αμφιλεγόμενες μεσοδαβήσεις κι εκδουλεύσεις στους περιστασιακούς αφέντες ο αρχιερέας αυτός, λίγο έλειψε αργότερα να χάσει τη ζωή του, όταν "υποχρεωθείς" απ' τον αρχιεπαράπτυγο των Σουλτανικών Ισμαήλ Πασά "επαρουσιάσθη εν μέσω των περί το Σουλίου χωρίων νουθετών τους κατοίκους τούτων, ήνα απέχωσι πάσης ακροάσεως και παραδοχής των εισηγήσεων των Σουλιώτων, ως υπογομένων εις την αυτήν του Αλή Πασά κατηγορίαν και την οργήν του Σουλτάνου" αλλά κινδυνεύσας να συλληφθεί παρά των Σουλιώτων, διέφυγεν νυκτός εις Ιωάννινα" στο στρατόπεδο των Σουλιανικών (Ιστορικόν δοκίμιον.... Ι. Φιλήμων Τομ. 2 σελ. 248).

Η καρροσκοπική πολιτική του Καπετάν Γιαννάκη φάνηκε κι όταν αργότερα τάχτηκε ανεπιφύλαχτα με τους Σουλιώτους, όταν ο Αλής κηρύχτηκε απ' το Σουλτάνο "Φιλομανλής".

Πονηρός, όπως είπαμεν, πρόβλεψε ποιά τύχη περίμενε τον προστάτη του και για να μη χάσει τίποτα απ' τα "κόποις κεκτημένα!!", αλλά να κερδίσει κι άλλα, δεέχνοντας συνάμα και την αχαριστία του, δε δίστασε να προδώσει τον αφέντη του. Είχε μηδέπερ ποιά την τύχη που τον περίμενε. Είχε μάθει και για τη συνάντηση Αλή - Κακιούζη, την είχε πάντα στο νου του και δεν τον

χώρας ο τόπος.

Την εποχή εκείνη γίνονταν μεγάλη προσπάθεια ποιός απ' τους δύο αντιμαχόμενους θα πάρει με το μέρος του τους Σουλιώτες, ήταν έτοιμοι να πάμε μ' όποιον θα τους έδινε πάλι τ' αγαπημένο τους Σουλί.

Γράφει ο Φιλήμων ("Δοκίμιον Ιστορικόν Τομ. 2ος σ. 250, Α. Ν. Κλασ.): "Κατά την εποχήν εστρατοπέδευσε μετά άλλων ο Ν. Μπότσαρης εν τω χωρία Καντού. Εν δε τῷ λούρῳ, οπέχοντες τούτου επί ημισείαν μόλις ώραν, αντιεστρατοπέδευσεν ο Βεκήρ Τζογαδούρος, φρούραρχος Πρεβέζης, καὶ ο Γιαννάκης Γιώργης αρχιγός τῆς επαρχίας Λάμαρη υπηρετώντους Σουλτανικούς. Γνωστοί τοις Σουλιώταις ούτοι των Βότσαρη προτρέποντες επί υποσχέσει μεγάλας τὴν υποταγὴν του Σουλίου διὰ του υποναύαρχου Αλή Βεκήρ. Οι Σουλιώταις λόγους λαχυρούς, καὶ ανώτερον ὅλων τῶν περὶ προμηθείας τῶν αναγκαῖοις εἶνται, περιέπαλεν τὴν πρότασιν αὐτῶν διὰ διαφόρων προφάσεων μέχρι τὴν 20 Φεβρουαρίου. Απελπιζόμενος ούτως ο υποναύαρχος προεκάλεσε τὴν αποστολὴν καὶ ετέρων δυνάμεων εκ τῶν Ιωαννίνων υπὸ τὸν Ιουσούφ Πασάν καὶ Χασάν Πασάν, ὃπως εκβιάσει τα πράγματα.

Οι Σουλιώταις, ολιγάριθμοι ὄντες όπως αντιστώνται καὶ κατά τούτους, στρατοπέδευσαν εν τῇ Στριβίνη εν' ἀ διήρητο εξ ανάγκης κατέχοντες καὶ τὴν Γέφυραν τῆς Πάσσενας καὶ τὴν Φιλεππιάδα καὶ τὸν Καντού, υποκρίθησαν αποστέλλοντες τῷ Βεκήρ Τζογαδούρῳ καὶ Γιαννάκη Γιώργην συνεπώς δε παραπονεθέντες τούτοις επὶ τῇ κλινήσει νέων δυνάμεων, λόγῳ ὅτε εσκέπτοντο ἔτι περὶ του προβλήθεντος συμβιβασμοῦ διὰ τὴν υποταγὴν του Σουλίου, προέτελναν επὶ τέλους τὴν μετά του υποναύαρχου συνέντευξιν εαυτῶν υπὸ τὸν θρόνον, ὃπως μείνωσι καὶ Ιουσούφ Πασάς καὶ Χασάν Πασάς, ὃπου ευρέθησαν. Εισηκούσθησαν...κ.λ.π."

Οι Σουλιώτες όμως στο μεταξύ ἐπαίχαν το παλχνίδι τους καὶ ιναδικός τους σκοπός ήταν να καταφέρουν τους Τούρκους, να τους αφήσουν να γιρίσουν στα πατρικά τους χώματα. Στο μεταξύ δύως ανακάλυψαν ὅτι οι Σουλιώτοι είχαν καταστρώσει σχέδιο εξόντως σής τους, δολοφονίας των γιατού έκαναν διαπραγματεύσεις, που τις πολυκαίριζαν για να κερδίσουν χρόνο καὶ ζητούσαν τάχα ἐγγραφες προτάσεις απ' τὸν υποναύαρχο που με τὴ σειρά του ἐπέσει στην παγίδα που τού στησαν.

Φχαριστημένος αυτός, γιατί θεώρησε τελειωμένη τη συμμοχία ωστε: "Προαήνεγκε τούτοις καὶ τους συνήθεις παρά τους Τούρκους επιλήμους υσγίνους επενδύτας, τα λεγόμενα "Καρτάνια" που βέβαια οι Σουλιώτες δεν τα δέχτηκαν".

— "Δεν μπορούμεν να δεχθώμεν την τιμήν αυτήν, εάν δεν τελείσει πρώτον η με τους Σουλιώτες συνθήκη" "Καὶ εν τῷ διαστήματι της επαρχίας Λελόβου, φέρον βοσκήματα καὶ τας τροφάς αυτού, ὃπως μείνωσιν οι ἀνδρες ελεύθεροι διὰ πόλεμον.

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ

Παρουσίαση ΣΤΕΛΙΟΥ ΜΑΦΡΕΔΑ, τραπεζ. υπαλλήλου

Πάνου Ν. Παναγιωτούνη: "ΠΡΕΒΕΖΑ"
(Λυρικό οδοιπορικό μιας ψυχής
στο μέθο της Πρέβεζας)

Το χειμώνα σκινήτει
η Πρέβεζα, χλωρή πολύτεια
στ' ακροθαλάσσι με τα γαλάζια
πουπουλένια όνειρα.

Γη απλαισίαστη, της χθεσινής
βροχής
άνθισμα· εκεί γεννιέται και
πεθαίνει
η ίριδα το Σεπτέμβρη, εκεί η
πυξίδα, κόντρα στο γαστριθή
δείχνει ως και θάνατο.
(Π. Παναγιωτούνης)

"Όταν τη ζεστή εκείνη πρέρα
του Ιουλίου στα 1928, ο Καρυω-
τάκης έβαζε τέρμα στη ζωή του,
η Πρέβεζα έμπαινε στην Ιστορία
της λογοτεχνίας μας κι αρχίζει
από τότε να πλάθεται ο μύθος
της.
Ένας μύθος που θέλει την πόλη
μας συνώνυμη της απελπισίας,

της ανίας, της πνευματικής ξε-
ραΐλας, της παρακμής - γνωρί-
σματα μέχρι πρό τινος της Ελ-
ληνικής επαρχίας που τυπικός
της εκπρόσωπος στο χώρο της λο-
γοτεχνίας - για όλα τούτα τα
αρνητικά - αναδείχτηκε, με τον
θάνατο του ποιητή, η Πόλη μας.
Ο μύθος τούτος, πραγματικό -

ιπτα εν πολλοῖς, στηρίχτηκε κυ-
ρίως στο ποίημα του Καρυωτάκη
"Πρεβεζά", αλλά πολύ περισσό -
τερο στα γραμματά του που έ-
στελνεις από την Πρέβεζα. Έγρα-
ψε στην Πολυδιόρη: "... Η Πρέ-
βεζα είναι ένα ασχημό χωιό.
Χτισμένη σ' ένα επιπεδό χαμη-
λότερο σχεδόν από τη θάλασσα,
δε φαίνεται, θαρρεῖς πως κρυ-
βεται από ντροπή για τα χάλια
της. Τα σπίτια, τουρκοσπίτα του
χειρίστου είδους, άρχισαν να έ-
χουν αρχαϊολογική αξία...". Όσο
για τους κατοίκους, α: αυτοί
είναι πρωτοξάδελφοι του Μπαρ-
μπαγιώργου: "Ελιές, ψιλιές, κα-
λιές"...." (απαντα τον. Β σελ.
329 Επιμέλεια Γ.Π. Σαββίδη). Κι
ακόμη, στην επιστολή του από
1.7.28 προς τον Κ.Δ. Καρυωτάκη
παρατηρούσε: "... Γενικά εδώ ο
κόσμος είναι αμόρφωτος και φτω-
χός. Ένα σπίτι ανθρωπινό δε
βρίσκεται, ούτε μια κουβέντα να
πεις. Αν πεις κάτι περισσότερο
από το "ελιές, ψιλιές, καλιές",
θα σε κοιτάξουν περιέργως. Οι
υπάλληλοι, το ίδιο φουκαράδες.
Όσοι σέβονται τον εαυτό τους
φροντίζουν να φύγουν εγκαίρως.
...." (Απαντα, τόμος Β' σελ.
330 Επιμέλεια Γ.Π. Σαββίδη).

Κι α' αλλη επιστολή τους προς
τον Θ.Δ. Καρυωτάκη από 16.7.28
περιέγραφε: "... Ήόνο τώρα και
κάμποσες μέρες έχουμε μουσική
στο καφενείο της παραλίας, από
δύο όργανα, δηλ. ένα σαντούρι
και το φωνητικόν όργανο ενός
Συμφωνίου. Γραφικότατο κολγόν,
κάθεται στις καρέκλες ροφώντας
απολαυστικά το τισιμύρα. Γύρω
είναι τείχος τζαμπαζήδων. Και
μέσα στις βάρκες, γλυκύταται

παρθέναι, κόραι αλλέων, ύστα-
τοι φορείς του ρομαντισμού, λικ-
νίζονται παθητικότατα υπό τους
κλαυθμούς των αμανέδων...
(όπ. π.π. σελ. 330) Ετοι, με
αφετηρία τα παραπάνω δεδομένα
- ας σημειωθεί δε ότι οι κρί-
σεις του Καρυωτάκη για την Πρέ-
βεζα δεν περιορίζονται σ' άτι
αναφέραμε πιο πάνω υπάρχει πλή-
θος άλλων - καλλιεργήθηκε ο μύ-
θος της Πρέβεζας, που όλως πα-
ραδόξως υεγάλωσε και οίζωσε πο-
λυ γρήγορα. Δημιουργήθηκε ταυ-
τόχρονα, μια αμφίδρομη σχέση
ποιητή - πόλης. Κι σταν μιλάς
για τον Καρυωτάκη, σκέψεσαι
αυτομάτως την Πρέβεζα, καὶ σαν
αναφέρεσαι στην Πόλη, δεν μπο-
ρείς παρα να συνδέσεις τ' άνο-
μά της με τον ποιητή. Τη σχέση
τούτη δεν την επεδίωξε κανένας.
Ούτε η Πρέβεζα, ούτε και ο Κα-
ρυωτάκης. Κι όμως διατηρείται
και βα εξακολουθούσε να παρα-
μένει, τροφοδοτώντας έτοι το
μύθο της Πόλης που οκύτως τον
ποιητή.

Όμως και τούτος ο μύθος, σαν
και τους άλλους, έχει και τις
αλήθευτες του και τα φέματά του.
Έτοι, χρόνους πολλούς μετά τον
θάνατο του ποιητή, από την δε-
καετία του 60 και δώδεκα, άρχισε
σιγά - σιγά η απομυθοποίηση -
έργο κι αυτή λογοτεχνών. Στην
πορεία τους, συγκαταλέγεται κι
ο Λάνος Ν. Παναγιωτούνης, που
επισκέφτηκε την Πόλη μας στα
1965, απεσταλμένος της Στέγης
Γραμμάτων και Τεχνών του Υπουρ-
γείου Παιδείας και Νέων - υπό
Α' Δημοτικό Σχολείο μας - για
τη ζωή και το έργο της Μαρίας
Ποιλιδούρη. Ποιήματά της, είχε

απαγγείλει ο ηθοποιός Νίκος Παπ.⁺ Δικαιολογεί την διαφορετική συ-
τιμετωπίση της πόλης, απ' αυ-
τήν του Καρυωτάκη. Το Βασικώ-
τερο είναι ότι ο Παναγιωτούνης
δεν διλατάεται απ' την απο-
στολοδιά και τον πεσσομέσημό του
Καρυωτάκη κι ούτε είναι απ' ε-
κείνους για τους οποίους ο τε-
λευταίος είπε ότι "... εθεώ-
ρησαν την υπαρξή τους πατεντίδι
χωρὶς ουσία...." Το έργο του
φανερώνει άνθρωπο με θέληση και
κέφι για την ζωή και όχι αρνη-
τή της. Γι' αυτήν αγωνίζεται κι
αυτήν υμνεί στα ποιήματά του.
Και δεν περιορίζεται Βεβαίως
μόνο στις βιοτικές μέριμνες.
Γνοιαζεται και γι' αυτές και
για την λύση τους, όμως πολύ
περισσότερο τον ενδιαφέρει η
πνευματικότητα της ζωῆς. "Ο κό-
σμος μας αδερφέ, δεν είναι της
σκόρπιας ψήλης, αλλά των αριών
του πνευματος" γράφει σε κά-
ποιο άλλο έργο του, και τούτο
τον κόσμο προσπαθεί να ερμηνεύ-
σει, και σ' ένα τέτοιο κόμο
θέλει να ζήσει. Επόμενο είναι
λοιπόν, μέσα στον ίδιο περίγυ-
ρο δύο διαφορετικοί άνθρωποι να
ενεργούν και να σκέφτονται δια-
φορετικά. Αν όμως ο Καρυωτάκης
με τον αυτοχειρίσμο του στό-
θηκε η πέτρα που πάνω της κτί-
στηκε ο μύθος της πόλης που θα-
νάτωσε τον ποιητή, ο Παναγιω-
τούνης με την λυρική διάθεση
που τον κατέχει, στέκεται πρί-
τρα που μέσα της κυοφορείται -
για να βγει προς τα έξω - η α-
ληθεία για την πόλη μας. Κι ο
λυρισμός περισσεύει στον Πανα-
γιωτούνη. Πάντα η ατίθαση ομορ-
φια της Ελληνικής φύσης ακού-
σει την επιρροή και την μαγεια

απ' τη
"μονοχλή σκλά του ευχαρακτού
από πένθη
"ποιητή...."

Κι αλλού:

"... Άδειες οι καρέκλες,
και οι δρόμοι. μόνο η πεθαμένη
σου

"φωνή αντηχει στα φυλλώματα
των δένδρων
θάνατος μέσα στους θανάτους.."

Όμως, η οπτική γνωία που αν-
τίκρισε ο Παναγιωτούνης την
Πρέβεζα, δεν είναι σαν κι αυτή
του Καρυωτάκη. Ύστερα από το-
σα χρόνια, που χωρίζουν τις εμ-
πειρίες των δύο ποιητών, και ο
γεωγραφικός χώρος έχει αλλάξει,
αλλά και οι συνθήκες επαφής του
καθ' ενός με την Πρέβεζα είναι
εντελώς διαφορετικές. Πιθανόν,
ο Παναγιωτούνης να μην έζησε
την πόλη στην καθημερινότητά
της, αλλ' αυτό από μόνο του δεν

της στην ποίησή του. Κι η φωνή
η οργυλαστική της Πρέβεζας, α-
λλώτη ακόμα από βεβηλά χεριά
υθρύπων, στάθηκε μοναδικός τό-
πος έμπνευσης και περισσαλλογής
για τον Παναγιωτούνη.

Ετοι τον μύθο της πόλης, τον
ψηλαφίζει, τον διερευνά. τον ε-
χεταζει προσεκτικά κι ολόπλευ-
ρα και καταλαβαίνει ότι τα πράγματα δεν είναι έτοις όπως τόσα
χρόνια τα ξέραμε:

"Η Πρέβεζα τρυφερή πόλη
πολεμιστρα, βίγλα στην κορφή
του τόπου μας. Ζεστό κορίτσι
του νερού. κρυο αγόρι του θανάτου,
λεπιδός μονοπάτι, να δρασκελίσουμε στο
έαρ...."

Κι αν ο Καρυωτάκης στην Πρέ-
βεζα είδε μόνον την απελπισία
και τον θάνατο, ο Παναγιωτού-
νης ένοιωσε σαν να:

"....γεννιέσαι,
μέσα απ' το γυάλινο ενυδρείο
του γαλάζιου, ενώ αλέκτορες
αγγίζουν τα κοχύλια του ζέψυ-
ρου..."

Ιπορεί για τον Καρυωτάκη να
ήταν "θάνατος, οι λεροί, ασή-
μαντοι δρόμοι, ο ελαύνας γύρω
η θάλασσα" όμως για τον Πανα-
γιωτούνη στάθηκε αποκαλυψη που:
"Κι' οι πορτοκαλιές ανθίζουν
πυρκαγιές
κι' οι μανταρινιές ανθίζουν
αστρα.

Μουαλκή από θαλάσσιους κόχυ-
λες
σπάζουν το έρεβος, στους στε-
νούς δρόμους
της Πρέβεζας..."
Ακόμα για τον Παναγιωτούνη, η

Πρέβεζα εκτός από "τρυφερή πό-
λη" είναι μια ιδέα, είναι "μια
γαλάζια σημαία ματωμένη του ή-
χι", είναι ακόμα
"...ένας πυροβολισμός στης κα-
τα στήθεια, ένα μαχαίρι που
ακουμπά τα σπλαγχνά μας
για να εγκέουν φως και στάχτη.

Ετοι είδε την πόλη μας απο-
ητής. Κι έτοι τρυφερά την αν-
τιμετωπίσε, στάθηκε απέναντί
της, σαν ερωτευμένος και την
υμνολόγησε. Κι απεριφράστα θα
πει πως "γεύτηκα την πόλη με τα
νηπενθή της άνθη" και ότι ακό-
μα "αξιώθηκα την πόλη". Τούτες
οι φρασεις αρκούν από μόνες τους
για να καταδείξουν την αγάπη
του ποιητή για την Πρέβεζα. Κι απ' την αγάπη αυτή ξεκινώντας
ο Παναγιωτούνης θέλησε με το
βιβλίο του αυτό, να εξορκίσει
το σύμβολο του θανάτου και γι'
αποκαταστήσει την πόλη μας. Ό-
χι: η Πρέβεζα δεν είναι χώρος
συνίας και θανάτου. Εδώ θρια-
μεύει η ζωή, η φύση, η ελευθε-
ρία. Στην Πρέβεζα δεν πέθανε
ο Καρυωτάκης μόνο, εδώ γεννή-
θηκε και κάποιος άλλος, ο Οδυσ-
σέας Ανδρούτσος. Την θρυλική
του μορφή ανοκαλεί εδώ ο ποιη-
τής για να στηρίξει την αποκα-
ταστση της Πρέβεζας. Κι είναι
μέσα στους δύο, όπως την πα-
ρουσιάζει στο ποίημα "Νυχτώνει":
"Ο Ανδρούτσος φοβερίζει
την Τουρκιά, ενώ κάποιος θασα-
νίζεται στην
αρμύρα των κυμάτων..."
Αυτή είναι η Πρέβεζα για τον
Παναγιωτούνη. Τόπος χαράς, π-

ρεμίας, γαλήνης. Ένας τόπος που σ' εμπνέει για την ζωή, και δεν σ' αποδιώκνει από κοντά της. Γει τούτο και αναρωτλέται για τις τοσες καταλαλίες του Καρυτάκη:

"ΤΙΣ ΚΑΡΥΛΕΣ δεν τις συναντή - σαμε εδώ
ίσως κρώζαν μέσα στο υπόλοι,
σου...."

Το ίδιο θ' αναρωτηθεί κι ένας άλλος μεγάλος ποιητής μας αρκετά χρόνια αργότερα: ".... που είναι οι κουρουνες που είδε ο ποιητής;..."

N. Εγγονόπουλος, Η κοιλάδα με τους ροδινες, σελ. 91 εκδ. Ικαρος 1972.

Κι εγι, ιέρα για πέρα αντός ο λυγός του Β. Βαρύκα (Βήμα 20/4/69) που διαπλατώνε, σχολιάζοντας το Βιβλίο τουτο, πώς η Πρέβεζα σταθηκε παρεξηγημένη, επειδη παρεξηγημένη σταθηκε προσωπικότητα του Καρυτάκη.

Ο Παναγιωτούνης ομως στο Βιβλίο του δεν περιώρισε το θέμα του μόνο στον Καρυτάκη και στην σχέση του με την Πρέβεζα. Κι άλλα δύο αημεία τηναβουν την προσοχή μας. Το ένα είναι η αναφορά που γίνεται - με δύο ποιήματα - στην Μαρία Πολυδούρη. Δύο ποιήματα πολύ συγκινητικά που ο Στ. Ηπεικαίωρος τα χαρακτήρισε (περ. Νέα Σύνορα, τεύχος 5) σαν τα καλύτερα της σειράς.

Κι ακόμα, είναι η νύξ που κάνει ο ποιητής στο θέμα του θανάτου. Σε τούτο δεν σταθηκε ανεπηρέαστος από τον Καρυτάκη. Κι είναι πολύ χαρακτηριστικός ο στίχος "μήπως ακούσουμε το (ιδιό κρότο)" που τον επαναλαμβά-

νει σε τέσσερα ποιήματα. Όμως τι είναι αυτό που κάνει τον ποιητή να ποβάται: "μήπως παλιν οι κύκνοι σπάσουν τα βελούδινα φτέρα και ψύγουν στη θάρλα του πιστολιού..."

Ο ποιητής δεν μας ξεκαθαρίζει την απάντηση. Από τα κελμένα του ομώς φαίνεται η απογοητευση του γιατί από την εποχή του Καρυτάκη μέχρι τώρα, δεν έχουν αλλαξει και πολλά πραγματα στον πνευματικό τομέα και προς θεού: όχι μόνο στον περιθωρισμένο χώρο της Πρέβεζας, αλλά σε μεγαλύτερη κλιμακα. Βλέπει πως έξακολουθούμε νάμαστε βιθισμένοι στην ιλύ, κι η Πρέβεζα, όχι η πόλη αλλά πλέσα, το σύρβολο, νά "είναι έδια λες και ζει στης Τουρκικας το πένθος..."

Το Βιβλίο τουτο όπως είπαμε γρηγορότερα, κυκλοφόρησε στο 1968. Συζητήθηκε πολύ τότε, κι από πολλούς θεωρήθηκε σαν η καλύτερη δουλειά του Παναγιωτούνη. Για το εντελώς προσωπικό στυλ, για την όμορφη γλώσσα του, για το δεσμό του στιχου. Για μας τους Πρεβεζάνους όμως, πέρα απ' την αναμφιβολη αισθητική του αξία, έχει και ιδιαίτερη σημασία, γιατί - απ' όσο ξέρουμε - είναι το μοναδικό Βιβλίο στην Ελληνική Βιβλιογραφία που αναφέρεται αποκλειστικά στην πόλη μας, και που υπερασπίζεται και προβάλει με μοναδικό τρόπο και την ομορφιά της και την ιστορία της.

Για τούτο εθεώρησα υποχρέωση μου και τηνή, να το παρουσιάσω στους συμπολίτες μέσα απ' τις φιλόξενες στήλες των Πρεβεζόνικών Χρονικών.

ΕΦΦΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΑΝΟΥ Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥΝΗΣ

Κι είχε γράψει τρία μονόπρακτα.

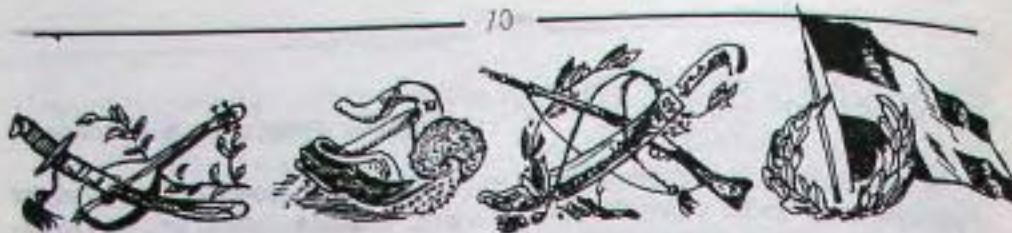
Ποιήματα του μεταφραστικών στα Ιταλικά, γαλλικά, αγγλικά, πορτογαλικά, πολωνικά, συγγρικού κ.λ.π. Ήχει τιμηθεί με πολλά βραβεία για το έργο του. Το βιβλίο του "Πυρηνική Δοκιμασία" μελοποίηθηκε σε συμφωνικό μπλέτο για ορχήστρα και φωνή, από τον μουσικούργο Άλεκο Λαζανά, και πέχτηκε από την ΚΟΑ το 1968 με διευθυντή ορχηστρας τον Ανδρέα Παρισίδη. Υπόρετη γραμματείας του Συνδέσμου Ελλήνων Λογοτεχνών, και σήμερα, μετά την συννοίκιση του Συμποτείου αυτού με την Ε.Ε.Λ., είναι μέλος του Δ.Σ.

Αυτοκρατορική εξάρτηση πρωινού θριάμβου

Το λάμποντα μοναχικά πρωινά μπράτει ζωντανά να γεννιέσαι μέσα στ' το γυάλινο ενυδρείο του γαλάζιου, ενώ αλέκτορες συγγένοντα κοχύλια του ζέμπρου, τερπιτέρες περιβλαβάζουν τα έγχρωμα κεριμέδια. Τα χέρια σου εκστατικά κλεψί εκρυπτούν το ρύγος των φυκιών, λιμοκρύνοντας εμβαπτίζουν με άρωμα την ημέρα.

Δειώσου κι ου την Πρέβεζα στην αίμα, τη σιωπή και τους κήπους.

(Από το Βιβλίο
του Π. Παναγιωτούνη "ΠΡΕΒΕΖΑ")

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

του ΧΡ. ΑΛ. ΚΑΤΣΑΝΟΥ

Το υψός της επιστολής, που έστειλαν οι Παργυρινοί στον Αλή πασά, εξαγριώσε τον τυρόννο, σε σημείο που επι λεπτής 3.000 Αλβανών πεζών και 2.000 υππεων, εξεστρατεύσε κατά της Πάργας. Από το Μαρναρέτι δε, που στρατοπέδευσε στις 12 Νοεμβρη 1798, απεστέλλε προς τους Παργυρινούς την παρακάτινη επιστολή.

"(Τ.Σ.) Αλή-πασάς,

"Παργυρινοί, που ήρθατε σε μενα και με ανταμώσατε εις Πρέβεζαν, εχετε την ειδοπιν, που ηρθα εις Παργαρίτι. Έμαθα που ήρθατε αυτού και η χώρα δεν σας δέχτηκε, καθώς εκουβεντιασμέν και σας εδειζα την καρδιάν μου και σας επιστεψα, και σεις εγινήκατε απιστοι, και οι χωριανοί σας πήραν το κεφάλι του Χριστάκι και τον αλλονόνε, που σας θέλει την καλωσύνην να σας υθιάκη, καθώς εφθιάκε τους Πρεβεζάνους.

Ακομη σας λεγω, που κατό την κουβέντα, οπού εκάμαραν, ανασας το άλλαξαν, ο θεός να σας δώσει το δικαλον' ει δε όχι, ο θεός από το γαζέπι μου (οργήν), να μη σας γλυτώσῃ μοναχά σας γελάει ο νους σας, οπου βαλατε δυο πανιά, τας Ρωσοθωμανικάς σηματας, και λετε πως γλυτώσατε. Πήρατε πράξι από τους γεντούς (επτανησιανούς) τα πανιά που εβάλετε δεν είναι του βασιλιά μου, γιατί εγώ έχω φίρμανι εις τον κόρφον μου, και καρτερείτε με, που εχω να ελθω με το θέλημα του θεού.

Πάρετε τα μέτρα σας, αν θελετε να τα εχετε δια πάντα.

"Όχι αλλο. Σας διω ειδοπιν, που ως βράδυ είμαι εδώ μονάχα αν θελήσετε, ας έλθη ένας, από εσας, να με ανταμωση' αγκαλέ εγώ ξερω, που 'σ. το χερι σας δεν είναι η δουλειά, σας οπού ήρθατε σεμένα. Σας γνωρίζω δικαύς μου ανθρώπους, και αν δεν ερθη κανένας, να κυβερνηθήτε εσείς με όλον το σόι σας, που σας εγγνώρισα και για τούτο σας διώ το χαμπέρι.

Παργαρίτι 13 Νοεμβρη 1798

Οι Παργυρινοί, τολιάτης απελπιτικής επιστολής του Αλή, κάτοχοι γενόμενοι, εκ των μεθορίων σχεδόν της πατρίδος των έσπευ-

σαν να κολυνοποιήσωσεν αυτήν, προς τους ναυάρχους, οίτινες από την πούθινον παραπρήσεις προς τον Αλήν, όπως παρατηθή πάσης, κατά της Πάργας, αποπειρας.

Σκ τούτου ενθαρυνθέντες οι Πάργιοι, έγραψαν αμέως του Αλή, την ακόλουθην επιστολήν, αυθημερόν, κατά τον Νοεμβρίου, τον συγγραφέα της ιστορίας της Πάργας.

"Υψηλότατε Αλή πασά"

"το έξαφνον γειτόνευμά σου εβγάζει τώρα καθε αμφιβολίαν, από ημάς, και μας φιλοδωρεί τον υπερ πατρίδος γλυκύτατον Βάνατον, ή την νίκην.

Ημείς ουτε Χριστάκην, ουτε άλλον τινά, από τους γειτόνους, ακουομεν' ο καπνός της πατρίδος μας και το οθών αιμα της Τίρεζας είναι εις ημάς δύο οδηγοί σοφώτατοι.

Αυτά, οπού ονομαζετε πανιά, ημείς τα εβαλαμεν και σεβόμεθα ως βασιλεικάς σημαίας, και υποκάτω εις αυτάς, θέλει νικήσαμεν ή αποθάνωμεν άλοι, και η υψηλοτης σου εναντίον εις αυτάς έρχεσαι και όχι εις ημάς, ότι ημείς των δύο βασιλέων είμασθα και ως πιστοί αυτών δεν θέλει αδικηθούμεν.

Επειδή και μας δίδεις την ειδοπιν, ότι έως το βράδυ είσαις αυτού, και ημείς σε βεβαλουμεν, ότι είμασθα πάντοτε εδώ και κατά το παρόν ευρισκόμεθα υπλισμένοι εις τα μεθόρια.

"υγιαίνε και ο θεός ας δώση το δικαλον εις οποιον γνωρίζεις αθωον.

Πάργα, αυθημερόν 13 Νοεμβρίου 1798
Οι προεστώτες και άλοι μεκροί και μεγάλοι της Πάργας".

Τα "ΤΙΡΕΒ. ΧΡΟΝ." είναι το μοναδικό περιοδικό στο Νομό μας και στοχεύει να βοηθήσει στο πνευματικό και πολιτιστικό ανέβασμα του λαού της πόλης μας άλλα κι ολόκληρου του Νομού μας.

Γι' αυτό ζητάμε:

- Να το κρίνετε σωστά
- Να μας γνωρίζετε υπεύθυνα για αποταθήποτε αδυναμία διαπιστώνετε.
- Να διεμορφώσουμε μαζί ένα σύγχρονο Περιοδικό ώστε να γίνεται αυτό που άλοι μας επεδιώκουμε.

Διαβάστε
Τα ΗΠΕΒ. ΧΡΟΝΙΑ γιατί στηρίζονται
εποκελευτικά στους συνδρομητές και φίλους
τους.

Η αγάπη των συνδρομητών και φίλων του Περιοδικού "Π.Χ.", η
εμπιστοσύνη σ' αυτό, η με οποιοδήποτε τρόπο ενίσχυσή του απ'
όλους το κουράγιο στη Συντ. Επιτροπή να συνεχίσει μ' ενθου-
σιαμό και πίστη στην αποστολή του.
Βοηθείστε την προσπάθειά μας.

Απ' τη Σ.Ε.

ΕΝΩΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝ)ΜΩΝ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Συνεταιριστική Οργάνωση στην υπηρεσία

ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΟΚΤΠΝΟΤΡΟΦΟΥ

Για συγκέντρωση - Για επεξεργασία Για προμήθεια

Διακίνηση

- βαμβακιού
- καλαμποκιού
- κριθαριού
- σιταριού
- βρωσίμων ελιών
- λαδιού
- φασολιών

- σύσπορου βαμβακιού
- ξήρανση καλαμποκιού
- συσκευασία βρώσιμων ελιών
- συσκευασία ξηρών φασολιών
- Γεωργικών εφοδίων
- Γεωργικών μηχανημάτων
- φαρμάκων
- ζωοτροφών
- ειδών οικιακής χρήσης
- τροφίμων

**Διαθέτει σύγχρονες εγκαταστάσεις - εργοστάδια -
SILO - αποθήκες - ελαιοδεξαμενές και καταστήματα.**

Εξυπηρετεί από τις κεντρικές υπηρεσίες στην Πρέβεζα και τα αποκεντρωμένα παραρτήματα στο Καναλάκι, στο Λούρο και Θεοπρωτικό.

Συμφέρει γιατί είναι οργάνωση όλων των αγροτών.

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ: Λ. ΕΙΡΗΝΗΣ 13

ΤΗΛ. 22227 - 28693 - 28457

ΠΡΕΒΕΖΑ